

ΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΔΟ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΙΣ
ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΡΙΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΑΡΕΛΘΟΝ-ΠΑΡΟΝ-ΜΕΛΛΟΝ»

Σπουδάστριες
Καλαμάκη Γεωργία
Αρναούτη Αικατερίνη
Ζαφείρη Μαρία

Εισηγήτρια
Δρ.Αν. Ζαφειροπούλου

ΠΑΤΡΑ 2009

Περιεχόμενα	
Εισαγωγή	3
Κεφάλαιο 1	
Το τουριστικό φαινόμενο	5
1.1 Η ανάπτυξη των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού	6
1.2 Εννοιολογική προσέγγιση του πολιτιστικού τουρισμού	11
1.3 Ο πολιτιστικός τουρισμός – Τύποι πολιτιστικού τουρισμού	20
Κεφάλαιο 2	
Ο πολιτιστικός τουρισμός	23
2.1 Ο πολιτισμός ως τουριστικός πόρος	24
2.2 Ανάπτυξη πολιτιστικού τουρισμού στην Ελλάδα	30
2.3 Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων Και Τοπίων (ICOMS) – Η Χάρτα του πολιτιστικού τουρισμού	36
Κεφάλαιο 3	
Προοπτικές ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού στην Ελλάδα	38
3.1 Η εξέλιξη της διεθνούς τουριστικής κίνησης-προβλέψεις	39
3.2 Μελλοντικές τάσεις στην αγορά του πολιτιστικού τουρισμού	43
3.3 Επιδράσεις του τουρισμού στον πολιτισμό	45
3.4 Προτεινόμενες στρατηγικές ανάπτυξης για τον Ελληνικό τουρισμό	47
Κεφάλαιο 4	
Πολιτιστικός τουρισμός Ελλάδας και Σύγκριση με Ανταγωνίστριες χώρες	54
4.1 Ελλάδα	55
4.2 Ιταλία	74
4.3 Κύπρος	91
4.4 Αίγυπτος	103
4.5 Τουρκία	112
4.6 Σύγκριση	125
Κεφάλαιο 5	
Συμπεράσματα – Προτάσεις	127
5.1 Συμπεράσματα – Προτάσεις	128
Βιβλιογραφία	143
Δικτυακοί Τόποι	150

Εισαγωγή

Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι από τα μεγαλύτερα και ταχύτερα αναπτυσσόμενα τμήματα της αγοράς του παγκόσμιου τουρισμού. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WTO: World Tourism Organization) εκτιμά ότι ο πολιτιστικός τουρισμός ανέρχεται σε ποσοστό 37% των τουριστικών ταξιδιών παγκοσμίως, ενώ η πολιτιστική ζήτηση αυξάνεται με ρυθμό 15% περίπου κάθε χρόνο (δηλαδή από τα 650 εκατομμύρια διεθνών ταξιδιών που γίνονται περίπου κάθε χρόνο, σχεδόν τα 240 εκατομμύρια αποδίδονται κατά ένα μέρος στον πολιτιστικό τουρισμό).

Σύμφωνα με την παγκόσμια διακήρυξη της Μανίλας (Φεβρουάριος 1980) «*οι φυσικές και πολιτιστικές αξίες αποτελούν θεμελιώδη πόλο τουρισμού*». Ο πολιτιστικός τουρισμός συνδέεται με τις έννοιες της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών πόρων μιας χώρας ή περιοχής, π.χ. αρχαιολογικοί τόποι και μουσεία, αρχιτεκτονική, τοπικές διάλεκτοι ή θρησκευτικές γιορτές, εθνολογικά στοιχεία, τοπικά έθιμα, θέατρο-μουσική-χορός, κλπ. Επιπλέον, ο πολιτιστικός τουρισμός θεωρείται ότι αποτελεί μια συνεχώς αυξανόμενη αγορά η οποία φέρνει υψηλής ποιότητας τουρισμό και επισκέπτες.

Επομένως, ο τουρισμός έχει τη δυνατότητα να εκμεταλευθεί τα οικονομικά δεδομένα της κληρονομιάς και να τα αξιοποιήσει για τη διατήρησή της δημιουργώντας οικονομικούς πόρους. Η πολιτιστική κληρονομιά μιας περιοχής προσφέρει στον τουρισμό ένα προσοδοφόρο πεδίο οικονομικής δράσης και αυτός με τη σειρά του ευνοεί, μεταξύ άλλων, την ανάδειξη και διατήρηση των πολιτιστικών αγαθών, δημιουργώντας έσοδα από την εισροή επισκεπτών για τη συντήρησή τους.

Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθεί η εξέλιξη του πολιτιστικού τουρισμού στην Ελλάδα μέσω στατιστικών στοιχείων σε σύγκριση με τον πολιτιστικό τουρισμό των γειτονικών ανταγωνιστριών χωρών, η αναφορά στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του πολιτιστικού τουρισμού και οι προοπτικές ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού.

Συγκεκριμένα, στο **Κεφάλαιο 1** της Πτυχιακής Εργασίας, γίνεται αναφορά στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, στην εννοιολογική προσέγγιση του πολιτιστικού τουρισμού και τέλος το προφίλ των πολιτιστικών τουριστών.

Στο **Κεφάλαιο 2** περιγράφεται ο πολιτισμός ως τουριστικός πόρος, η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού στην Ελλάδα και τέλος, το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοπίων (ICOMOS: Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοπίων) - Η Χάρτα του Πολιτιστικού.

Στο **Κεφάλαιο 3** γίνεται αναφορά στην εξέλιξη της διεθνούς τουριστικής κίνησης, οι μελλοντικές τάσεις στην αγορά του πολιτιστικού τουρισμού, οι επιδράσεις του τουρισμού στον πολιτισμό και τέλος στρατηγικές ανάπτυξης για τον Ελληνικό τουρισμό.

Στο **Κεφάλαιο 4** αναφέρεται ο πολιτιστικός τουρισμός στην Ελλάδα και σε τέσσερις γειτονικές ανταγωνίστριες χώρες, την Ιταλία, την Τουρκία, την Αίγυπτο και την Κύπρο, οι μεγάλες πόλεις με τα αξιοθέατά τους καθώς και σύγκρισή τους με πινάκες στατιστικών στοιχείων οι οποίοι αναφέρουν την πορεία του τουρισμού από το παρελθόν έως και σήμερα.

Τέλος, στο **Κεφάλαιο 5** παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που προκύπτουν από την παρούσα Πτυχιακή Εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

1.1 Η ανάπτυξη των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Μετά το 1970 στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες, που είναι παράλληλα και οι κυριότερες χώρες αποστολής τουριστών, καταγράφονται ορισμένες αλλαγές στα καταναλωτικά και κοινωνικά πρότυπα που επηρεάζουν άμεσα την πορεία ανάπτυξης του τουρισμού, οδηγώντας σε νέα μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης. Αυτά είναι καταρχάς η αύξηση ταξιδιών μικρής διάρκειας με κίνητρα πολιτιστικά, περιβαλλοντικά ή επαγγελματικά με αποτέλεσμα το ίδιο άτομο να κάνει διαφορετικού τύπου και χρονικής διάρκειας ταξίδια σε διαφορετικούς προορισμούς. Παράλληλα σημειώνεται μια εντυπωσιακή αύξηση των ταξιδιών ειδικών μορφών τουρισμού, βασικά χαρακτηριστικά των οποίων είναι αφενός ο σεβασμός της τοπικής κοινωνίας, του πολιτισμού και του περιβάλλοντος και αφετέρου ένα πρότυπο ταξιδιού που δίνει έμφαση στη ζωή στην ύπαιθρο και στις ενεργητικές διακοπές, που χαρακτηρίζονται από ένα σύμπλεγμα δραστηριοτήτων σχετικών με την άθληση, τον πολιτισμό τη φυσιολατρία, κλπ.. (Τσάρτας 1996: 340-379, Κοκκώσης – Τσάρτας 2001: 81-90, Gartner 1996, Waitt 2000: 835-862).

Ο οργανωμένος τουρισμός πωλεί ένα τουριστικό ταξίδι ως καταναλωτικό προϊόν με διαφορετικά συχνά χαρακτηριστικά, με διαφορετικές τιμές, σε διαφορετικές κοινωνικοοικονομικά κατηγορίες τουριστών-καταναλωτών, ώστε να μπορεί να απευθύνεται στις διαφορετικές προτιμήσεις και κίνητρα των καταναλωτών. Αυτή η εξειδίκευση εμφανίζεται με την ανάπτυξη των ειδικών, εναλλακτικών και νέων μορφών τουρισμού οι οποίες προσφέρουν στους τουρίστες υπηρεσίες σχετικές με το ειδικό κίνητρο που το οδήγησε σε αυτό τον τύπο ταξιδιών. Τα πρώτα ταξίδια εναλλακτικού τουρισμού προβλήθηκαν στη δεκαετία του 1970, τα οποία θεωρήθηκαν πρότυπο «ενεργητικών» διακοπών, σε αντίθεση με το πρότυπο των «παθητικών» διακοπών. (Τσάρτας 1996, Κοκκώσης – Τσάρτας 2001, Lickorish and Jenkins 1999, Burns and Holden 1995: 29-70)

Εννοιολογικά, οι όροι που επικράτησαν στην περιγραφή των νέων μορφών τουρισμού είναι «ειδικές» και «εναλλακτικές». Οι πρώτες χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός ειδικού και κυρίαρχου κινήτρου στη ζήτηση (π.χ. συνέδρια, οικολογία,

πολιτισμός) και από την ανάπτυξη μιας αντίστοιχης ειδικής υποδομής στις τουριστικές περιοχές, που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των τουριστών της κάθε ειδικής μορφής.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν τμήμα των ειδικών μορφών και χαρακτηρίζονται, επίσης, από την ύπαρξη ενός κυρίαρχου ειδικού κινήτρου στη ζήτηση, το οποίο συνδέεται με συγκεκριμένα θέματα όπως: φυσιολατρία, ταξίδια περιπέτειας, αθλητισμός, περιήγηση, περιβάλλον, γνωριμία με την τοπική παράδοση. Στις εναλλακτικές μορφές οι τουρίστες συχνά επιλέγουν ένα τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής του ταξιδιού, στον οποίο κυριαρχεί η αυτονομία στις επιλογές και η περιήγηση με μικρή ή ελάχιστη χρήση υπηρεσιών οργανωμένου τουρισμού. Επιπλέον, και στις εναλλακτικές μορφές καταγράφεται η ανάπτυξη μιας ειδικής υποδομής που εξυπηρετεί τους συγκεκριμένους τουρίστες. Τέλος, κοινός παρανομαστής, τόσο στη ζήτηση, όσο και στην προσφορά των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, αποτελεί ο σεβασμός της τοπικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής δομής. *(Κοκκώσης – Τσάτρας 2001: 81-90)*

Είναι προφανές ότι καθοριστικό στοιχείο στην περίπτωση των ειδικών μορφών, άρα και των εναλλακτικών, είναι το κυρίαρχο κίνητρο ή η οίδα κινήτρων που οδηγεί στην επιλογή του ταξιδιού. Με τις ειδικές μορφές η έφεση δίνεται στο «ταξίδι-νοητά», στην προσπάθεια βίωσης εμπειριών, όπου το ταξίδι αποτελεί μια συνέχεια της κανονικής ζωής, εφόσον τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, χόπι ή κοινωνικές ανησυχίες των τουριστών διαμορφώνουν τα χαρακτηριστικά του ταξιδιού.

Επιπλέον, η κοινωνική αυτή διάσταση ενισχύεται από το γεγονός ότι συνήθως το ταξίδι των ειδικών μορφών γίνεται αιτία για τη διεύρυνση του φάσματος των ενδιαφερόντων των τουριστών, για μια αυθεντική γνωριμία και επικοινωνία με τον τόπο υποδοχής και το κυριότερο με τη διαμόρφωση ενός πλαισίου, όπου αναδεικνύεται ο ιδιαίτερος κοινωνικός και εκπαιδευτικός ρόλος του τουρισμού χωρίς παράλληλα να υποβαθμίζεται η σημασία της αναψυχής. Οι ειδικές μορφές άρα επανατοποθετούν το ταξίδι και τη σημασία του στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνικών συνθηκών, όπου η επικοινωνία, ο πολιτισμός και το περιβάλλον αναδεικνύονται σε αξίες κοινές για όλες τις κοινωνίες. *(Τσάρτας 1996: 340-379)*

Η πλειονότητα αυτών των μορφών αναπτύσσονται αυτόνομα μέσω ειδικών πρακτορείων, οργανώσεων, φορέων ή και χωρίς τη χρήση οργανωμένων τουριστικών υπηρεσιών, ενώ πολλές από αυτές έχουν δημιουργήσει μια ειδική οργανωτική δομή που αναλαμβάνει την οργάνωση, την προβολή, τη διαφήμιση και τις πωλήσεις, π.χ.

αγροτουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, οικολογικός, πολιτιστικός, κτλ.. Σε αυτή τη δεύτερη περίπτωση, η δομή αυτή είτε αναπτύσσεται ως αυτόνομο οργανωτικό σχήμα με πρακτορεία και επιχειρηματικές δραστηριότητες εξειδικευμένες, είτε αποτελεί ειδικό τμήμα των δραστηριοτήτων κάποιου μεγάλου πρακτορείου, το οποίο μπορεί να ασχολείται και με μαζικό οργανωμένο τουρισμό διακοπών (όπως ο Γερμανικός tour operator TUI, ο οποίος ανάμεσα στις δραστηριότητές του έχει συμπεριλάβει και τα πολιτιστικά γεγονότα). (Τσάρτας 1996:340-379)

Εκτός από την αυτόνομη ή μερικά αυτόνομη οργανωτική δομή στην ανάπτυξη των ειδικών μορφών, ένα άλλο στοιχείο που τις διαφοροποιεί από το κυρίαρχο πρότυπο είναι ότι οι ειδικές μορφές έχουν τη δυνατότητα να «εντάσσονται» στην τοπική κοινωνική, παραγωγική και περιβαλλοντική δομή επιτρέποντας με αυτόν τον τρόπο την ανάπτυξη μοντέλων ήπιου και αειφορικού τουρισμού. (Τσάρτας 1996: 354, Κοκκώσης – Τσάρτας 2001: 83, Gartner 1996)

Οι κυριότερες ειδικές μορφές τουρισμού που εμφανίζουν ζήτηση και διαμορφώνουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά προσφοράς στις τουριστικές περιοχές (ανάμεσά τους και ο πολιτιστικός τουρισμός) παρουσιάζονται παρακάτω:

Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού:

1. Κοινωνικός τουρισμός
2. Κοινωνικός τουρισμός επαγγελματιών ενώσεων
3. Αγροτουρισμός (διάφοροι τύποι)
4. Συμπλέγματα αγροτουρισμού σε σύγχρονους οικισμούς δομημένα με χαρακτηριστικά παραδοσιακών αγροτικών οικισμών
5. Τουρισμός στην ύπαιθρο
6. Τουρισμός τρίτης ηλικίας (τουρισμός παραχείμασης)
7. Αθλητικός τουρισμός (διάφοροι τύποι)
8. Περιηγητικός τουρισμός
9. Θαλάσσιος τουρισμός (διάφοροι τύποι)
10. Οικολογικός τουρισμός (διάφοροι τύποι)
11. Τουρισμός υγείας και φυσικής ζωής
12. Ιαματικός τουρισμός
13. **Πολιτιστικός τουρισμός**
14. Εκπαιδευτικός τουρισμός
15. Θρησκευτικός τουρισμός
16. Επαγγελματικός τουρισμός
17. Συνεδριακός τουρισμός
18. Εκθεσιακός τουρισμός
19. Τουρισμός κινήτρων
20. Ορεινός τουρισμός
21. Χειμερινός τουρισμός
22. Γυμναστικός τουρισμός
23. Χρονομεριστική μίσθωση
24. Τουρισμός περιπέτειας
25. Τουρισμός σε οργανωμένα τουριστικά χωριά ειδικού τύπου (κλαμπ)
26. Τουρισμός σε θεματικά πάρκα και θεματικά μουσεία
27. Αστικός τουρισμός

Πηγή: Κοκκώσης – Τσάρτας, *Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον*, 2001, σελ. 82-83.

Στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές χρησιμοποιούνται στα πλαίσια ενός προγραμματισμού που έχει δύο στόχους, αφενός την προσφορά μεγαλύτερου αριθμού εξειδικευμένων υπηρεσιών που καλύπτουν τη ζήτηση ειδικών ομάδων τουριστών και αφετέρου τη συγκρότηση ενός προτύπου ανάπτυξης που εντάσσεται ισόρροπα στην υπάρχουσα δομή, είτε βελτιώνοντας την προϋπάρχουσα κατάσταση (π.χ. στις περιοχές με οργανωμένο τουρισμό διακοπών), είτε διαμορφώνοντας μια νέα παραγωγική δομή στον τουριστικό τομέα, όπου κυριαρχούν οι υποδομές και οι υπηρεσίες των ειδικών και εναλλακτικών μορφών. Το πλαίσιο αυτό ενισχύεται από την συγκροτημένη ανάπτυξη των μορφών αυτών κατά ομάδες ή πλέγματα. (Κοκκώσης – Τσάρτας 2001: 81-90)

Στα πρότυπα της αειφορικής τουριστικής ανάπτυξης το περιβάλλον, η κοινωνία και ο πολιτισμός της περιοχής, αποτελούν τουριστικούς πόρους δημιουργικά συνδεδεμένους με την κοινωνική, εκπαιδευτική και ψυχαγωγική διάσταση του ταξιδιού, σε αντίθεση με τον οργανωμένο τουρισμό, όπου συνήθως είτε καταναλώνονται είτε απλώς αποτελούν στοιχείο της «σκηνογραφίας» του σύγχρονου τουριστικού τοπίου. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να αλλάξουν οι στόχοι της στρατηγικής τουριστικής ανάπτυξης που έχουν τεθεί με τρόπο ώστε αυτή να ενσωματωθεί στην τοπική οικονομία, διατηρώντας την ποιοτική και οικολογική ποικιλότητα των περιοχών υποδοχής κάτι το οποίο μπορεί να επιτευχθεί τόσο με την ανάπτυξη του εναλλακτικού, ενεργού τουρισμού (θρησκευτικός, αγροτικός, εκπαιδευτικός, πολιτιστικός, ιαματικός, κινήτρων, θαλάσσιος, συνεδριακός, κ.λπ.), όσο και με την προσπάθεια για βελτίωση της ποιότητας και της περιβαλλοντικής απόδοσης του μαζικού τουρισμού (Τσάρτας 1996: 340-379, Gartner 1996, Waitt 2000: 835-862, Σφακιανάκης 2000, Σπιλάνης Γ. 1995, 2000, Σουκούλης – Καλογεράκος 2004, Παπαγιάννης 1987, Λογοθετίδης 1995).

1.2 Εννοιολογική προσέγγιση του πολιτιστικού τουρισμού

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί την παλαιότερη μορφή τουρισμού από πολλές απόψεις. Όταν ακόμα τα ταξίδια και ο τουρισμός αποτελούσαν αποκλειστικά προνόμια των πλουσίων γόνων, ένας από τους κύριους λόγους μετακίνησης ήταν και η εξερεύνηση των ξένων πολιτισμών και προορισμών. Οι απαρχές του πολιτιστικού τουρισμού εντοπίζονται στην ελληνική αρχαιότητα. Ο Ηρόδοτος ταξίδεψε σε πολλές χώρες, μελετώντας τους τοπικούς πολιτισμούς προκειμένου να γράψει την «Ιστορία» του, το οποίο αποτελεί ένα μείγμα ιστορικών, γεωγραφικών και ταξιδιωτικών αφηγήσεων.

Ήδη από τους ελληνιστικούς και τους ρωμαϊκούς χρόνους η Αθήνα, με την αίγλη της γίνεται ο κυριότερος προορισμός, όπου οι πλούσιοι και ανήσυχοι από όλο το μεσογειακό κόσμο έρχονταν να παρακολουθήσουν μαθήματα στις διάσημες ρητορικές και φιλοσοφικές σχολές της πόλης. Οι πολλές προσκυνηματικές μετακινήσεις που παρατηρούνται εκείνη την περίοδο μπορούν να θεωρηθούν ότι υποκρύπτουν και ένα στοιχείο πολιτιστικού τουρισμού, αφού η τέχνη της εποχής είχε σε μεγάλο βαθμό θρησκευτικό περιεχόμενο και στεγαζόταν σε αντίστοιχους χώρους. (Clark 2000, 2003, Walle 1998, McKercher and Du Cros 2002)

Μετά τις πολλές εξερευνήσεις ξεκινά ένα κύμα Ευρωπαίων περιηγητών που ταξιδεύουν στην Ανατολή δίνοντας μεγάλη σημασία στις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες των λαών τους οποίους επισκέπτονται. Περιγράφουν τις εμπειρίες τους σε βιβλία που συχνά γίνονται ανάρπαστα. Το ρεύμα των Άγγλων προς την Ηπειρωτική Ευρώπη και Ανατολή προαναγγέλλει το σύγχρονο τουρισμό, γιατί σταθεροποιούνται και επαναλαμβάνονται διαδρομές, αξιοθέατα και διαδικασίες. Ωστόσο, ο σύγχρονος πολιτιστικός τουρισμός ξεκινά την εποχή τον 19ο αιώνα. Τον τόνο έδιναν οι ταξιδιωτικοί οδηγοί που εμφανίζονται σχεδόν ταυτόχρονα και που περιλαμβάνουν μαζί με κάθε είδους λεπτομέρεια όλα τα μνημεία, τα μουσεία και τα πολιτιστικά αξιοθέατα. (McKercher and Du Cros 2002)

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ο τουρισμός παίρνει βιομηχανικές διαστάσεις και θεωρείται ένας από τους κύριους μοχλούς ανάπτυξης. Γρήγορα έγινε αντιληπτό ότι για να αποφευχθούν οι συνέπειες της μαζικής και βιομηχανοποιημένης τουριστικής ανάπτυξης, είναι ενδεδειγμένες ηπιότερες μορφές τουρισμού, ανάμεσα στις οποίες συγκαταλέγεται και ο πολιτιστικός τουρισμός. (Walle 1998, Κωστάκης 2004)

Ετυμολογικά ο όρος «πολιτισμός» προέρχεται από τη λέξη «πόλις» και αυτό γιατί δεν μπορούσε αλλού να δημιουργηθεί ο πολιτισμός παρά μέσα στην πόλη, σε χώρο όπου συμβιώνουν άνθρωποι με μόνιμη εγκατάσταση. «Πολιτισμός είναι η κατάσταση κατά την οποία ο άνθρωπος έχει αναπτύξει ηθική, κοινωνική, πνευματική, τεχνική, πολιτική και καλαισθητική ζωή, σε αντίθεση με τους πολιτιστικούς και άγριους ανθρώπους που έχουν πρωτόγονη ή άγρια ζωή». (Σφακιανάκης 2000: 291-292)

Σύμφωνα με τους Tomlinson, Van Maanen and Laurent (1993) έχουν διατυπωθεί πάρα πολλοί ορισμοί για τον πολιτισμό (Richards 1996: 264). Ο Williams αναγνωρίζει τρεις κατηγορίες για τη χρήση του όρου:

α) μια γενική διαδικασία διανοητικής, πνευματικής και αισθητικής ανάπτυξης,
β) ένας ενδεικτικός τρόπος ζωής και
γ) οι εργασίες και πρακτικές της διανοητικής και καλλιτεχνικής δραστηριότητας.
(Richards 1996: 264)

Ο διεθνής όρος που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό των εννοιών, πολιτισμός, πολιτιστικός πολιτισμός, πολιτιστικές εκδηλώσεις είναι ο όρος κουλτούρα (culture = πνευματική καλλιέργεια, εκπαίδευση, αισθητική καλλιέργεια, κ.λπ.) που κατά έναν από τους πολλούς ορισμούς της είναι το σύνολο των προτύπων συμπεριφοράς και σκέψης των ανθρώπων που ζουν στις ανθρώπινες κοινωνίες, που προσδιορίζουν τα πιστεύω, τη συμπεριφορά, τη γλώσσα, την τέχνη και την τεχνολογία, τη θρησκεία, τα πολιτικά και οικονομικά συστήματα, τον τρόπο έκφρασης, ένδυσης, διατροφής, κ.λπ.

Κατά την Αρχαιότητα, αλλά και στους μετέπειτα αιώνες το «φυσικό περιβάλλον» αποτέλεσε τη βασική πηγή έμπνευσης για τη δημιουργία ανεκτίμητων έργων τέχνης και γενικά πολιτιστικών αγαθών. Εκτός από το «φυσικό περιβάλλον» υπάρχει και το «πολιτιστικό περιβάλλον», το οποίο περιλαμβάνει όλο το πλέγμα των μνημείων (αρχαίων και νεότερων), πολιτιστικών αγαθών και γενικά όλων εκείνων των στοιχείων ακινήτων, κινητών ή και άυλων που συνθέτουν την πολιτιστική κληρονομιά μιας χώρας ή μιας περιοχής. Επίσης γίνεται διάκριση ανάμεσα στην άυλη και υλική κληρονομιά μιας περιοχής.

Η άυλη κληρονομιά περιλαμβάνει τον παραδοσιακό πολιτισμό, τη λαϊκή παράδοση ή το λαϊκό πολιτισμό, τη γλώσσα, τη λογοτεχνία, τη μουσική, το χορό, τα παιχνίδια, τη μυθολογία, τις τελετές, τα ήθη, τη χειροτεχνία, την αρχιτεκτονική, οι παραδοσιακές μορφές επικοινωνίας και πληροφόρησης, κ.α. (UNESCO 1998). Η υλική κληρονομιά περιλαμβάνει όλες τις πολιτισμικές αξίες ή τα πολιτιστικά στοιχεία

(όπως οι ιστορικές πόλεις, τα κτίρια, οι αρχαιολογικές τοποθεσίες, οι πολιτιστικές περιοχές, και τα πολιτιστικά αντικείμενα, ή τμήματα κινητής πολιτιστικής ιδιοκτησίας) που έχουν κάποια φυσική υπόσταση (UNESCO: Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό).

Από διαχειριστική άποψη οι υλικοί πόροι θεωρούνται ότι έχουν ένα πλεονέκτημα επιπλέον από την υλική υπόσταση και αυτό είναι ότι η κατάσταση και η ακεραιότητα τους είναι πιο εύκολο να προσδιορισθεί. Ωστόσο, η υλική κληρονομιά είναι ευάλωτη σε ένα μεγάλο εύρος διαδικασιών, οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν ζημιά ή να καταστρέψουν τον πόρο και την πολιτισμική του αξία. Ο τουρισμός αποτελεί μια τέτοια διαδικασία, καθώς μπορεί είτε να επιταχύνει την φυσική καταστροφή ή να ενθαρρύνει την τυποποίηση των στοιχείων της υλικής κληρονομιάς. (*Bowes 1994; Rosenbaum 1995; Wager 1995a; Wang 1999; UNESCO and Nordic World Heritage Office 1999; World Monuments Watch 2000, McKercher and Du Cros 2002: 65, Orbasli 2000, Clark 2000, 2003*)

Αν τα υλικά στοιχεία της κληρονομιάς αντιπροσωπεύουν το «βαρύ» πολιτισμό μια κοινωνίας (τα μέρη και τα αντικείμενα), τότε τα άυλα στοιχεία της κληρονομιάς αντιπροσωπεύουν τον «ελαφρύ» πολιτισμό (τους ανθρώπους, τις παραδόσεις τους και ότι αυτοί γνωρίζουν). Σε ένα απλοποιημένο επίπεδο, η άυλη κληρονομιά είναι ένας σημαντικός τουριστικός πόρος, καθώς δίνει τη δυνατότητα στον τουρίστα να κερδίσει μια βαθύτερη κατανόηση του προορισμού που επισκέπτεται. Αυτό εκδηλώνεται μέσα από τις ζωντανές παραστάσεις, τα φεστιβάλ, τα γεγονότα, τις αφηγήσεις παραμυθιών και τις τοπικές αγορές. (*McKercher and Du Cros 2002: 83*)

Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι από τα μεγαλύτερα και ταχύτερα αναπτυσσόμενα τμήματα της αγοράς του παγκόσμιου τουρισμού. Ο πολιτιστικός τουρισμός άρχισε να αναγνωρίζεται ως ξεχωριστή κατηγορία τουριστικού προϊόντος στα τέλη της δεκαετίας του 1970, όταν οι τουριστικοί έμποροι και οι ερευνητές του τουρισμού συνειδητοποίησαν ότι κάποιοι ταξιδεύουν για να κερδίζουν μια βαθύτερη κατανόηση του πολιτισμού ή της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός προορισμού. (*Tighe 1986, Walle 1998, McKercher and Du Cros 2002*)

Αρχικά, θεωρούνταν ως μια ειδική κατηγορία δραστηριότητας, όπου την ακολουθούσε ένας μικρός αριθμός πολύ καλά μορφωμένων, εύπορων τουριστών που αναζητούσαν κάτι διαφορετικό από τις διακοπές «ήλιου και θάλασσας». Μόνο μετά την

τμηματοποίηση της μαζικής αγοράς, τη δεκαετία του 1990, ο πολιτιστικός τουρισμός αναγνωρίστηκε για αυτό που πραγματικά είναι: μια υψηλού επιπέδου μαζικής αγοράς δραστηριότητα. Σήμερα, ποσοστό περίπου 35-70% των διεθνών τουριστών θεωρούνται πολιτιστικοί τουρίστες (*Richards 1996c; Antolovic 1999*), δηλαδή περισσότερα από 240 εκατομμύρια διεθνή ταξίδια κάθε χρόνο εμπεριέχουν κάποιο στοιχείο πολιτιστικού τουρισμού. (*McKercher and Du Cros 2002:1-3, Walle 1998*)

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (Π.Ο.Τ.), περίπου 37% των διεθνών ταξιδιών συνδέονται με τον πολιτισμό. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι ο πολιτιστικός τουρισμός ξεφεύγει από την αρχική συσχέτισή του με μια μικρή πολιτιστική ελίτ και τείνει να αποτελέσει ένα παγκόσμιο φαινόμενο. Η κατανάλωση του πολιτιστικού τουρισμού δεν είναι πλέον περιορισμένη σε κατά τόπους επισκέψεις, αλλά έχει γίνει τμήμα της «ατμόσφαιρας» της περιοχής. (*Richards 2000:187, Matley 1976: 255*)

Κατά τον Richards (1996: 262) η μεγάλη αύξηση του μεγέθους του πολιτιστικού τουρισμού οφείλεται στο ότι οι τουρίστες ζητούν να καταναλώσουν στο ταξίδι τους περισσότερες πολιτιστικές εμπειρίες, περισσότερο αυθεντικές (*McCannell 1976*), με τη μορφή «ψευδογεγονότων» (*Boorstin 1964*) ή αναζητούν μια ευκαιρία να αποδώσουν το δικό τους νόημα στις διακοπές τους (*Urry 1990*). Επιπλέον, η κατανάλωση πολιτισμού χρησιμοποιείται σήμερα όλο και περισσότερο ως επιχείρημα από διάφορους φορείς για την οικονομική ενίσχυση πολιτιστικών θελγμάτων, την αναγέννηση πόλεων και οικισμών και τη δημιουργία πολιτιστικών εγκαταστάσεων, προκειμένου οι περιοχές αυτές να προσελκύσουν μεγάλες επενδύσεις και κατά συνέπεια περισσότερους επισκέπτες. (*Richards 1996: 262, Bianchini 1990*).

Πολλοί ερευνητές του τουρισμού θεωρούν ότι «ο πολιτισμός είναι ένα τόσο ευρύ και πολύπλοκο φαινόμενο με αποτέλεσμα να είναι σχεδόν αδύνατο να δοθεί ένα σαφές ορισμός του τι είναι «πολιτιστικός τουρισμός» (*Clark 2000, 2003, Tomasz Studzieniecki*). Η ύπαρξη πολλών διαφορετικών ορισμών για το τι είναι ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί σημαντικό πρόβλημα μέχρι και σήμερα για την εννοιολογική οριοθέτησή του, παρά τις προσπάθειες των ειδικών του τουρισμού να διατυπώσουν έναν κοινά αποδεκτό ορισμό. (*Τσάρτας 1995: 87-89, Walle 1998, McKercher and Du Cros 2002*)

Οι McKercher και Du Cros διέκριναν 4 κατηγορίες, από τις οποίες προκύπτει διαφορετικός ορισμός του πολιτιστικού τουρισμού:

α. Από τον τομέα του τουρισμού: Οι ορισμοί που προέρχονται από αυτήν την κατηγορία τοποθετούν τον πολιτιστικό τουρισμό μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της θεωρίας για τον τουρισμό και του τουριστικού μανάτζμεντ, αναγνωρίζοντας ότι περιλαμβάνει αλληλένδετες σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους, τις περιοχές υποδοχής και την πολιτιστική τους κληρονομιά (*Zeppel and Hall 1991*) ή τον περιορίζουν στο περιεχόμενο μιας προσωρινής μετακίνησης των ατόμων (*Richards 1996c*). Επιπλέον, ο πολιτιστικός τουρισμός γίνεται αντιληπτός και από την πλευρά των επιχειρήσεων, καθώς περικλείει την ανάπτυξη και το μάρκετινγκ διαφόρων περιοχών ή θέλγητρων για την προσέλκυση επισκεπτών (*Goodrich 1997*).

β. Από τα κίνητρα: Μερικοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι πολιτιστικοί τουρίστες ταξιδεύουν για λόγους διαφορετικούς από τους υπόλοιπους τουρίστες και επομένως βασικό ρόλο στην εννοιολογική προσέγγιση του πολιτιστικού τουρισμού παίζει το κίνητρο (*Richards 1996b*).

γ. Εμπειρικοί ορισμοί: Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί επίσης μια δραστηριότητα εμπειρική, καθώς για πολλούς γίνεται πηγή έμπνευσης, περιλαμβάνει εμπειρίες ή κάποιου είδους επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά των περιοχών που επισκέπτονται (*TC 1991, Blackwell 1997, Schweitzer 1999*). Επίσης, δίνεται έμφαση τόσο στη μάθηση όσο και στη διασκέδαση (*VICNET 1996*) κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, καθώς μέσα από αυτά οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να βιώσουν εμπειρίες και να γνωρίσουν καλύτερα την περιοχή που επισκέπτονται (*IDCCA 1997*), την κληρονομιά, το πολιτιστικό και φυσικό της περιβάλλον (*AHC and TCA 1999*).

δ. Λειτουργικοί ορισμοί: Στο εύρος των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνει ο πολιτιστικός τουρισμός περιλαμβάνονται η χρήση πολιτιστικών στοιχείων, η επίσκεψη αρχαιολογικών χώρων, μουσείων, κάστρων, παλατιών, ιστορικών κτιρίων, η τέχνη, η γλυπτική, η χειροτεχνία, οι πινακοθήκες, τα φεστιβάλ, τα μεγάλα γεγονότα, η μουσική και ο χορός, η λαϊκή τέχνη, το θέατρο, οι εκκλησίες, κ.α., στοιχεία που αντιπροσωπεύουν τους κατοίκους μιας περιοχής και τον πολιτισμό της. (*Richards 1996a, Goodrich 1997, Miller 1997, Jameson 1994, McKercher and Du Cros 2002: 3-6*)

Ο πολιτιστικός τουρισμός συνδέεται με τις έννοιες της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών πόρων μιας χώρας ή περιοχής. Στοιχεία και των δύο αυτών εννοιών άλλωστε «χρησιμοποιούνται» από τον πολιτιστικό τουρισμό, π.χ. αρχαιολογικοί τόποι και μουσεία, αρχιτεκτονική, τοπικές διάλεκτοι ή θρησκευτικές γιορτές,

εθνολογικά στοιχεία, τοπικά έθιμα, θέατρο-μουσική-χορός, τοπικά προϊόντα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, κ.λπ.. (Τσάρτας 1995: 87-89, Walle 1998)

Από τη φύση του, ο πολιτιστικός τουρισμός έχει συγκεκριμένα όρια και είναι σχεδόν αδύνατον να αποτυπωθεί επακριβώς ο αριθμός των πόρων που χρησιμοποιούνται ή το προφίλ των πολιτιστικών τουριστών. Στην πραγματικότητα, ο πολιτιστικός τουρισμός συμπεριλαμβάνει, σε ένα συγκροτημένο αναπτυξιακό πλέγμα τουριστικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο και άλλες ειδικές μορφές τουρισμού, όπως ο ιστορικός τουρισμός, ο εθνικός τουρισμός, ο τουρισμός των τεχνών, ο μουσειακός τουρισμός, κ.λπ.. Όλοι οι παραπάνω τομείς μοιράζονται κοινούς πόρους, κοινές μεθόδους διαχείρισης και κοινά επιθυμητά αποτελέσματα. (Clark 2000, 2003, McKercher and Du Cros 2002:3-6, Richards 2000, 2003).

Σύμφωνα με τους McKercher και Du Cros, ο πολιτιστικός τουρισμός περιλαμβάνει τέσσερα στοιχεία: 1) τον τουρισμό, 2) τους πολιτιστικούς πόρους, 3) την κατανάλωση εμπειριών και προϊόντων και 4) τον τουρίστα.

1. Ο τουρισμός: Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί μια μορφή τουρισμού, με το επίθετο «πολιτισμός» να τον προσδιορίζει. Ως τουριστική δραστηριότητα, προσελκύει επισκέπτες, οι οποίοι ταξιδεύουν κυρίως για αναψυχή με μικρή γνώση για τους πολιτιστικούς πόρους της περιοχής που επισκέπτονται.

2. Οι πολιτιστικοί πόροι: Το ICOMOS (Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοπίων) ορίζει την κληρονομιά ως μια ευρεία έννοια η οποία περιλαμβάνει τόσο υλικούς πόρους (όπως το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον), τα περιβάλλοντα εδάφη, ιστορικούς τόπους, τοποθεσίες και δομημένα περιβάλλοντα, όσο και άυλους πόρους (όπως συλλογές, πολιτιστικές πρακτικές, γνώση και ζωντανές εμπειρίες) (ICOMOS 1999).

3. Κατανάλωση εμπειριών και προϊόντων: Όλοι οι τύποι τουρισμού εμπλέκουν την κατανάλωση εμπειριών και προϊόντων (Urry 1990, Richards 1996c). Για να διευκολυνθεί αυτή η κατανάλωση, οι πόροι της πολιτιστικής κληρονομιάς πρέπει να μετασχηματισθούν σε προϊόντα πολιτιστικού τουρισμού, τα οποία οι τουρίστες θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν. Η διαδικασία αυτή, αν και μη επιθυμητή από κάποιους, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι για την επιτυχή ανάπτυξη και βιώσιμη διαχείριση των προϊόντων πολιτιστικού τουρισμού.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού ορίζει τον πολιτιστικό τουρισμό ως «την μετακίνηση των ατόμων με βασικά πολιτιστικά κίνητρα, τα οποία περιλαμβάνουν

εκπαιδευτικά ταξίδια, παραστάσεις, πολιτιστικά ταξίδια, φεστιβάλ, επισκέψεις σε ιστορικά μέρη και μνημεία, λαϊκές παραδόσεις και προσκυνήματα». (Π.Ο.Τ. 1985)

Σύμφωνα με άλλο ορισμό, ο Πολιτιστικός Τουρισμός είναι μέρος του Πνευματικού Πολιτισμού και αναφέρεται στα γράμματα και τις τέχνες, στα καλλιτεχνικά δημιουργήματα και στις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Σύμφωνα με τα παραπάνω «*Πολιτιστικός Τουρισμός είναι ο τουρισμός που γίνεται για πολιτιστικούς λόγους.*

Δηλαδή ο τουρισμός που έχει σαν κύριο τουριστικό προϊόν την επαφή, γνωριμία, γνώση και απόλαυση του πολιτισμού των τουριστικών προορισμών και τις διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες.» (Σφακιανάκης 2000: 291-292, Stebbins 1997: 589-615)

Ο πολιτισμός συνίσταται από εξελίξεις (ιδέες και τρόπους ζωής των ανθρώπων) και τα προϊόντα αυτών των εξελίξεων (κτίρια, τέχνες, ήθη, ατμόσφαιρα, κ.α.), δηλαδή ο πολιτιστικός τουρισμός δεν είναι μόνο απλή επίσκεψη σε μνημεία και χώρους, αλλά επιπλέον εμπεριέχει την εμπειρία του τρόπου ζωής των κατοίκων της περιοχής υποδοχής. (Richards 2000: 187, Matley 1976: 255) Επομένως, ο πολιτιστικός τουρισμός μπορεί να ορισθεί και ως «*η μετακίνηση ατόμων σε πολιτιστικά θέλγητρα/πόρους/αξιοθέατα, μακριά από τον μόνιμο τόπο κατοικίας τους, με σκοπό να συλλέξουν νέες πληροφορίες και εμπειρίες προκειμένου να ικανοποιήσουν τις πολιτιστικές τους ανάγκες*» (Richards 1996a:24).

Σύμφωνα με το ICOMOS (Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοπίων), «*ο πολιτιστικός τουρισμός σαν όνομα σημαίνει διαφορετικά πράγματα σε πολλούς ανθρώπους και στο σημείο αυτό εντοπίζεται η δυναμική του, αλλά μαζί και η αδυναμία του*» (USICOMOS, 1996:17).

Ο Silberberg ορίζει τον πολιτιστικό τουρισμό «*ως τις επισκέψεις από άτομα που προέρχονται έξω από την κοινότητα υποδοχής και παρακινούνται να μετακινηθούν, εξολοκλήρου ή εν' μέρει, από το ενδιαφέρον τους για ιστορικούς, καλλιτεχνικούς, επιστημονικούς πόρους ή τον τρόπο ζωής/κληρονομιά που προσφέρει μια κοινότητα, περιοχή, ομάδα ή θεσμός.*» (Silberberg 1995:361-365, Stebbins 1996: 450-452)

Κατά τον Hughes ο πολιτιστικός τουρισμός χρησιμοποιείται περισσότερο με την έννοια ότι περιλαμβάνει επισκέψεις σε ιστορικά κτίρια και τοπία, μουσεία, πινακοθήκες, κ.λπ., τη σύγχρονη ζωγραφική και γλυπτική ή την παρακολούθηση διαφόρων

καλλιτεχνικών εκδηλώσεων (χορός, μουσική, θέατρο, κ.α.). Το πρώτα είναι περισσότερο γνωστά ως «ιστορικός τουρισμός» ή «τουρισμός ιστορικής κληρονομιάς». Ο Prentice χρησιμοποιεί τον όρο «τουρισμός κληρονομιάς» για να περιλάβει τα θέλγητρα φυσικής ιστορίας και τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Όσον αφορά στις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και τις εικαστικές τέχνες, ο Hughes τον ονομάζει «τουρισμό τέχνης», αν και ο Myerscough χρησιμοποιεί αυτόν τον όρο για να περιλάβει τα μουσεία και τις πινακοθήκες. Επιπλέον, ο πολιτιστικός τουρισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να προσδιορίσει έναν διαφορετικό τρόπο ζωής, αυτό που ο Smith εννοεί ως «εθνικό τουρισμό». (Hughes 1996: 707-709)

Επιπλέον, οι ορισμοί που περιγράφουν την έννοια του πολιτιστικού τουρισμού διαφέρουν ανάλογα με τη χώρα από την οποία προέρχονται, αλλά και την προσέγγιση που επιχειρεί την περιγραφή αυτή. Η κάθε χώρα, αλλά και οι ίδιοι οι τουρίστες που την επισκέπτονται αντιλαμβάνονται διαφορετικά τον πολιτιστικό τουρισμό.

Ένας άλλος ορισμός που χρησιμοποιείται ευρέως για τον πολιτιστικό τουρισμό σχετίζεται με τη συμπεριφορά των τουριστών στον τόπο υποδοχής, οι οποίοι ενδιαφέρονται για τα περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, ιστορικά, εθνικά κ.α. χαρακτηριστικά του τόπου που επισκέπτονται. (UK, Economist Intelligence Unit., 1993:30-46)

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε ότι ο πολιτιστικός τουρισμός είναι η εναλλακτική μορφή τουρισμού που έχει σαν κύρια τουριστική δραστηριότητα την επαφή, γνωριμία, γνώση και απόλαυση του πολιτισμού των τουριστικών προορισμών και τη συμμετοχή ή την παρακολούθηση διαφόρων πολιτιστικών εκδηλώσεων. Ο πολιτιστικός τουρισμός εκτείνεται σε ένα μωσαϊκό μνημείων, τόπων, παραδόσεων, καλλιτεχνικών μορφών, εορτασμών και εμπειριών που απεικονίζουν μια χώρα και το λαό της σε όλη τους την πολυμορφία.

Ο πολιτιστικός τουρισμός περιλαμβάνει διάφορες μορφές τουρισμού. Ανάμεσα σε αυτές συγκαταλέγεται:

α) τουρισμός ιστορικής κληρονομιάς (τοπία, φυσική ιστορία, κτίρια, χειροτεχνία, πολιτιστικές παραδόσεις, κ.α.),

β) εκπαιδευτικά ταξίδια (επισκέψεις σε πόλεις και άλλα μέρη ιστορικού ή φυσικού ενδιαφέροντος, μουσεία, κ.α.),

γ) ταξίδια που σχετίζονται με τέχνες (παρακολούθηση πολιτιστικών γεγονότων, όπως εκθέσεις, συναυλίες, θέατρο, όπερα, φεστιβάλ, κ.α.).

Στα κυριότερα χαρακτηριστικά του πολιτιστικού τουρισμού συγκαταλέγεται η εκπαιδευτική του διάσταση, καθώς μέσα από την τουριστικο-πολιτιστική δραστηριότητα οι τουρίστες μαθαίνουν τον πολιτισμό του τουριστικού προορισμού που επισκέπτονται. Ο πολιτιστικός τουρισμός προσφέρει την ευκαιρία στον τουρίστα να διερευνήσει το παρελθόν χρησιμοποιώντας τις εμπειρίες του και τη φαντασία του προκειμένου να βιώσει το ατομικό του πολιτιστικό ταξίδι. (Nuryanti 1996)

Επιπλέον, ο πολιτιστικός τουρισμός αναπτύσσεται παράλληλα με άλλες μορφές τουρισμού (π.χ. οικολογικός, αγροτουρισμός, συνεδριακός, κ.α.) και θεωρείται μια μορφή τουρισμού φιλική προς το περιβάλλον, αφού απαραίτητη προϋπόθεση ανάπτυξής του είναι η προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Βασική προϋπόθεση ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού είναι η ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού και των τουριστικών φορέων και η εκπαίδευσή τους στον ορθολογικό τρόπο διαχείρισης, προστασίας και διάθεσης του πολιτιστικού πλούτου και των πολιτιστικών προϊόντων της περιοχής τους. (Waitt 2000: 835-862, Walle 1998, Τσάρτας 1995: 88, Σφακιανάκης 2000: 294)

1.3 Ο πολιτιστικός τουρίστας - Τύποι πολιτιστικών τουριστών

Ο πολιτιστικός τουρίστας είναι πρώτα από όλα ένας ειδικευμένος καταναλωτής, για τον οποίο το κινήγι του πολιτισμού είναι μια μορφή προσωπικής ανάπτυξης (*Richards 1996c*).

Ο Silberberg (1995: 361-365) διακρίνει 4 κατηγορίες πολιτιστικών τουριστών: α)αυτούς που παρακινούνται από τον πολιτισμό (“greatly motivated”) και ταξιδεύουν για να παρακολουθήσουν κάποια θεατρική παράσταση, ένα φεστιβάλ ή για να επισκεφθούν τοποθεσίες ιστορικού ενδιαφέροντος,

β)αυτούς που παρακινούνται εν μέρει από τον πολιτισμό (“in part”) και επισκέπτονται μια περιοχή τόσο για τις πολιτιστικές ευκαιρίες που προσφέρει, όσο και για να επισκεφθούν συγγενείς και φίλους,

γ)αυτούς που ο πολιτισμός αποτελεί «προσαρμογή» (“adjust”) στο κύριο κίνητρο του ταξιδιού τους (π.χ. συνέδριο ή έκθεση) και που σχεδιάζουν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους να περιλάβουν στη διαμονή τους και πολιτιστικές δραστηριότητες και

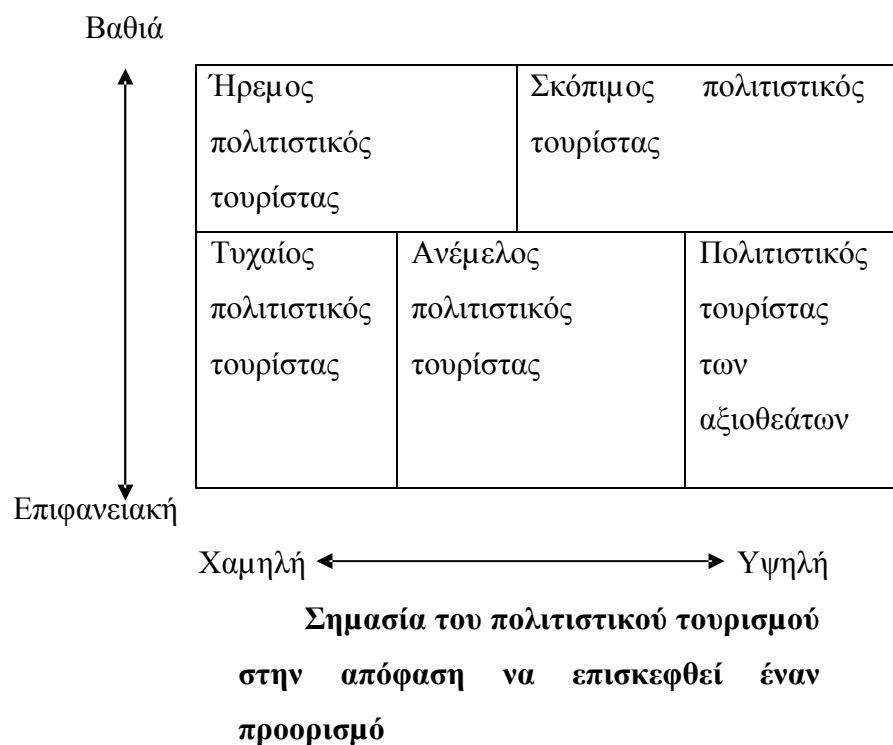
δ)αυτούς που είναι «τυχαίοι πολιτιστικοί τουρίστες» (“accidental”) (όπως η παρακολούθηση κάποιας θεατρικής παράστασης που αποφασίζεται την τελευταία στιγμή).

Συνδυάζοντας τη σημασία του πολιτιστικού τουρισμού και την εμπειρία που αποκτά κάποιος από μία επίσκεψη σε κάποιο πολιτιστικό θέλγητρο) οι McKercher και Du Cros διακρίνουν 5 τύπους πολιτιστικών τουριστών:

1. Τον «σκόπιμο πολιτιστικό τουρίστα.
2. Τον «πολιτιστικό τουρίστα των αξιοθεάτων».
3. Τον «ήρεμο πολιτιστικό τουρίστα».
4. Τον «ανέμελο πολιτιστικό τουρίστα».
5. Τον «τυχαίο πολιτιστικό τουρίστα».

Τυπολογίες πολιτιστικού τουρίστα

Αναζήτηση της εμπειρίας

Πηγή: McKercher B. and Du Cros H., *Cultural Tourism. The partnership between Tourism and Cultural Heritage Management*, 2002, pp. 140

Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα, ο οριζόντιος άξονας αναπαριστά την σημασία του πολιτιστικού τουρισμού στη συνολική απόφαση του πολιτιστικού τουρίστα να επισκεφθεί έναν προορισμό και ο κάθετος το βάθος της εμπειρίας που θέλει να αποκτήσει.

Κατά τους McKercher και Du Cros, ο πολιτιστικός τουρίστας ορίζεται ως «*κάποιος που επισκέπτεται ένα ονομαστό πολιτιστικό θέλγητρο ή θέλγητρο πολιτιστικής κληρονομιάς, παρακολουθεί ένα φεστιβάλ, βλέπει μια ζωντανή παράσταση, ή συμμετέχει σε κάποια άλλη δραστηριότητα σε κάποιο βαθμό κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του, εκτός της αρχικής αιτίας για να επισκεφθεί τον προορισμό*». (McKercher and Du Cros 2002: 135-151)

Είναι άτομα που ενδιαφέρονται για τον πολιτισμό, την ιστορία, τα ήθη και τα έθιμα άλλων λαών, τα γράμματα και τις τέχνες, τις λαϊκές παραδόσεις και το ενδιαφέρον τους αυτό δεν δημιουργείται από τις τουριστικές εμπειρίες, αλλά προϋπάρχει. Είναι ενημερωμένοι για την πολιτιστική ταυτότητα και το πολιτιστικά δρώμενα του τουριστικού προορισμού, γνωρίζουν τους περισσότερους από τους πολιτιστικούς πόρους και τα ταξίδια επιβεβαιώνουν τις γνώσεις τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2.1 Ο πολιτισμός ως τουριστικός πόρος

Η σχέση του τουρισμού με τον πολιτισμό, που εκφράζεται και προσδιορίζεται κυρίως από τον πολιτιστικό τουρισμό, αρχίζει από τα πρώτα βήματα της τουριστικής ανάπτυξης και δε θα ήταν υπερβολικό να υποστηριχθεί ότι ένα από τα κυριότερα γενεσιουργά αίτια του τουρισμού ήταν ο πολιτισμός. Ο ιστορικός και αρχαιολογικός πλούτος αρκετών περιοχών σε συνδυασμό με την υποδομή την οποία διαθέτουν (π.χ. μουσεία, εκθεσιακοί χώροι, νοσοκομεία, πανεπιστήμια) αποτελούν πόλους ισχυρής τουριστικής έλξης προς αυτές. (Κοκκώσης-Τσάρτας 2001: 198-201, Ηγουμενάκης-Κραβαρίτης-Λύτρας, 1999: 293-304, Sharpley R. and Sharpley J., 1997:231-243, Burns and Holden 1995: 105-133, Walle 1998, Orbasli 2000)

Στη σύγχρονη κοινωνία ο τουρισμός γίνεται αντιληπτός ως μια πολύπλοκη σειρά παραγωγικών δραστηριοτήτων (Boyne and Rantassi 1990, Cohen 1995, Munt 1994), οι οποίες τμηματοποιούν τις περιοχές σε εθνικούς και περιφερειακούς πολιτισμούς και παραδόσεις δημιουργώντας μια διεθνή ταυτότητα, γνωστή ως «παγκόσμιο χωριό» (Nuryanti 1996, Boniface and Fowler 1993, Jencks 1984). Επίσης, συνδέεται με τις έννοιες της πολιτιστικής κληρονομιάς και του πολιτιστικού πλούτου του τουριστικού προορισμού, συντελεί στην προβολή των πολιτιστικών χαρακτηριστικών της περιοχής υποδοχής και προκαλεί την ανάπτυξη, αναβίωση και προστασία των πολιτιστικών στοιχείων από τα οποία και αυτός εξαρτάται. Σύμφωνα με τον Nuryanti (1996: 249-260) η κληρονομιά αποτελεί τμήμα της πολιτιστικής παράδοσης μιας κοινωνίας, καθώς λειτουργεί ως φορέας μετάδοσης ιστορικών αξιών από το παρελθόν. Η δυναμική φύση του τουρισμού έχει σαν αποτέλεσμα την αλληλεπίδραση της ιστορικής κληρονομιάς και τον επαναπροσδιορισμό της.

Οι σημαντικές διαφορές στις εννοιολογικές οριοθετήσεις του όρου «πολιτισμός» και η συνεχής διεύρυνση του φάσματος των κινήτρων που οδηγούν τους τουρίστες να ταξιδέψουν, οδήγησε σε μια αναλυτική προσέγγιση των στοιχείων που απαρτίζουν την έννοια του πολιτισμού. Μια πρώτη ερμηνεία εξετάζει το θέμα από την πλευρά των γενικότερων κινήτρων των τουριστών οι οποίοι θεωρούνται ότι επιδιώκουν τη γνωριμία με μορφές και στοιχεία του υλικού και πνευματικού πολιτισμού της χώρας που επισκέπτονται, όπως μνημεία, χειροτεχνήματα, έθιμα, πολιτιστικές δραστηριότητες, μορφές τέχνης, κτλ.. Η εξειδίκευση των κινήτρων και η εμφάνιση τόσο των τουριστών που ταξιδεύουν ακολουθώντας ένα ειδικό κίνητρο, όσο και των

τουριστών που ονομάστηκαν «πολυκινητικοί», οδηγεί στα πλαίσια αυτής της ερμηνείας, σε μια ευρύτερη προσέγγιση της έννοιας του πολιτισμού, ώστε να περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που άμεσα ή έμμεσα οι τουρίστες αναζητούν αναφερόμενοι σε αυτόν. (*Mathieson and Wall 1992: 133-177, Gartner 1996, Clark 2000, 2003, Cohen 1998, Sharpley R. and Sharpley J. 1997: 231-243, Walle 1998, Burns and Holden 1995: 105-133*)

Το αντικείμενο που περιλαμβάνει στις μέρες μας ο πολιτισμός στον τουρισμό παρουσιάζεται εξαιρετικά ευρύ και αυτός είναι ο κύριος λόγος που ωθεί στην εμπορευματοποίηση του θέματος από τους φορείς προώθησης του τουριστικού προϊόντος. Ο πολιτισμός σε γενικές γραμμές περιλαμβάνει:

- Τους αρχαιολογικούς χώρους και τα αρχαιολογικά μουσεία
- Τα λαογραφικά-εθνολογικά στοιχεία και τα λαογραφικά μουσεία, τα έθιμα και τις παραδόσεις της περιοχής που σχετίζονται με την τοπική παράδοση
- Τους θρησκευτικούς και προσκυνηματικούς τόπους λατρείας
- Τα ετήσια εθνικά και τοπικά «φεστιβάλ» παραδοσιακών δεδομένων
- Τα σχετιζόμενα με παραδοσιακή και μοντέρνα τέχνη (π.χ. ζωγραφική, μουσική, χορός, γλυπτική, κτλ.)
- Ιστορία, θρησκεία (πνευματικά και υλικά στοιχεία)
- Δομημένο περιβάλλον (αρχιτεκτονική, παραδοσιακοί οικισμοί, ιστορικά κέντρα)
- Μνημεία διασωζόμενου φυσικού κάλλους, περιβάλλοντος ή μικτού (φυσικού) και δομημένου περιβάλλοντος (τοπία)
- Τα κάθε μορφής μουσεία ανάδειξης της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς Πολιτιστικές εκδηλώσεις. (*Ηγουμενάκης - Κραβαρίτης - Λύτρας 1999: 293-304, Τσάρτας 1996: 296-337, Gartner 1996, Orbasli 2000*)

Σύμφωνα με μια άλλη ερμηνευτική προσέγγιση, η οποία εξετάζει τις σχέσεις, αλλαγές και επιδράσεις που δημιουργεί η πολιτισμική επικοινωνία των τουριστών και των ντόπιων, επιδιώκεται η καταγραφή των επιπτώσεων που προκύπτουν από αυτή την επικοινωνία σε στοιχεία του πολιτισμού σε τοπικό επίπεδο, ώστε να διαφοροποιηθεί η έννοια του πολιτισμού από αυτήν του «τουριστικού πολιτισμού». (*Τσάρτας 1996: 296-337, Sharpley R. and Sharpley J. 1997: 231-243, Burns and Holden 1995: 105-133, Walle 1998, Clark 2000, 2003, Cohen 1998*)

Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης αναλύθηκαν τα ζητήματα της εμπορευματοποίησης της τοπικής παράδοσης, οι πολιτισμικές αλλαγές στην τοπική

κοινωνία, το ζήτημα της σκηνοθετημένης αυθεντικότητας, τα πολιτισμικά στερεότυπα που χαρακτηρίζουν την επικοινωνία τουριστών με ντόπιους, το ζήτημα της πολιτιστικής ομογενοποίησης και του προσπολιτισμού υπό το πρίσμα της τουριστικής ανάπτυξης, ο ρόλος των πολιτιστικών κέντρων και των θεματικών πάρκων με πολιτισμικό περιεχόμενο, η δημιουργία ενός δομημένου πολιτιστικού περιβάλλοντος για χρήση των τουριστών, κτλ.. (Hγουμενάκης - Κραβαρίτης - Λύτρας 1999: 293-304, Τσάρτας 1996: 296- 337, Burns and Holden 1995: 105-133, Walle 1998, Gartner 1996, Clark 2000, 2003, Cohen 1998)

Ο τουρισμός θεωρείται σήμερα ως τον κυριότερο παράγοντα εμπορευματοποίησης του πολιτισμού. Ο Hewison ισχυρίζεται ότι η ιστορία έχει μετατραπεί σε αγαθό για κατανάλωση, το οποίο έχει ονομασθεί «κληρονομιά» και κριτικάρει τη χρήση της βιομηχανίας για την προβολή της κληρονομιάς, όχι μόνο γιατί παράγει κενά αγαθά, αλλά και για το λόγο ότι η εμπορευματοποίηση της ιστορίας γίνεται για να ικανοποιήσει πολιτικούς και οικονομικούς σκοπούς. (Richards 1996)

Σε αντίθεση με τον Hewison, ο Cohen υποστηρίζει ότι μερικά πολιτιστικά προϊόντα που παράγονται για τους τουρίστες μπορούν να επιδεικνύουν μια «ανερχόμενη αυθεντικότητα» και γίνονται δεκτά ως «αυθεντικά» τόσο από τους τουρίστες όσο και από τους ίδιους του πολιτιστικούς παραγωγούς. (Richards 1996, 2000, 2001, 2002, Clark 2000, 2003, Cohen 1998)

Από την άλλη ο McCannell μιλάει για τις «πολιτιστικές παραγωγές», ένας όρος που αναφέρεται όχι μόνο στην πολιτιστική διαδικασία, αλλά και στα προϊόντα που παράγονται από αυτή τη διαδικασία. Ο McCannell δηλαδή αναγνωρίζει τον τουρισμό ως τον ιδανικό χώρο, στον οποίο προκειμένου να ερευνήσει τη φύση αυτών των «πολιτιστικών παραγωγών», οι οποίες εκφράζουν την έννοια της εμπορευματοποίησης που προκαλείται από τον τουρισμό. (Richards 1996, 2000, 2001, 2002, Clark 2000, 2003, Cohen 1998)

Ο Zukin υποστηρίζει ότι «ένα μεγάλο ποσοστό από την εμπειρία της σύγχρονης κατανάλωσης, παράγεται από τη μεσολάβηση νέων προϊόντων, όπως η τηλεόραση, οι ταξιδιωτικοί οδηγοί, κ.α.». Σχετικές έρευνες από τους Harvey, Zukin, Britton and Munt, αποφαίνονται ότι το πολιτιστικό κεφάλαιο που διαθέτει μια περιοχή δεν αποτελεί μόνο μέσο για διάκριση, αλλά προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό μια περιοχή/χώρα προκειμένου να προσελκύσει κεφάλαια για επενδύσεις σε πολιτιστικές

υποδομές και δραστηριότητες, καθώς και την αγοραστική δύναμη των τουριστών που την επισκέπτονται, δίνοντας έμφαση στην αισθητική ποιότητα των πολιτιστικών θελγών και υπηρεσιών (μουσεία, μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, κ.α.). Αυτά αποτελούν και το πολιτιστικό κεφάλαιο μιας περιοχής και ενσωματώνονται ως εμπορεύσιμα αγαθά στην τουριστική αγορά. (Richards 1996)

Το θέμα της ταυτότητας εμφανίζεται σε διάφορα επίπεδα λόγου για τον τουρισμό και προσεγγίζεται ως επί το πλείστον από τη σκοπιά των αναπαραστάσεων της πολιτισμικής κληρονομιάς. Όπως καταδεικνύουν οι πρακτικές του μάρκετινγκ, η διεθνής προώθηση του τουρισμού απαιτεί ένας τόπος να έχει το δικό του συγκεκριμένο χαρακτήρα. Για να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό στην τουριστική αγορά, ένας τόπος πρέπει να διαθέτει κάποιο «σήμα κατατεθέν» που να δίνει έμφαση στη μοναδικότητα ή την αυθεντικότητά του. (Burns and Holden 1995: 105-133)

Σύμφωνα με αυτή τη λογική της προώθησης, κάθε περιοχή χρειάζεται να παράγει, να επιβεβαιώνει και να προβάλλει μια ταυτότητα με τη μορφή της επαλήθευσης του εαυτού της για λογαριασμό των άλλων, στην προκειμένη περίπτωση των τουριστών. Τα σημάδια της ταυτότητας τα οποία οι τοπικές κοινωνίες διαθέτουν προς «έγκριση» των τουριστών και των φορέων του τουρισμού συμπεριλαμβάνουν τόπους μνήμης, ιστορικά μνημεία, παραδόσεις και διάφορα δρώμενα (χοροί, μουσική, κ.α.), καθώς και παραδοσιακές τέχνες. (Γαλάνη-Μουτάφη 2002: 45-53, Walle 1998)

Σύμφωνα με την Lanfant (1995: 36-37) το όλο εγχείρημα ανασυγκρότησης της ταυτότητας ξεκινά με τη ματιά του τουρίστα. Η τελευταία αποτελεί τον καθρέφτη μέσω του οποίου η τοπική κοινωνία υποδοχής ανακαλύπτει την αντανάκλαση του εαυτού της. Παρουσιάζοντας την κληρονομιά της στο πλαίσιο του τουρισμού, η τοπική κοινωνία είναι αναγκασμένη να προχωρήσει στην ανασύσταση του παρελθόντος της, να το οικειοποιηθεί, να το υποστασιοποιήσει και να το εκθέσει στη ματιά του ξένου ως ένα διακριτό σημάδι της ταυτότητά της. (Γαλάνη-Μουτάφη 2002: 45-53, Burns and Holden 1995: 105-133)

Σε όλη τη διάρκεια εξέλιξης του τουριστικού φαινομένου και κυριότερα κατά τον 20ο αι. κυριαρχεί η αναζήτηση καινοτόμων τρόπων προκειμένου ο τουρίστας να έρθει σε επαφή με το παρελθόν. Πολλοί ταξιδιώτες αναζητούν την καινοτομία, την βίωση εμπειριών μέσα από την επιστροφή σε παραδοσιακές αξίες και τόπους ζωής που αναφέρονται στο παρελθόν. Αυτά τα φαινόμενα συχνά καταδεικνύουν την αναζήτηση της

αυθεντικότητας και τις διαφορετικότητας από τον μαζικό τουρισμό. (*Nuryanti 1996, McCannell 1976, 1992, Urry 1990*).

Η εμπορικοποίηση της τοπικής πολιτιστικής παράδοσης είναι ιδιαίτερα εμφανής σε ορισμένες πολιτιστικές εκδηλώσεις που συνδέονται με ήθη και έθιμα της περιοχής ή έχουν θρησκευτικό περιεχόμενο και στηρίζεται στη συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού. Στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις τα έθιμα αποτελούν ένα σύμβολο των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων της περιοχής. Η οργάνωση του τουρισμού και η συχνή έλλειψη χρόνου σε συνδυασμό με την ανάγκη οι τουρίστες να διασκεδάσουν, οδηγεί συχνά σε προσαρμογές αυτών των εκδηλώσεων. (*Clark 2000, 2003, Cohen 1998*)

Το φαινόμενο είναι πολύ εμφανέστερο στις αναπτυσσόμενες χώρες όπου ο οργανωμένος τουρισμός προωθεί ιδιαίτερα την πώληση πακέτων που προβάλλουν τον «εξωτικό», «πρωτόγονο» και «παραδοσιακό» πολιτισμό. Τα θεάματα αυτά τελικά μετατρέπονται σε ψευδο-γεγονότα, σύμφωνα με την ερμηνεία του Ντ. Μπούρστιν, ή σε ένα είδος τεχνητών δημιουργημάτων που διατηρούν μόνο τα επιφανειακά νοηματικά και εκφραστικά στοιχεία που ήταν η αρχική αιτία της ανάπτυξής τους. Ο Ντ. Μπούρστιν καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο σύγχρονος τουρίστας επιδιώκει μόνο την εμπειρία των «ψευδογεγονότων» που η σύγχρονη τουριστική βιομηχανία του παρουσιάζει και του πουλάει σαν αληθινό στην περιοχή που επισκέπτεται. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ο σύγχρονος τουρίστας να γνωρίζει και να βιώνει επιφανειακά τα «ψευδογεγονότα», που του προσφέρονται κατά τη διάρκεια των διακοπών του σε μια περιοχή. (*Τσάρτας 1996: 296-337, Sharpley R. and Sharpley J. 1997: 231-243, Burns and Holden 1995: 105-133, Clark 2000, 2003, Cohen 1998*)

Από την άλλη, ο MacCannell θεωρεί ότι ο τουρίστας επιδιώκει και αναζητάει την αυθεντικότητα στο τουριστικό ταξίδι και επιδιώκει να γνωρίσει την κρυμμένη «πίσω πλευρά» του τόπου που επισκέπτεται. Μέσα από την εμπορικοποίηση προκύπτει το φαινόμενο που μέσα από τις αναλύσεις του MacCannell ονομάστηκε «σκηνοθετημένη αυθεντικότητα», το οποίο συμβάλλει στο να πεισθεί ο τουρίστας ότι ο χώρος που επισκέπτεται είναι ο αληθινά αυθεντικός χώρος που αναζητάει στο ταξίδι του. (*Orbasli 2000, Clark 2000, 2003, Cohen 1998, Τσάρτας 1996: 296-337*)

Η «σκηνοθετημένη αυθεντικότητα» γίνεται η απάντηση της τουριστικής βιομηχανίας στα κίνητρα των τουριστών που επιδιώκουν τη γνωριμία με νέους τόπους και πολιτισμούς, μια απάντηση όμως που στηρίζεται στην προβολή των επιφανειακών ή και

εμπορικοποιημένων στοιχείων του τοπικού πληθυσμού, με τρόπο οργανωμένο και «εύληπτο» για τον τουρίστα. Κατά τον MacCannell, οι σύγχρονοι τουρίστες επιχειρώντας να αποδράσουν από τις αλλοτριωτικές και μη-αυθεντικές αλληλουχίες της καθημερινής τους ζωής, αναζητούν την αυθεντικότητα σε άλλους τόπους και χρόνους. Η επιθυμία του σύγχρονου τουρίστα να επανασυνδεθεί με «το γνήσιο, το πρωτόγονο, το φυσικό, εκείνο που δεν έχει επηρεαστεί από το πνεύμα της νεωτερικότητας» (Cohen 1998: 374) εκφράζεται μέσα από την αναζήτηση αυθεντικών εμπειριών.

Σύμφωνα με τον McCannell (1973: 594), στόχος των τουριστών είναι να βρεθούν πίσω από την «μπροστινή σκηνή» που προορίζεται για αυτούς, ώστε να ανακαλύψουν και να βιώσουν κάτι το πραγματικό. Ωστόσο, καθώς διασφαλίζεται για τους τουρίστες η πρόσβαση στις «πίσω» (μη-τουριστικές) περιοχές, οι ντόπιοι κάτοικοι και επιχειρηματίες κατασκευάζουν – για λόγους αυτοάμυνας και/ή προώθησης των συμφερόντων τους – επινοημένους «τουριστικούς χώρους». Οι χώροι αυτοί επενδύονται με πλαστά θέλγητρα τα οποία παρουσιάζονται στους τουρίστες ως «αληθινά». Αποτέλεσμα της όλης διαδικασίας είναι η «σκηνοθέτηση της αυθεντικότητας» για τις ανάγκες της τουριστικής κατανάλωσης. (Γαλάνη-Μουτάφη 2002: 28-30, Sharpley R. and Sharpley J. 1997: 231-243, Burns and Holden 1995: 105-133, Walle 1998, Orbasli 2000)

Υπάρχουν ορισμένες οριοθετήσεις που αφορούν τη σχέση των τουριστών με τον τοπικό πληθυσμό και τις επιρροές που δέχονται πολλές φορές πριν πραγματοποιήσουν το τουριστικό ταξίδι. Πολλοί είναι οι τουρίστες π.χ. που γνωρίζουν είτε λόγω εκπαίδευσης, είτε λόγω ειδικού ενδιαφέροντος ή παιδείας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τοπικού πολιτισμού και που μπορούν να αντιληφθούν ότι η αυθεντικότητα που τους προσφέρεται δεν είναι παρά ένα προϊόν και αναζητούν – σύμφωνα με τον MacCannell – την κρυμμένη πίσω πλευρά του τοπικού πολιτισμού. Οι περισσότεροι όμως τουρίστες είναι δεκτικοί στα μηνύματα που εκπέμπουν οι φορείς που εμπλέκονται στο τουριστικό τους ταξίδι (tour operators, τοπικοί παράγοντες, επιχειρηματίες), με αποτέλεσμα να αρκούνται στην επιφανειακή γνωριμία με τους τόπους που επισκέπτονται. (Burns and Holden 1995:105-133, Walle 1998, Mathieson and Wall 1992: 133-177, Gartner 1996)

Τέλος, ένα πολύ υψηλό ποσοστό από αυτούς δεν γνωρίζουν τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των περιοχών που επισκέπτονται, είτε γιατί ο λόγος που ταξιδεύουν είναι αποκλειστικά οι διακοπές, είτε γιατί δεν ενδιαφέρονται για μια παρόμοια πληροφόρηση, με αποτέλεσμα η εμπορικοποίηση του τοπικού πολιτισμού

βρίσκει πρόσφορο έδαφος στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που σηματοδοτούν τη δική του «κουλτούρα» («κουλτούρα του τουρίστα» όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Jafari) και στην υιοθέτηση ενός ρόλου παθητικού συμμετοχού στη διάρκεια του ταξιδιού στον τόπο υποδοχής. (Τσάρτας 1996: 296-337, Sharpley R. and Sharpley J. 1997: 231-243, Mathieson and Wall 1992:133-177)

Υπάρχει και μια άλλη σημαντική ομάδα τουριστών η οποία εάν και γνωρίζει ότι στις τουριστικές περιοχές το σύνολο των πολιτιστικών αγαθών εμπορικοποιούνται, αναζητούν σε αυτά τα προσφερόμενα αγαθά και υπηρεσίες τα κοινωνικά και καταναλωτικά πρότυπα που χαρακτηρίζουν τη ζωή τους στην πόλη όπου κατοικούν.(Clark 2000, 2003, Cohen 1998)

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι ο τοπικός πολιτισμός γίνεται ένα προϊόν με διαφορετικές αξίες χρήσης για τους διαφορετικούς τύπους τουριστών: άλλοι προσβλέπουν στην αναζήτηση της αυθεντικότητάς του και άλλοι τον αποδέχονται ως επίφαση στα ψευδογεγονότα που συναποτελούν τη σύγχρονη και οργανωμένη μορφή του στις τουριστικές περιοχές. (Γαλάνη-Μουτάφη 2002: 28-30, Τσάρτας 1996: 296-337, Sharpley R. and Sharpley J. 1997: 231-243, Burns and Holden 1995: 105-133, Walle 1998)

2.2 Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού στην Ελλάδα

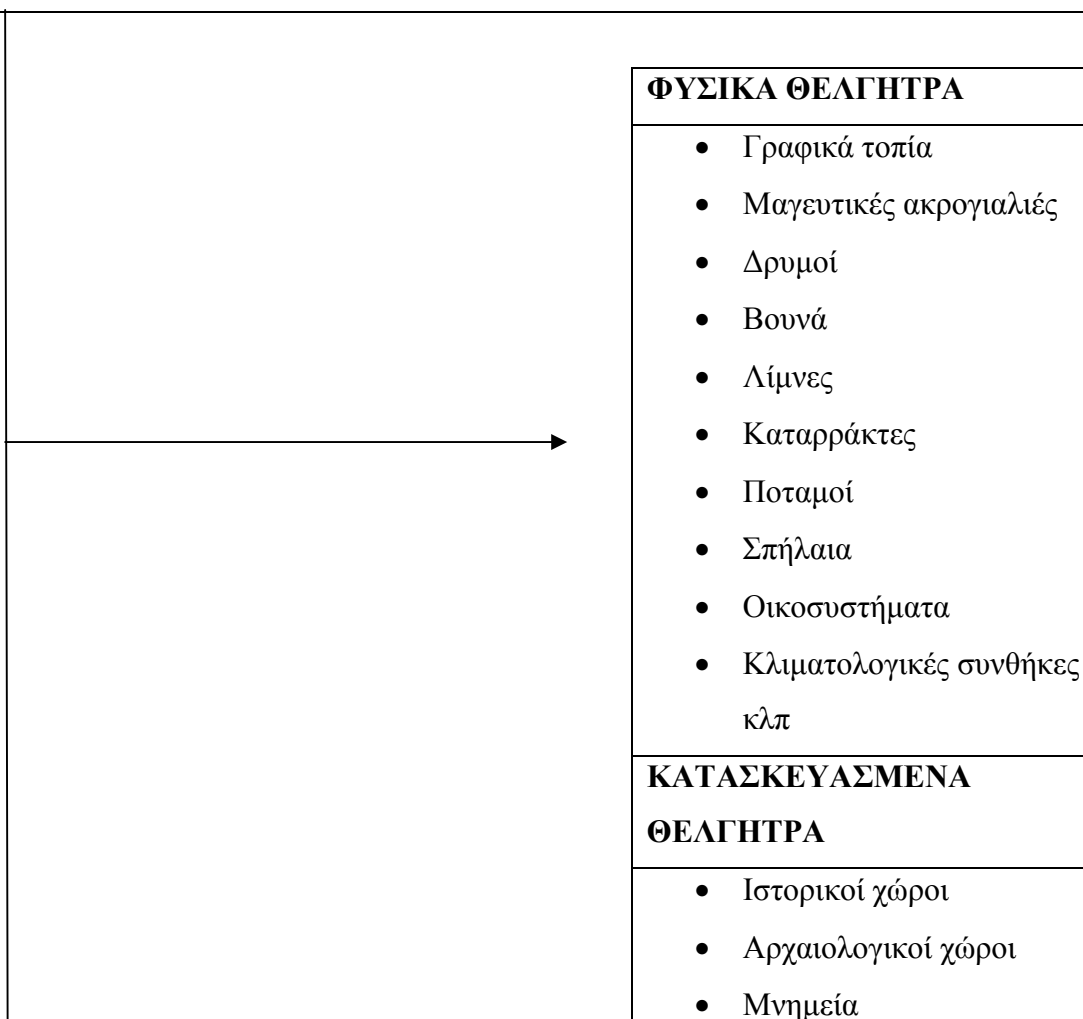
Πολιτιστική παράδοση και πολιτιστική κληρονομιά μιας χώρας θεωρούνται τα υλικά αγαθά-τοπία, κτίρια, μνημεία και αντικείμενα - καθώς και τα άυλα αγαθά όπως η γλώσσα, η λογοτεχνία καθώς και η χορευτική και μουσική παράδοση του κάθε τόπου. Ο πολιτιστικός αυτός πλούτος μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά. Ο ρόλος της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι, λοιπόν, δυναμικός και ένας από τους στόχους της πολιτικής για τον πολιτισμό είναι να φέρει στο προσκήνιο τον δυναμικό αυτόν ρόλο της πολιτιστικής κληρονομιάς. (Λένος 2003)

Με την έννοια του πολιτιστικού πόρου δεν θεωρούμε στενά τα μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία που υπάρχουν σε έναν τόπο, αλλά οποιοδήποτε στοιχείο της καλλιτεχνικής και πνευματικής κληρονομιάς του.

Αναφέρεται είτε σε παλαιότερη χρονική στιγμή είτε στο σήμερα, είτε έχει απλά μουσειακή αξία είτε αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής ζωής που χαρακτηρίζει το επίπεδο και την ποιότητα του πολιτισμού ενός τόπου (και κατ' επέκταση της ανάπτυξής του) και συμβάλλει στο να γνωρίσει και να καταλάβει ο επισκέπτης το παρελθόν, το παρόν και την εξέλιξη του τόπου που επισκέπτεται. (Σπιλάνης 1995)

Στους πολιτιστικούς πόρους κατατάσσονται: αρχαιολογικοί τόποι και μουσεία (περιλαμβανομένων και των βιομηχανικών), αρχιτεκτονική-ερείπια, διάσημα κτίρια, ολόκληρες πόλεις, τέχνη - γλυπτική, ζωγραφική, χειροτεχνία, κ.α., μουσική και χορός – κλασική, φολκλορική, σύγχρονη, θέαμα – θέατρο, κινηματογράφος, φεστιβάλ, κ.α., σπουδή της γλώσσας και της λογοτεχνίας, περιηγήσεις, γεγονότα (happenings), κουζίνα, εκθέσεις και φεστιβάλ φαγητού, τροφίμων και ποτών, το σύνολο ενός παραδοσιακού ή πρωτόγονου πολιτισμού.

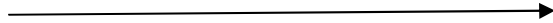
Οι διακρίσεις θελγέτρων τουριστικών προορισμών

- Κλασική και σύγχρονη αρχιτεκτονική
- Ζωολογικοί κήποι
- Ενυδρεία
- Χώροι αναψυχής
- Χιονοδρομικά κέντρα
- Οργανωμένες πλαζ
- Μεγάλα καταστήματα
- Δημόσια πάρκα
- Αθλητικά κέντρα κλπ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΘΕΛΓΗΤΡΑ

- Ιστορία
- Λαογραφία
- Θρησκεία
- Τέχνη
- Θέατρο
- Όπερα
- Φεστιβαλικές εκδηλώσεις
- Φοκλορικές εκδηλώσεις
- Ψυχαγωγία
- Μουσεία
- Πινακοθήκες κλπ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΛΓΗΤΡΑ

- Τρόπος ζωής ντόπιου πληθυσμού
- Κοινωνικές αντιθέσεις
- Ήθη
- Έθιμα
- Παράδοση
- Γκετοποίηση εθνικών μειονοτήτων

Πηγή: Ηγουμενάκης-Κραβαρίτης-Λύτρας, Εισαγωγή στον τουρισμό, 1999,1998, σελ. 148

Πριν από αρκετά χρόνια η ιστορία του πολιτισμού συνδεόταν εξολοκλήρου με την ιστορία της υψηλής τέχνης. Τα μνημεία δηλαδή ταυτίζονταν με αξίες αισθητικές, που είναι όμως δυναμικά μεταβαλλόμενες, τόσο στο χώρο, όσο και στο χρόνο. Σήμερα η ιστορία του πολιτισμού καλύπτει ευρύτατους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας και ως μνημεία θεωρούνται επίσης οι υλικές μαρτυρίες με ιστορικό, εθνολογικό ή επιστημονικό ενδιαφέρον. (Λένος 2003)

Μέχρι το έτος 1971 αρμόδιος κρατικός φορέας για τα πολιτιστικά θέματα ήταν το Υπουργείο Παιδείας και για ένα μικρό χρονικό διάστημα στη δεκαετία του 1960 το Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης. Επιπλέον για τη φροντίδα της πολιτιστικής κληρονομιάς συστάθηκε το 1833 η κρατική Αρχαιολογική Υπηρεσία. Σταδιακά όμως το Ελληνικό Κράτος άρχισε να συνειδητοποιεί την αναγκαιότητα ύπαρξης μιας κρατικής υπηρεσίας που θα ασχολούνταν αποκλειστικά με τον τομέα του πολιτισμού, καθώς άρχισε να αντιμετωπίζει ένα ολοένα και ευρύτερο φάσμα πολιτιστικών αναγκών. Έτσι λοιπόν με το Νομοθετικό Διάταγμα 957/1971 ιδρύεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα Υπουργείο με αποκλειστική αρμοδιότητα τον πολιτισμό το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών.

Σήμερα, η νομική κατοχύρωση για τις διάφορες κατηγορίες πολιτιστικών αγαθών της ελληνικής επικράτειας αποτυπώνεται στα εξής:

- Στο άρθρο 24 του Συντάγματος του 1975/86 ορίζει ότι: «... η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει την υποχρέωση να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα... (παράγραφος 1). Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το κράτος... » (παράγραφος 6) .
- Ο Νόμος 3028/02 «Περί της προστασίας των Αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» που αφορά υλικά πολιτιστικά έργα μέχρι και τα νεώτερα χρόνια
- Ο Νόμος 1469/1950 «Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μετά το 1830»
- Ο Νόμος 1946/1991 «Περί Γενικών Αρχείων του Κράτους»
- Ο Νόμος 1103/1980, με τον οποίο η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση της Unesco της 14/11/1970.

- Ο Νόμος 1126/1981, με τον οποίο η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του 1972.
- Ο Νόμος 1127/1981, με τον οποίο η χώρα μας κύρωσε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς του 1969.
- Ο Νόμος 2039/1992, με τον οποίο η χώρα μας κύρωσε τη Σύμβαση για την προστασία της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς του 1985.
- Ο Νόμος 5351/1932 «Περί Αρχαιοτήτων» με τον οποίο διατηρείτο η γενική αρχή της ιδιοκτησίας όλων των αρχαίων από το Κράτος, όπου και αν βρίσκονται.
- Ο Νόμος 3028/02 «Περί Προστασίας των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» σύμφωνα με τον οποίο ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου. Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της χώρας (π.χ. οι αρχαιολογικοί χώροι και οι ιστορικοί τόποι). Ωστόσο, η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά. Ως άυλα πολιτιστικά αγαθά νοούνται εκφράσεις, δραστηριότητες, γνώσεις και πληροφορίες του παραδοσιακού και λαϊκού μας πολιτισμού, όπως μύθοι, έθιμα, προφορικές παραδόσεις, χοροί, δρώμενα, μουσική, τραγούδια, δεξιότητες και παραδοσιακές τεχνικές.

Πέρα από το θεσμικό πλαίσιο που θεσπίστηκε από το ΥΠ.ΠΟ.(Υπουργείο Πολιτισμού) στους στόχους της συνολικής στρατηγικής της ανάπτυξης του τομέα του Πολιτισμού στη χώρα μας προωθούνται και εξειδικευμένα προγράμματα όπως: το Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων, όπου ενισχύονται διάφοροι πολιτιστικοί θεσμοί όπως πόλεις με ειδικές εκδηλώσεις, π.χ.: ο Βόλος στη μουσική και το θέατρο, η Σκόπελος στη φωτογραφία, η Κομοτηνή στα λαϊκά δρώμενα, η Καλαμάτα στο χορό, κτλ., κτιριακή υποδομή, μηχανισμοί επιμόρφωσης και επικοινωνίας, κ.α., το Μουσείο Ακρόπολης, η αναδιοργάνωση της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, το Πρόγραμμα ανάδειξης και προβολής 70 επιλεγμένων αρχαιολογικών χώρων και μουσείων (εξωραϊσμοί, διαμορφώσεις, σημάνσεις, νέες εκδόσεις, κ.α.), το Πρόγραμμα «Ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας», αρχαία θέατρα και κάστρα, η ολοκλήρωση των μελετών για την πολιτιστική διάταξη του Αιγαίου, η προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, η ανάπτυξη του Σύγχρονου Πολιτισμού, η ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, όσον αφορά την προσφορά και τη ζήτηση των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών, κ.α..

Ο πολιτιστικός τουρισμός δεν αποτελεί μια καινοφανή δραστηριότητα για την Ελλάδα. Από την αρχαιότητα πραγματοποιούνταν πολιτιστικά ταξίδια, ή ορθότερα περιήγησης, που είχαν σκοπό την άμεση γνωριμία με άλλες κοινωνίες και πολιτισμούς τους. Αριστοκράτες, φίλοι της περιπέτειας, συγγραφείς, καλλιτέχνες και λόγιοι, έφθαναν εδώ με τον θαυμασμό της αρχαιότητας. Βασικό κίνητρο για αυτούς ήταν το ενδιαφέρον για τα αρχαία και βυζαντινά μνημεία και τους ιστορικούς τόπους γενικά. (Αυγερινού- Κολώνια 1995).

Αλλά και στη σύγχρονη εποχή (1950-σήμερα) η Ελλάδα δεν έπαψε να εμφανίζεται ως χώρα μνημείων. Η τουριστική της εικόνα, όπως αυτή προβλήθηκε από τους τουριστικούς οδηγούς, που κυκλοφόρησαν το 19ο αιώνα μέχρι τη δεκαετία του 1960 ήταν ταυτισμένη με τον αρχαιολογικό-μνημειακό της πλούτο. Παρά το γεγονός όμως ότι από την ίδρυση του Ε.Ο.Τ.(Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού), μετά τον πόλεμο, υπήρξε ενδιαφέρον σχετικά με το πολιτιστικό περιεχόμενο της πολιτικής του και ενώ χρησιμοποιήθηκαν ποικίλες μορφές αξιοποίησης και ανάδειξης του ιστορικού πλούτου της χώρας, φαίνεται ότι οι δραστηριότητες αυτές δεν απέκτησαν τα χαρακτηριστικά μιας ενιαίας ή συνεκτικής τουλάχιστον τουριστικής πολιτικής. (Αυγερινού-Κολώνια 1995).

Έμφαση δόθηκε στην ανάπτυξη των τουριστικών επισκέψεων σε γνωστά διεθνώς μνημεία, όπως η Ακρόπολη, οι Δελφοί, η Ολυμπία, η Επίδαυρος, κλπ., με αποτέλεσμα μία σειρά επιπτώσεων οι οποίες έγιναν αντιληπτές σε ολόκληρη την επικράτεια, καθώς περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση ιστορικών μνημείων (όπως η Πελοπόννησος), ή με πλούσιο φυσικό περιβάλλον (όπως οι Κυκλάδες), φαινόταν να προτιμούνται από τους επισκέπτες σε σχέση με άλλες περιοχές της χώρας, οι οποίες παρά τα σημαντικά πολιτιστικά μνημεία που διέθεταν και τη συνεισφορά τους στην οικοδόμηση της Ελληνικής πολιτιστικής ταυτότητας, παρέμειναν άγνωστες και τουριστικά ανεκμετάλλευτες (π.χ. Ήπειρος, Δυτική και Κεντρική Ελλάδα κλπ.).

Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι παρά την επιθυμία να προωθηθεί η εικόνα της Ελλάδας μέσω του πολιτιστικού της πλούτου, ο τουρισμός δεν είχε ποτέ προσεγγισθεί στο πλαίσιο μιας πολιτικής για τον πολιτιστικό τουρισμό. Ο τουρισμός έγινε αντιληπτός με οικονομικούς όρους και το ρόλο που αυτός διαδραμάτιζε στην ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας (αυξήσεις σε αποθέματα ξένου συναλλάγματος, στον τομέα της απασχόλησης και του εισοδήματος και ενισχύοντας την ανάπτυξη της

περιφέρειας). (Karpodini – Dimitriadi 1999: 113-127, Αγγελίδης 1995, Βαφειάδης 1988, Ζαχαράτος 1986, 1989, Παυλόπουλος 1987, ΣΕΤΕ 1993, Τσάρτας 2000)

2.3 Το Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τοπίων (ICOMOS) - Η Χάρτα του Πολιτιστικού Τουρισμού

Με πρόταση του Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοπίων (ICOMOS) εγκρίθηκε η «Χάρτα του Πολιτιστικού Τουρισμού» κατά τη διάρκεια του Διεθνούς Σεμιναρίου για το Σύγχρονο Τουρισμό και Ουμανισμό, το Νοέμβρη του 1976 στις Βρυξέλλες.

Για πρώτη φορά δημιουργήθηκε ένα κανονιστικό πλαίσιο το οποίο περιλαμβάνει τις ηθικές, θα λέγαμε αρχές και αξίες που πρέπει να διέπουν τον πολιτιστικό τουρισμό ώστε να είναι βιώσιμος, να εξασφαλίζει τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και τα συμφέροντα του επισκέπτη αλλά και της κοινότητας που τον φιλοξενεί. Με το κείμενο αυτό διατυπώνεται μια εναλλακτική πρόταση προκειμένου να αντισταθμιστούν οι αρνητικές επιπτώσεις και ιδιαίτερα οι αλλοιώσεις και καταστροφές που προκαλούνται στο πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον από τη μαζική και μη ελεγχόμενη τουριστική χρήση. (Orbasli 2000, Κρεμέζη 2002)

Η Χάρτα του Πολιτιστικού Τουρισμού του ICOMOS (ICOMOS, International Cultural Tourism Charter) βασίζεται στις αρχές που διέπουν τις δράσεις της διεθνούς αυτής οργάνωσης και αποτελεί μια εξειδικευμένη εφαρμογή τους που αφορά την τουριστική δραστηριότητα σε τόπους με πολιτιστική σημασία.

Βασικός στόχος της Χάρτας είναι να παίζει ένα σημαντικό ρόλο στον περιορισμό των κινδύνων και την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού στην κληρονομιά και στα πολιτιστικά αγαθά. Ένας ακόμα στόχος είναι το να εξισορροπήσει τις αντικρουόμενες προθέσεις ή τις αντιπαραθέσεις των παραγόντων του τουρισμού και των συντελεστών της προστασίας της κληρονομιάς. Εκφράζει εν τέλει μια πρόθεση διαχείρισης καλής πρακτικής και επιχειρεί να υπαγορεύσει στους τουριστικούς παράγοντες και τους επισκέπτες ένα «κώδικα συμπεριφοράς» απέναντι στην πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου που προσελκύει το τουριστικό ενδιαφέρον. (Κρεμέζη 2002)

Ο τουρισμός έχει εξελιχθεί σ' ένα όλο και πιο σύνθετο φαινόμενο με οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, εκπαιδευτικές, επιστημονικές, βιοφυσικές, οικολογικές και αισθητικές διαστάσεις. Η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά, οι ιδιόμορφοι και ζωντανοί πολιτισμοί αποτελούν μέγιστο τουριστικό θέλγητρο. Η εντατική ή ανεπαρκής διαχείριση του τουρισμού και της σχετικής με αυτόν ανάπτυξης μπορεί να βλάψει τη φύση, την ακεραιότητα και τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά των στοιχείων αυτών. (Orbasli 2000)

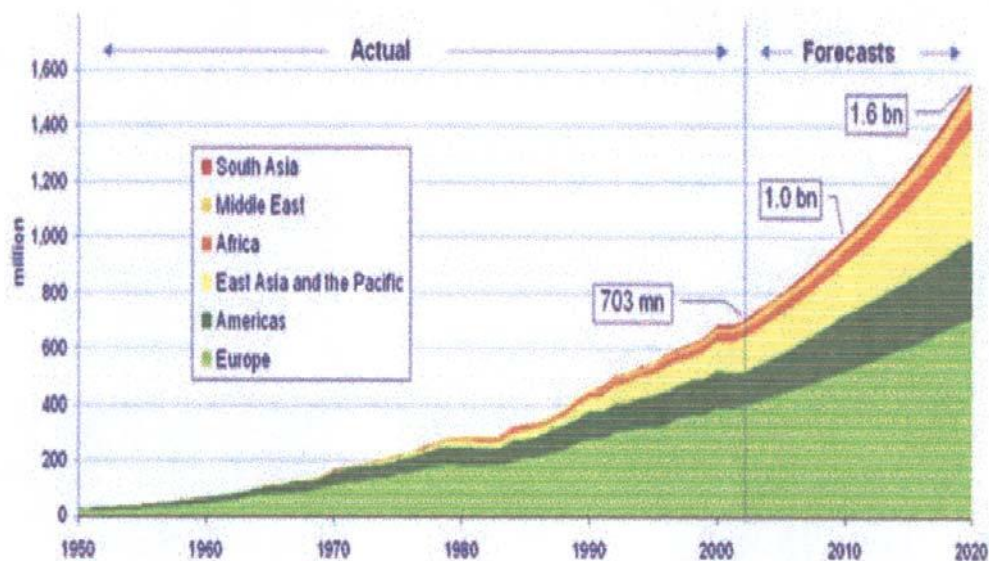
Ο τουρισμός πρέπει να παρέχει οφέλη στις κοινότητες υποδοχής, να τους προσφέρει σημαντικά κίνητρα και μέσα για να φροντίζουν και να διατηρούν την κληρονομιά και τις παραδόσεις τους. Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτό είναι η εμπλοκή και συνεργασία είτε των εκπροσώπων της τοπικής, είτε της γηγενούς κοινότητας με τους αρμόδιους της διατήρησης, τους τουριστικούς πράκτορες, τους ιδιοκτήτες, αυτούς που διαμορφώνουν την πολιτική, αυτούς που εκπονούν εθνικά αναπτυξιακά σχέδια και αυτούς που διαχειρίζονται περιοχές, προκειμένου να επιτευχθεί η βιωσιμότητα των τουριστικών δραστηριοτήτων και να εξασφαλιστεί η προστασία των πολιτιστικών πόρων για τις μέλλουσες γενιές. (Κρεμέζη 2002)

Πρόθεση της Χάρτας είναι η εφαρμογή των αρχών της (Γενικών και Ειδικών) σε όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες ή περιοχές, με διαφορετική φύση και σημασία πολιτιστικών αγαθών. Για την επιτυχή εφαρμογή της Χάρτας είναι προφανές ότι χρειάζεται η κατά περίπτωση προσαρμογή των αρχών της στις κατά τόπους συνθήκες και πρακτικές με τη συνεργασία των φορέων των άμεσα ενδιαφερομένων για τον πολιτισμό και των εμπλεκόμενων στον τουρισμό. (Κρεμέζη 2002)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού και η UNESCO ανέλαβαν σε συνεργασία με τους 17 φορείς που υπέγραψαν τη Χάρτα, την υποχρέωση να εφαρμοστεί μια πολιτική προστασίας απέναντι στις επιπτώσεις της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης με κύριο σκοπό τον σεβασμό και την προστασία της αυθεντικότητας και της ποικιλίας των πολιτιστικών αξιών τόσο τις αναπτυσσόμενες, όσο και στις βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες. (Αυγερινού-Κολώνια 1995)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ

3.1 Η εξέλιξη της διεθνούς τουριστικής κίνησης-προβλέψεις

Πηγή: EOT, *Εξέλιξη τουριστικής κίνησης 2004*, Οκτώβριος 2004, σελ. 1.

Στην Ευρώπη ειδικότερα, τους πρώτους οκτώ μήνες του 2004 παρουσιάστηκε αύξηση του συνολικού αριθμού των αφίξεων κατά 6%, ενώ σημειώθηκε σχετική στασιμότητα ιδιαίτερα στους προορισμούς «ήλιου και θάλασσας» (Ισπανία, Ιταλία). Ειδικότερα σημειώθηκε αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού στις χώρες της Βόρειας Ευρώπης, ιδιαίτερα στο Ην. Βασίλειο (+13%). Οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης σημείωσαν, επίσης, σημαντική αύξηση. Στις 4 χώρες της ευρωπαϊκής διεύρυνσης και ιδιαίτερα στην Ουγγαρία και την Πολωνία η αύξηση έφθασε το +8,6% και το 20% αντίστοιχα, γεγονός που οφείλεται πιθανώς και στην προβολή των χωρών αυτών λόγω της ένταξής τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση (E.E.). (EOT 2004)

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Π.Ο.Τ (Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού), το 2010 οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις θα είναι 40,2 φορές μεγαλύτερες σε σχέση με εκείνες του 1950, ενώ για το 2020 προβλέπεται ότι οι διεθνείς ροές προς την Ευρώπη θα φθάσουν τα 717 εκατ. αφίξεις το 2020 (*Tourism 2020 Vision, Βαρβαρέσος 2000: 15-34*).

Η Ευρώπη θα διατηρήσει την ηγετική της θέση στις διεθνείς αφίξεις, αλλά θα υπάρξει μείωση από 59% το 1995, σε 47% το 2020. Συγκεκριμένα, η Δυτική Ευρώπη θα δείξει το μικρότερο ποσοστό αύξησης από το 1995 έως το 2020, (1,9% το χρόνο).

Η Κεντρική/Ανατολική Ευρώπη θα σημειώσει το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης (ποσοστό 4,4%), η Νότια Ευρώπη θα έχει αύξηση κάτω του μέσου όρου με ποσοστό (2,6% ανά έτος), ενώ η Βόρεια και η Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη θα σημειώσουν καλύτερα ποσοστά αύξησης (3,8% και 4,2% το χρόνο αντίστοιχα).

Μέχρι το 2020 σχεδόν 200 εκατ. αφίξεις το χρόνο θα σημειωθούν στις 22 χώρες που συνορεύουν με τη Μεσόγειο θάλασσα (περιλαμβάνονται και οι μη-Ευρωπαϊκές χώρες). Για το 2020 οι πρώτοι τρεις Μεσογειακοί προορισμοί θα εξακολουθήσουν να είναι η Γαλλία, η Ιταλία και η Ισπανία, όμως, τα μεγαλύτερα ποσοστά αύξησης ανάμεσα στις Μεσογειακές χώρες θα επιτευχθούν από δύο ομάδες χωρών: αυτές με την μεγαλύτερη ανάπτυξη (όπως η Τουρκία και η Αίγυπτος) και αυτές που αναδιοργανώνουν τους τουριστικούς τους τομείς (όπως οι χώρες από την πρώην Γιουγκοσλαβία, ο Λίβανος, η Λιβύη, κ.α.). (*Tourism 2020 Vision-Europe, Vol. 4, WTO, 2000*)

Προβλέψεις διεθνών τουριστικών αφίξεων στη Μεσόγειο

	Έτος βάση	Προβλέψεις		Ποσοστό αύξησης (5)		
	1995	2010	2020	1995-2020	2000-2010	2010-2020
Σύνολο	166,562	268,775	345,974	3,0	2,6	2,6
Αλβανία	40	51	133	4,9	7,5	2,6
Αλγερία	520	1,009	1,304	3,7	3,3	2,6
Βοσνία Ερζεγοβίνη	37	248	444	10,5	7,5	6,0
Κροατία	1,324	7,454	10,017	8,4	4,3	3,0
Κύπρος	2,100	3,041	3,893	2,5	2,5	2,5
Αίγυπτος	2,872	8,693	17,100	7,4	7,0	7,0
Γαλλία	60,033	88,237	106,093	2,3	2,1	1,9
Ελλάδα	10,130	14,315	17,111	2,1	2,0	1,8
Ισραήλ	2,215	3,055	3,910	2,3	2,5	2,5
Ιταλία	31,052	43,881	52,451	2,1	2,0	1,8
Λίβανος	450	1,716	3,704	8,8	9,0	8,0
Λιβύη	56	416	1,079	12,6	12,5	10,0
Μάλτα	1,116	1,502	1,831	2,0	2,0	2,0
Μονακό	233	381	512	3,2	3,0	3,0
Μαρόκο	2,602	5,465	8,692	4,9	4,9	4,8
Σλοβενία	732	1,920	3,128	6,0	5,0	5,0
Ισπανία	38,803	61,798	73,876	2,6	2,2	1,8
Συρία	815	1,577	3,102	5,5	5,0	7,0
Τυνησία	4,120	6,305	8,916	3,1	3,4	3,5
Τουρκία	7,083	17,068	27,017	5,5	5,3	4,7
Γιουγκοσλαβία	228	643	1,669	8,3	8,0	10,0

Πηγή: WTO, *Tourism 2020 Vision*, Vol. 4, July 2000

Με βάση τις εκτιμήσεις για τις προοπτικές της εξέλιξης της προσφοράς όσο και της ζήτησης παγκοσμίως για τα αμέσως επόμενα χρόνια, που έχουν γίνει από Διεθνείς Οργανισμούς (όπως ο Π.Ο.Τ., ο Σύνδεσμος Τουρισμού Ασίας-Ειρηνικού (PATA), καθώς και της Travel Industry Association (TIA) των ΗΠΑ), οι αναμενόμενες εξελίξεις στον διεθνή τουρισμό θα έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Επιτάχυνση του ετησίου ρυθμού ανόδου του διεθνούς τουρισμού
- Ανοδικός ρυθμός και διεύρυνση της κοινωνικής βάσης του τουρισμού με προέλευση την Κίνα
- Αύξηση του εξερχόμενου τουρισμού από τις ΗΠΑ
- Ενίσχυση των ενδοπεριφερειακών ταξιδιών για διακοπές σε σύγκριση με τους μακρινούς προορισμούς

- Συντομότερες και συχνότερες διακοπές
- Συνεχιζόμενη μεταστροφή από τις παραδοσιακές τακτικές αερογραμμές και τις εταιρίες charter σε ραγδαία αναπτυσσόμενους αερομεταφορείς χαμηλού κόστους
- Συνέχιση της τάσης για κρατήσεις «τελευταίας στιγμής»
- Αυξημένη χρήση του διαδικτύου για σχεδιασμό και κρατήσεις διακοπών, καθώς και άνοδος των τμηματικά πακετοποιημένων και εξατομικευμένων διακοπών
- Αυξημένη ζήτηση για αυθεντικές εμπειρίες, γνωριμία με τη φύση και τον πολιτισμό των προορισμών
- Εξακολούθηση της αυξητικής τάσης του αριθμού των εξερχόμενων τουριστών ηλικίας 45+ από τις Δυτικές χώρες και την Ιαπωνία.
- Διεύρυνση του χάσματος που διαπιστώνεται ανάμεσα στην ολοένα απαιτητικότερη διεθνή ζήτηση και την προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών σε αρκετούς προορισμούς.

Οι παραπάνω προβλέψεις και τάσεις που χαρακτηρίζουν το διεθνές περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται το Ελληνικό τουριστικό προϊόν, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη μαζικοποίηση του τουρισμού, την ένταση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, την συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου, την συνεχώς μειούμενη κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη και την μείωση της ανταγωνιστικότητας του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες, καθώς επηρεάζουν την διεθνή τουριστική ζήτηση για τη χώρα μας, αλλά και διαμορφώνουν το εξωτερικό περιβάλλον, στο οποίο λειτουργεί η ελληνική τουριστική αγορά.

Επομένως, οι παραπάνω διεθνείς εξελίξεις του τουρισμού, θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη κατά το σχεδιασμό μιας βιώσιμης πολιτικής και στρατηγικής ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού στη χώρα μας. Προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλλουν πρακτικές, μελέτες και έργα που έχουν εκπονηθεί από Δημόσιους (Υπ. Τουριστικής Ανάπτυξης, ΕΟΤ, Υπ. Πολιτισμού) και Ιδιωτικούς Φορείς (π.χ. ΣΕΤΕ: Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων), Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, αλλά και ερευνητές του τουρισμού, διεθνείς και κοινοτικές πολιτικές που προωθούν την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, καθώς και τα διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης, τα οποία γενικότερα ενισχύουν την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ανάμεσα στις οποίες συγκαταλέγεται και ο πολιτιστικός τουρισμός. (Λογοθετίδης 1995)

3.2 Μελλοντικές τάσεις στην αγορά του πολιτιστικού τουρισμού

Από το ερευνητικό πρόγραμμα του ATLAS (European Association for Tourism and Leisure Education) για τον πολιτιστικό τουρισμό, προέκυψαν κάποιες διαπιστώσεις για τις μελλοντικές τάσεις στην αγορά του πολιτιστικού τουρισμού. (Richards 2000: 118).

Σε γενικές γραμμές θα συνεχισθεί η αύξηση της ζήτησης για κατανάλωση πολιτιστικών προϊόντων και αγαθών, η οποία ενισχύεται από το υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο των πολιτιστικών τουριστών και την επιθυμία τους για μόρφωση. Μεγάλη αύξηση θα παρουσιάσει και η προσφορά πολιτιστικών θέλγητρων, η οποία ίσως να ξεπερνά την αύξηση της ζήτησης για πολιτιστικά προϊόντα και αυτό για τον λόγο ότι κάθε περιοχή ή χώρα θα προωθήσει εκείνα τα πολιτιστικά θέλγητρα που θα της επιφέρουν μεγαλύτερα οικονομικά οφέλη. Επιπρόσθετα, αναπτύσσεται ένας αυξανόμενος αριθμός μεγάλων γεγονότων και εκδηλώσεων, προκειμένου να ενισχυθεί η ελκυστικότητα των περιοχών, κυρίως σε περιόδους με χαμηλή τουριστική κίνηση. (Richards 2000: 118)

Το πρωταρχικό ενδιαφέρον για την πολιτιστική κληρονομιά θα αρχίσει να διευρύνεται, με αποτέλεσμα να περιλαμβάνει και άλλες πλευρές του πολιτισμού, όπως τη λαϊκή μουσική, τη γαστρονομία, κ.α.. Επιπλέον, παρατηρείται επέκταση της αγοράς του πολιτιστικού τουρισμού προς το μαζικό τουρισμό, κυρίως μέσα από το άνοιγμα νέων δημοφιλή πολιτιστικών θελγήτρων. Ο αριθμός των επισκεπτών με γενικό ενδιαφέρον για τον πολιτισμό φαίνεται να αυξάνεται ταχύτερα συγκριτικά με τους επισκέπτες με συγκεκριμένο πολιτιστικό κίνητρο, με αποτέλεσμα την απομάκρυνση των ειδικευμένων τουριστών με υψηλό επίπεδο πολιτιστικού κεφαλαίου. (Richards 1996a).

Η ραγδαία αύξηση των πολιτιστικών θελγήτρων κατά τη δεκαετία του 1980 χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση μιας νέας μεταμοντέρνας μορφής θελγήτρων (Richards 1996a, Velazquez 1996), τα οποία χαρακτηρίζονται περισσότερο από μικρής κλίμακας εγκαταστάσεις, που στοχεύουν περισσότερο σε εξειδικευμένες αγορές και συνδέονται με εμπορικές μορφές πολιτισμού. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την διάσταση ανάμεσα στα μεγάλα και μικρής κλίμακας πολιτιστικά θέλγητρα. Από την άλλη, παρατηρείται η τάση να συγκεντρώνεται ένας μεγάλος αριθμός θελγήτρων σε ορισμένες πολιτιστικές περιοχές, (όπως το Πολιτιστικό Τετράγωνο στο Σέφιλντ, κ.α.) (Zuzanek 1992).

Η παγκοσμιοποίηση της πολιτιστικής ζήτησης και προσφοράς, έχει σαν αποτέλεσμα οι εθνικές πολιτιστικές φόρμες να μετατρέπονται σε παγκόσμιες με αυξητικούς ρυθμούς, κυρίως λόγω των βελτιωμένων επικοινωνιών και την ενσωμάτωσή τους στην παγκόσμια οικονομία και την επιρροή του τουρισμού. Διεθνώς γνωστά θέλγητρα αρχίζουν να αναπτύσσουν θυγατρικές εταιρίες σε άλλες περιοχές ή ακόμα και σε άλλες ηπείρους (π.χ. το Μουσείο Guggenheim).

Παράλληλα, παρατηρείται ένας επαναπατρισμός του παγκόσμιου πολιτισμού, κυρίως με τη χρηματοδότηση πολιτιστικών θεμάτων. Διάσημοι καλλιτέχνες και συγγραφείς, των οποίων τα έργα αρχικά θεωρούνταν μέρος της παγκόσμιας κληρονομιάς, τώρα εντοπίζονται σε συγκεκριμένες τοποθεσίες για να προσδιορίσουν την ταυτότητα περιοχών, πόλεων, χώρων ή ακόμα και χωρών (π.χ. η δημιουργία λογοτεχνικών περιοχών στην Αγγλία, όπως το «Χωριό του Shakespeare»).

Η αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση του πολιτιστικού τουρισμού, μέσα από τη δημιουργία εμπορικών πολιτιστικών προϊόντων τουρισμού, την προώθηση, διανομή και πώληση πληροφοριών για πολιτιστικά προϊόντα, θα συντελέσει στην εμπορικοποίηση του πολιτιστικού τουρισμού με αυξητικούς ρυθμούς, μέσα από την προσφορά ειδικευμένων τουριστικών οδηγιών και προϊόντων πολιτιστικού τουρισμού, από τα ΜΜΕ και από το διαδίκτυο.

Καθώς ο πολιτιστικός τουρισμός θα αρχίσει να γίνεται τμήμα ενός ευρύτερου συστήματος αναπαραγωγής, όπου θα αναπτύσσονται χώροι πολιτιστικής παραγωγής και κατανάλωσης, διαμορφώνεται μια ομάδα «νέων παραγωγών», η οποία θα έχει περισσότερο έναν μεσολαβητικό ρόλο στον επηρεασμό και στη διαμόρφωση νέων προσφερόμενων, για τουριστική κατανάλωση, πολιτιστικών προϊόντων. (Richards 2003)

Οι παραδοσιακές μορφές πολιτιστικού τουρισμού, όπως είναι οι επισκέψεις σε μουσεία και μνημεία, αυξάνονται αλλά όχι με τους ίδιους ρυθμούς όπως πριν από 20 χρόνια, κάτι το οποίο σημαίνει ότι τα συγκεκριμένα πολιτιστικά προϊόντα έχουν φθάσει στο σημείο ωριμότητας τους. Η αύξηση που παρουσιάζει ο πολιτιστικός τουρισμός φαίνεται επομένως να προέρχεται από νέα τμήματα της αγοράς που υπάρχουν μέσα στον ίδιο τον πολιτιστικό τουρισμό (αρχιτεκτονικός τουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, λογοτεχνικός τουρισμός, κ.α.) με αποτέλεσμα να αυξάνει το μέγεθος της αγοράς του.

Τέλος, θα υπάρξει μεταστροφή από τα πολιτιστικά αξιοθέατα (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, κ.α.), στο ζωντανό θέαμα, δηλαδή τον «δημιουργικό πολιτιστικό τουρισμό», ο οποίος επικεντρώνεται στην ανάπτυξη του ατόμου μέσα από τη συμμετοχή σε έναν αριθμό από δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των διακοπών του (όπως η δημιουργία κρασιού, ψωμιού, τυριού, κ.α.). (Richards 2003)

3.3 Οι επιδράσεις του τουρισμού στον πολιτισμό

Ο τουρισμός επιδρά στον πολιτισμό και τις ποικιλόμορφες εκδηλώσεις του όχι γιατί κάτι τέτοιο αντιπροσωπεύει τη δυναμική του αλλά γιατί η ανάδειξή του σε «τουριστικό πόρο» μέσω της εμπορευματοποίησης το επιβάλλει. Οι ερμηνευτικές προσεγγίσεις εντοπίζουν τις επιδράσεις του τουρισμού στα πολιτιστικά πράγματα στα ακόλουθα:

Û **Η μετατροπή του πολιτισμού σε «εμπόρευμα»** η οποία έχει μεγάλη σημασία αφού αναξιοποίητα πολιτιστικά δεδομένα αιώνων αξιοποιούνται λόγω της τουριστικής ανάπτυξης και αποτελούν μέρος των τουριστικών πακέτων προσελκύοντας μεγάλο αριθμό τουριστών. Οι τουριστικές επιχειρήσεις εμπλουτίζουν τα προγράμματα τους, οι σχετικές κρατικές υπηρεσίες έχουν οικονομικά οφέλη και οι τουρίστες-καταναλωτές πληρώνουν το τίμημα. Αυτή η εμπορευματοποίηση που αυξάνεται διαρκώς πιστοποιεί και τις παντοειδείς επεμβάσεις των τουριστικών παραγόντων στα πολιτιστικά δρώμενα.

Û **Η ευαισθητοποίηση των πολιτών** η οποία επέρχεται μετά την εμφάνιση του τουρισμού σε μια περιοχή, καθώς η αίσθηση της σπουδαιότητας ενός χώρου ή μνημείου από άτομα που έρχονται από χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά δημιουργεί νέα κοινωνικο-ψυχολογικά δεδομένα για τους ντόπιους κατοίκους. Με τον καιρό η ευαισθητοποίηση αυτή γίνεται αγάπη αφού μέσω αυτών των πολιτιστικών δεδομένων αξιοποιείται και γίνεται γνωστή παγκοσμίως η περιοχή τους. Αυτή η πρακτική βοηθάει χώρες που έχουν μακραίωνη ιστορία και πολιτισμό ενώ σύμφωνα με τις διεθνείς εργασίες και μελέτες υποχωρεί στις χώρες με πρόσφατη ιστορία.

- Û **Η κρατική αξιοποίηση μνημείων και χώρων πολιτισμού** η οποία στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων γίνεται έντονη και εμφανής από τη στιγμή κατά την οποία οι αλλοεθνείς επισκέπτες μιας περιοχής εκδηλώνουν εμπράκτως το πολιτιστικό ενδιαφέρον τους. Η κρατική πολιτική του Υπουργείου Πολιτισμού σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες προστρέχουν ευκολότερα και κυρίως γρηγορότερα από τη στιγμή που ο τουρισμός κάνει την εμφάνισή του (το αποδεικνύει η αδιαφορία και η παραμέληση ανάλογων περιπτώσεων σε μη τουριστικούς τόπους και η πρωτοφανής εγκατάλειψή τους).
- Û **Τα πολιτιστικά και εθνικά ή διακρατικά προγράμματα** όπου κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου αιχμής κάθε περιοχής οργανώνονται εκδηλώσεις από τις τοπικές αρχές με θέματα την ιστορία, την παράδοση και την λαογραφία του τόπου σε αρκετά θέματα(π.χ. χορός, τραγούδι, θέατρο κλπ.), τα οποία διατρανώνουν την ιστορικότητα και την πολιτιστική διαδρομή κάθε περιοχής.
- Û **Οι φθορές αρχαιολογικών, θρησκευτικών χώρων και μνημείων** φαινόμενο που άρχισε να απασχολεί τον ανεπτυγμένο τουριστικά κόσμο την τελευταία εικοσαετία, καθώς διαπιστώθηκε, ότι η μαζική και αδιάκοπη ροή επισκεπτών σε αυτά τα μνημεία και χώρους προκαλεί ουσιώδεις καταστροφές γεγονός που οδήγησε στην ανάγκη εκτεταμένων ελέγχων και ορθολογιστικής διαχείρισης των χώρων αυτών ιδίως των περισσότερο ευαίσθητων στη φθορά, θέμα που έχει οδηγήσει στην τεχνολογική υποστήριξη της θερμοκρασίας, της υγρασίας, της υπεδαφικής υποστήριξης, της δημιουργίας ειδικών και μόνων χώρων προσπέλασης επισκεπτών, της απαγόρευσης φωτογράφισης με φλας κ.α., με στόχο την προστασία των χώρων αυτών. (Ηγουμενάκης, Κραβαρίτης, Λύτρας 1999,1998)

3.4 Προτεινόμενες στρατηγικές ανάπτυξης για τον Ελληνικό τουρισμό

Έχοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος, οι δυνατότητες-αδυναμίες, ευκαιρίες-απειλές για τον Ελληνικό Τουρισμό (δηλαδή μια ανάλυση SWOT: Strengths-Weaknesses, Opportunities-Threats Analysis) παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Ανάλυση SWOT για τον Ελληνικό τουρισμό

<u>Πλεονεκτήματα</u>	<u>Αδυναμίες</u>
☐ Ευελιξία	☐ Διοίκηση-Διαχείριση
☐ Προσφορά προϊόντων επί παραγγελία	☐ Μάρκετινγκ
☐ Επιχειρηματική δραστηριότητα	☐ Άγνοια χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης
☐ Εμπλοκή της οικογένειας	☐ Εξάρτηση από τους tour -operators
☐ Φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι	☐ Υποστηρικτικές αγορές
☐ Ισχυρός τοπικός χαρακτήρας	☐ Έλλειψη οικονομιών κλίμακας
☐ Προσωποποιημένες σχέσεις	☐ Διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού
☐ Αφοσίωση εργαζομένων και μειωμένη εναλλαγή του προσωπικού	☐ Εκπαίδευση και πρακτική
	☐ Μεταφορά και πρόσβαση
	☐ Οικονομική διαχείριση και πόροι
	☐ Εποχικότητα
	☐ Έλλειψη τυποποίησης
	☐ Έλλειψη διαβεβαιώσεων για διασφάλιση ποιότητας

<u>Ευκαιρίες</u>	<u>Απειλές/Κίνδυνοι</u>
☐ Στήριξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση ☐ Ευρωπαϊκή ανακατανομή του εργατικού δυναμικού ☐ Αύξηση της τουριστικής ζήτησης ☐ Τάσεις στην τουριστική ζήτηση ☐ Χαμηλό κόστος ζωής στην περιφέρεια ☐ Τεχνολογίες πληροφόρησης ☐ Ανάπτυξη υποδομών ☐ Μεταφορά	☐ Υποβάθμιση περιβάλλοντος ☐ Συγκέντρωση και παγκοσμιοποίηση ☐ Υπέρ-προσφορά ☐ Έλλειψη βιωσιμότητας στις CRSs ☐ Πόλεμοι/Τρομοκρατία ☐ Πολιτική παρέμβαση

Πηγή: Bouhalis D., *Tourism in Greece: Strategic Analysis and Challenges. Current Issue in Tourism*, Vol.4, No 5, 2001, pp 452.

Σύμφωνα με τον Porter (1980:37-8) μια επιχείρηση για να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της στην αγορά θα πρέπει να ακολουθήσει μια από τις παρακάτω γενικές στρατηγικές:

α)στρατηγική «κόστους ηγεσίας, όπου η εταιρεία θα πρέπει να μειώσει τα κόστη της βασιζόμενη στη μαζική παραγωγή και στον αυστηρό έλεγχο των κύριων λειτουργιών της,

β)στρατηγική «διαφοροποίησης των προϊόντων ή των υπηρεσιών» προσφέροντας προϊόντα ή υπηρεσίες που γίνονται αντιληπτά από την αγορά ως «μοναδικά» και

γ)στρατηγική που επικεντρώνεται «σε μια συγκεκριμένη ομάδα αγοραστών, σε ένα τμήμα της γραμμής παραγωγής ή σε μια γεωγραφική αγορά» προκειμένου να επιτύχει είτε τη στρατηγική «κόστους ηγεσίας» ή τη στρατηγική «διαφοροποίησης του προϊόντος».

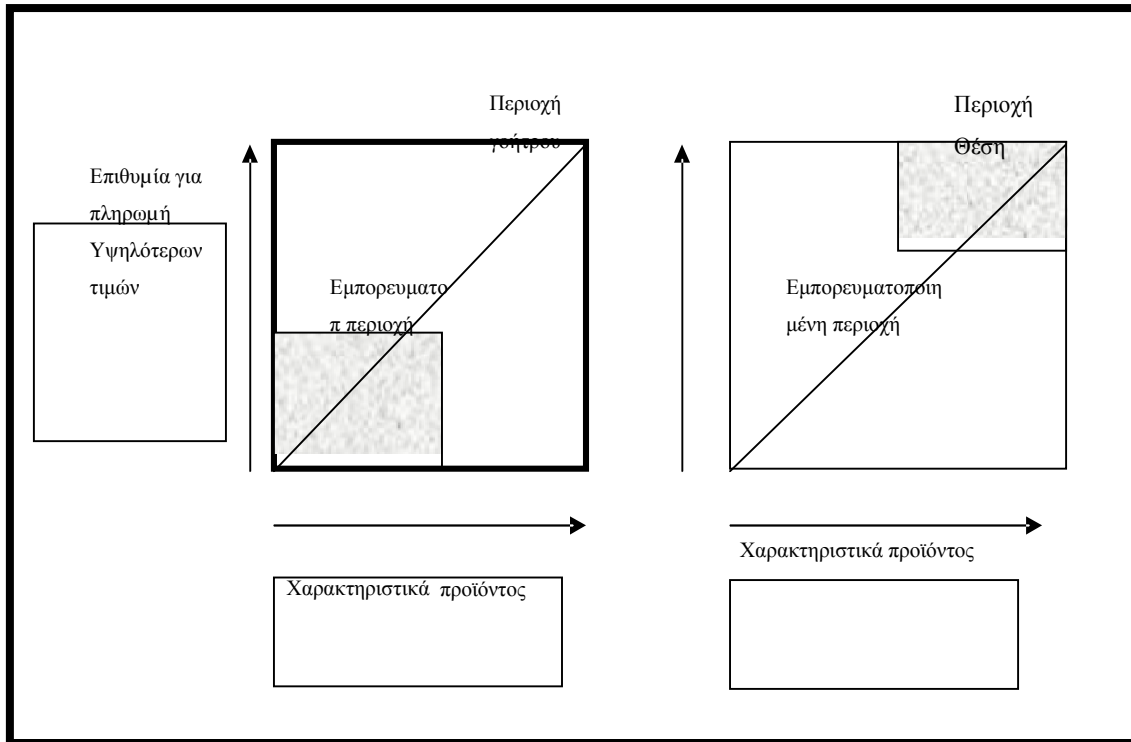
Οι τρεις γενικές στρατηγικές ανάπτυξης του Porter

		Στρατηγικό Πλεονέκτημα	
		Αντιλαμβανόμενη μοναδικότητα του προϊόντος	Πλεονέκτημα κόστους
Αγορά Στόχος	Διεύρυνση	☐ Διαφοροποίηση	☐ Κόστος Ηγεσίας
	Μόνο Συγκεκριμένα Τμήματα	☐ Εστία Διαφοροποίησης	☐ Εστία Κόστους

Πηγή: Porter, 1980:39, στο Bouhalis D., *Tourism in Greece: Strategic Analysis and Challenges. Current Issues in Tourism*, Vol.4, No 5, 2001, pp 466.

Ο Poon (1989) προτείνει την στρατηγική της «ευέλικτης εξειδίκευσης» για ένα προορισμό, η οποία συνιστά μια στρατηγική «μόνιμης καινοτομίας» και «συνεχούς αλλαγής» η οποία προσφέρει νέες μορφές τουρισμού, ευέλικτες και προσαρμοσμένες στις ανάγκες των τουριστών. Ο Gilbert (1990) με τη σειρά του υποστηρίζει ότι οι προορισμοί πρέπει να προσπαθήσουν να γίνουν «περιοχές γοήτρου» προκειμένου να βελτιώσουν την εικόνα τους, την κερδίσουν την αφοσίωση των επισκεπτών και να αυξήσουν τα οικονομικά τους οφέλη.

Διάγραμμα: Η στρατηγική διαφοροποίησης του Gilbert

Πηγή: Bouhalis, D., Tourism in Greece: Strategic Analysis and Challenges. Current Issues in Tourism, Vol.4, No 5,2001, pp. 467.

Τόσο ο Gilbert, όσο και ο Roon συμφωνούν στο ότι οι προορισμοί πρέπει να στοχεύουν στο να επιτύχουν τη θέση «περιοχής γοήτρου» ή να προσανατολιστούν στην ανάπτυξη μορφών τουρισμού σε θύλακες, μέσα από τη διαφοροποίηση των προϊόντων τους, προκειμένου να αυξήσουν την ικανοποίηση των καταναλωτών και να μεγιστοποιήσουν τα οικονομικά τους οφέλη. Η «διαφοροποίηση» του Porter, η «περιοχή γοήτρου» του Gilbert και η «ευέλικτη εξειδίκευση» του Roon περιγράφουν το στόχο που πρέπει να επιτύχει η περιοχή προορισμού προκειμένου να αυξήσει τα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα. Στην περίπτωση αυτή, οι τουρίστες αντιλαμβάνονται το προϊόν ως μοναδικό και διατίθενται θετικά στο να πληρώσουν περισσότερα χρήματα προκειμένου να το καταναλώσουν.

Κατά συνέπεια, η Ελλάδα θα πρέπει να διαφοροποιήσει το τουριστικό της προϊόν προκειμένου να επιτύχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα, το οποίο θα της επιτρέψει να καθιερώσει τη θέση της στη διεθνή τουριστική αγορά και να προσελκύσει αφοσιωμένους και υψηλής δαπάνης τουρίστες. Επομένως, η Ελλάδα θα πρέπει να επιτύχει να διαμορφώσει μια εικόνα «περιοχής γοήτρου» (status area) σύμφωνα με τον Gilbert (βλ. παρακάτω διάγραμμα), προκειμένου να επιτύχει την επιθυμητή τουριστική ζήτηση, ως αποτέλεσμα των μοναδικών χαρακτηριστικών του προϊόντος που προσφέρει. Αυτά τα μοναδικά χαρακτηριστικά μπορεί να κάνουν τον προορισμό αναντικατάστατο αυξάνοντας την αφοσίωση των καταναλωτών και την επιθυμία τους να πληρώσουν παραπάνω («value for money») προκειμένου να τον επισκεφθούν.

Η στρατηγική ανάλυση που προτείνεται για την Ελλάδα, βασίζεται στη μελέτη τριών γενικών αναπτυξιακών στρατηγικών που αναφέρθηκαν παραπάνω, δηλαδή στις γενικές στρατηγικές του Porter, στη πρόταση του Gilbert για «διαφοροποίηση του προορισμού» και στην ανάλυση του Roon για «ευέλικτη εξειδίκευση». Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, ο Ελληνικός τουρισμός θα πρέπει να επικεντρωθεί στη διαφοροποίηση της πολιτικής της στρατηγικής του ανάπτυξης και κατ' επέκταση των τουριστικών προϊόντων που προσφέρει και να καθορίσει τις αγορές-στόχους τις οποίες θέλει να προσελκύσει. (*Bouhalis 2001: 440-475, Αγγελίδης 1995, Βαφειάδης 1988, Ζαχαράτος 1986, Apostolopoulos 1990, Drakatos 1987, Konsolas and Zacharatos 1993, Leontidou 1991, Loukissas 1982*)

Με την εφαρμογή της στρατηγικής «περιοχής γοήτρου», ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουριστικού προϊόντος και των ΜΜΕ(Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης), καθώς η δημιουργία ενός μοναδικού τουριστικού προϊόντος (π.χ. πολιτιστικός τουρισμός) θα αυξήσει την επιθυμία των τουριστών να πληρώσουν για αυτό και κερδίζει την αφοσίωσή τους, προσφέροντάς τους ένα τουριστικό προϊόν που ανταποκρίνεται στις νέες τάσεις της τουριστικής ζήτησης. Η προσφορά προϊόντων value for money θα καθορίσει και την ανταγωνιστικότητα της χώρας και κατ' επέκταση των ΜΜΕ(Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης) στην αγορά. Επομένως, οι ΜΜΕ θα πρέπει να εκμεταλλευθούν τις δυνατότητες που τους παρέχονται μέσα από τα χρηματοδοτικά προγράμματα της Ε.Ε.(Ευρωπαϊκής Ένωσης) και τις υπόλοιπες δράσεις, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις ανάγκες συγκεκριμένων αγορών-στόχων, εκμεταλλεόμενες το μικρό τους μέγεθος, το οποίο διευκολύνει την ευελιξία και την εξειδίκευση. (Αγγελίδης 1995, Βαφειάδης 1988, Ζαχαράτος 1986, 1989, Παυλόπουλος 1987, ΣΕΤΕ 1993)

Καίριες στρατηγικές κατευθύνσεις για τον Ελληνικό τουρισμό

- (1) Ενίσχυση της ικανοποίησης των τουριστών και ευχαρίστησης των πελατών
- (2) Ενίσχυση του μακροπρόθεσμου κέρδους και της ανταγωνιστικότητας του Ελληνικού τουρισμού και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων
- (3) Ανάπτυξη των Ελληνικών προορισμών ορθολογικά και εξασφάλιση της ευημερίας για τον πληθυσμό υποδοχής

Πηγή: Bouhalis D., *Tourism in Greece: Strategic Analysis and Challenges. Current Issues in Tourism, Vol.4, No 5, 2001, pp. 469.*

Η ικανοποίηση των επισκεπτών αποτελεί το βασικότερο στόχο προκειμένου να εξασφαλισθεί η μακροπρόθεσμη ευημερία των Ελληνικών προορισμών και των τουριστικών ΜΜΕ. Η τυποποίηση της παροχής υπηρεσιών και η εφαρμογή συστημάτων

διαχείρισης ολικής ποιότητας σε ολόκληρη την τουριστική βιομηχανία αποτελούν βασικά στρατηγικά εργαλεία για την επίτευξη αυτού του στόχου, ενώ ζωτικής σημασίας είναι η ευελιξία στην παροχή υπηρεσιών και η βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης του προσωπικού και των επιχειρηματιών που εργάζονται στις ΜΜΕ. Παράλληλα, θα πρέπει να διασφαλιστεί η παραγωγή τουριστικών προϊόντων που θα ικανοποιούν τις εξειδικευμένες ανάγκες συγκεκριμένων τμημάτων της αγοράς και τις απαιτήσεις που προκύπτουν από τη νέα τουριστική ζήτηση. Η τμηματοποίηση του προϊόντος θα επιτρέψει στον Ελληνικό τουρισμό και τις ΜΜΕ να σχεδιάσουν τα κατάλληλα τουριστικά προϊόντα. Η Ελληνική Τουριστική βιομηχανία θα πρέπει να επικεντρωθεί στην προσφορά προϊόντων που αξίζει κανείς να πληρώσει σε όλα τα επίπεδα τιμών, προσφέροντας τουλάχιστον ότι έχει υποσχεθεί στον καταναλωτή. (*Bouhalis 2001: 440- 475, Αγγελίδης 1995, Βαφειάδης 1988, Ζαχαράτος 1986, Apostolopoulos 1990, Drakatos 1987, Konsolas and Zacharatos 1993, Leontidou 1991, Loukissas 1982, Τσάρτας 2000*)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΡΙΕΣ ΧΩΡΕΣ

4.1 Ελλάδα

Σύμφωνα με το Irish Tourist Board (1988) (*Kalogeropoulou 1996: 183-195*), η Ελλάδα θεωρείται ότι διαθέτει το μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα στον τομέα του πολιτιστικού τουρισμού από οποιαδήποτε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική, οι παραδοσιακοί οικισμοί και τα ιστορικά κέντρα των πόλεων, αποτελούν βασικά στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς και της φυσιογνωμίας της Ελλάδας.

Η UNESCO είναι ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).

Ιδρύθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1945 και από τότε προσφέρει τις εξειδικευμένες υπηρεσίες του στους τομείς αυτούς σε όλο τον πλανήτη.

Η Εκπαίδευση, οι Κοινωνικές και οι Φυσικές Επιστήμες, ο Πολιτισμός και η Επικοινωνία είναι τα μέσα με τα οποία υπηρετεί τις πανανθρώπινες αξίες, με στόχο την ευημερία του ανθρώπου σε ένα ειρηνικό κόσμο.

Η UNESCO λειτουργεί ως ένα παγκόσμιο εργαστήριο ιδεών και διαδραματίζει ένα ρυθμιστικό ρόλο στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας θέτοντας τα πρότυπα σύναψης διεθνών συμφωνιών επί διαφόρων ζητημάτων τα οποία ανακύπτουν στις σύγχρονες κοινωνίες. Ο Οργανισμός επίσης διευθετεί την διάδοση και την ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσης, ενώ παράλληλα προσφέρει βοήθεια στα κράτη μέλη ώστε να αποκτήσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις, προκειμένου να υπηρετούν τους θεσμούς και τελικά τον άνθρωπο στις τοπικές κοινωνίες.

Η Ελλάδα έχει εντάξει τα παρακάτω πολιτιστικά αγαθά στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO:

- Ακρόπολις Αθηνών (1987)
- Αρχαιολογικός χώρος Δελφών (1987)
- Αρχαιολογικός χώρος Επιδαύρου (1988)
- Αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίας (1989)

- Αρχαιολογικός χώρος Βεργίνας (1996)
- Αρχαιολογικός χώρος Μυκηνών και Τίρυνθας (1999)
- Δήλος (1990)
- Ιστορικό κέντρο (Χώρα) με το Μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου και το Σπήλαιο της Αποκάλυψης στο νησί της Πάτμου (1999)
- Η Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου (1988)
- Τα Μοναστήρια του Δαφνίου, Όσιου Λουκά και Νέας Μονής Χίου (1990)
- Ο Μιστράς (1989)
- Παλαιοχριστιανικά και Βυζαντινά Μνημεία στη Θεσσαλονίκη (1988)
- Το Πυθαγόρειο και το Ηραϊόν στη Σάμο (1992)
- Ο ναός του Επικούρειου Απόλλωνα στις Βάσσες (1986)
- Τα Μετέωρα (1988)
- Το όρος του Άθως (1988)

Το ενδιαφέρον για τον πολιτιστικό τουρισμό αντικατοπτρίζεται επίσης στον αριθμό των μουσείων που διαθέτει η χώρα. Τα 240 εθνικά και περιφερειακά μουσεία που έχουν καταγραφεί από την UNESCO το 1979 έχουν αυξηθεί σε 267 το 1990 (*UNESCO, 1994*). Σήμερα υπάρχουν 365 μουσεία λαϊκής τέχνης από τα οποία τα 62 βρίσκονται στην Αθήνα, κατασκευασμένα κυρίως από τις τοπικές αρχές με την υποστήριξη του Υπ. Πολιτισμού. Σε όλη τη χώρα λειτουργούν σήμερα περισσότερα από 200 κρατικά ή εποπτευόμενα από το Υπ. Πολιτισμού και 107 μη δημόσια μουσεία.

Μεγάλες πόλεις

ΑΘΗΝΑ

Αξιοθέατα: Το μεγαλύτερο αρχαίο μνημείο της Αθήνας είναι φυσικά η **Ακρόπολη**. Η Ακρόπολη είναι ο Ιερός Βράχος της Αθήνας. Πάνω σε αυτόν κατά την διάρκεια του Χρυσού Αιώνα του Περικλή εκφράσθηκε κατά τον ιδανικότερο τρόπο ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός και οικοδομήθηκαν ορισμένα από τα κορυφαία μνημεία του.

Η ζωή πάνω στην Ακρόπολη μαρτυρείται από τα νεολιθικά χρόνια και έκτοτε συνεχίζεται ως σήμερα. Ο χώρος του πλατώματος χρησίμευε είτε ως τόπος λατρείας είτε ως τόπος κατοίκησης ή και τα δύο μαζί. Η λατρεία της θεάς Αθηνάς είναι βεβαιωμένη στα αρχαϊκά χρόνια (650-480 π.Χ.) από τις επιγραφές που συνόδευαν τα πολυάριθμα και πλούσια δώρα στη θεά, όπως π.χ. τις μαρμάρινες κόρες ή τα χάλκινα και πήλινα αγγαλμάτια και αγγεία που οι πιστοί ανέθεταν στο ιερό της.

Στα κλασικά χρόνια (450-330 π.Χ.) τρεις σπουδαίοι ναοί που κτίστηκαν στα θεμέλια παλαιότερων, ο Παρθενώνας, το Ερέχθειο και ο ναός της Νίκης είναι αφιερωμένοι στην Αθηνά ως Παρθένο, ως Πολιάδα και ως Άπτερο Νίκη, αντίστοιχα. Η είσοδος στον κυρίως ιερό χώρο γινόταν από τα μνημειώδη Προπύλαια.

Τα Μνημεία παρακολουθούν την ιστορία της πόλης της Αθήνας. Μετατράπηκαν σε χριστιανικές εκκλησίες, σε κατοικίες των Φράγκων και κατόπιν των Τούρκων. Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Τούρκους, οι ανασκαφές, η προστασία, η αναστήλωση και η συντήρηση των μνημείων ήταν από τις πρώτες μέριμνες του νέου ελληνικού κράτους.

Σημαντικότερα μνημεία και αρχιτεκτονικά σύνολα της Ακρόπολης:

Ο Παρθενώνας είναι το κορυφαίο μνημείο του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και αποτελεί το σύμβολό του διεθνώς. Ήταν αφιερωμένος στην Αθηνά Παρθένο. Κτίστηκε το διάστημα 447 - 438 π.Χ. και διακοσμήθηκε μεταξύ 438 και 432 π.Χ. Την απόφαση για την κατασκευή του έλαβε ο Περικλής. Επικεφαλής όλου του έργου ήταν ο γλύπτης Φειδίας, με αρχιτέκτονες τον Ικτίνο και τον Καλλικράτη. Ο ναός είναι δωρικού ρυθμού, περίπτερος με 8 κίονες στις στενές πλευρές και 17 στις μακρές. Έχει κατασκευασθεί σχεδόν εξ-ολοκλήρου από πεντελικό μάρμαρο. Στο εσωτερικό του ναού, τον σηκό, ήταν στημένο το χρυσελεφάντινο άγαλμα της Αθηνάς, έργο του Φειδία.

Ο Παρθενώνας συνέχισε να έχει σχέση με την λατρεία και στα μεταγενέστερα χρόνια. Χρησιμοποιήθηκε ως βυζαντινή εκκλησία, ως λατινική εκκλησία και ως τζαμί.

Το Ερέχθειο κτίστηκε γύρω στα 420 π.Χ. Ο κυρίως ναός ήταν χωρισμένος σε δύο μέρη όπου λατρευόταν η Αθηνά και ο Ποσειδώνας-Ερεχθέας.

Ο ναός της Αθηνάς Νίκης, κτίστηκε γύρω στα 420 π.Χ. Αρχιτέκτονας ήταν ο Καλλικράτης.

Τα Προπύλαια οικοδομήθηκαν μεταξύ 437 και 432 π.Χ. και Αποτελούνται από ένα κεντρικό κτίριο και δύο πτέρυγες.

Άλλοι ενδιαφέροντες αρχαιολογικοί χώροι είναι η αρχαία αγορά, με το ναό του Ηφαίστου ακόμη σε πολύ καλή κατάσταση, όπως επίσης και ο ναός του Δία και η ασίδα του Αδριανού.

Στην Αθήνα υπάρχουν τα κυριότερα μουσεία της Ελλάδας όπως το νέο μουσείο της Ακρόπολης, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Λαογραφικό Μουσείο, το Μουσείο Κεραμικού, το Βυζαντινό Μουσείο, το Μουσείο Μουσικής, το Πολεμικό Μουσείο, το Μουσείο Μπενάκη, κλπ.

Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού

Σκοπός του Ίδρυματος Μείζονος Ελληνισμού είναι να διατηρήσει ζωντανή την ιστορική μνήμη και την ελληνική παράδοση, να κάνει συνειδητή την οικουμενική διάσταση του Ελληνισμού και να προβάλλει τη συμβολή του στην εξέλιξη του πολιτισμού, έτσι ώστε το παρελθόν να αποτελέσει σημείο αναφοράς για τη διαμόρφωση του παρόντος και του μέλλοντος και να εμπνευστεί και πάλι η σύγχρονη σκέψη από το ελληνικό πνεύμα.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός, το Ίδρυμα ασχολείται με τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής ιστορίας, με ιδιαίτερη έμφαση στο Μείζονα Ελληνισμό. Η πραγμάτωση του σκοπού αυτού επιτυγχάνεται με:

- Την οργάνωση Ιστορικού και Πολιτιστικού Κέντρου με θέμα το Μείζονα Ελληνισμό, η προβολή των εκθεμάτων του οποίου βασίζεται στην αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας.
- Τη διοργάνωση συνεδρίων, σεμιναρίων και προβολών και την παραγωγή έντυπων εκδόσεων και υλικού σε ηχητικές, οπτικές ή άλλες αποτυπώσεις της σύγχρονης τεχνολογίας, με περιεχόμενο επιστημονικό ή εκπαιδευτικό που σχετίζεται με τους σκοπούς τους Ίδρυματος.
- τη διαχείριση της ιστορικής και πολιτιστικής πληροφορίας μέσα από την έρευνα, τη συγγραφή και επιμέλεια κειμένων, τη συλλογή υλικού τεκμηρίωσης, τη λειτουργία Φωτοθήκης, Βιβλιοθήκης, Τμήματος Γενεαλογίας κ.ά.
- Την οργάνωση ερευνητικών προγραμμάτων και ομάδων εργασίας σε σχέση με το αντικείμενο αυτό.
- Την οργάνωση και υποστήριξη μαθημάτων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και μεταπτυχιακών σπουδών για το Μείζονα Ελληνισμό για Έλληνες και ξένους.
- Τη θεσμοθέτηση, προκήρυξη και χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων για την πρόωθηση ερευνών και μελετών που σχετίζονται με τους σκοπούς του Ίδρυματος.

Επιπρόσθετα, μπορούμε να αναφέρουμε ότι μέσα στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, εμπεριέχεται μία αίθουσα η οποία ονομάζεται Θόλος. Η «Θόλος» είναι το νέο ημισφαιρικό «Θέατρο» Εικονικής Πραγματικότητας του Ιδρύματος, χωρητικότητας 132 ατόμων. Είναι ένα κτήριο υψηλής αρχιτεκτονικής, με μοναδική τεχνολογική υποδομή, το οποίο φιλοξενεί τις ψηφιακές συλλογές του ΙΜΕ.

Η «Θόλος» μοιάζει με πλανητάριο στα φυσικά και μορφολογικά της χαρακτηριστικά. Ουσιαστικά όμως, το μόνο κοινό χαρακτηριστικό τους είναι το ημισφαιρικό σχήμα της επιφάνειας προβολής. Η σφαιρική εξωτερική μορφή της «Θόλου» παραπέμπει σε ένα ουράνιο σώμα που στροβιλίζεται. Πρόκειται για μια αίσθηση που αποδίδεται με την επεξεργασία των επιφανειών και την επιλογή των υλικών, όπως οι επάλληλοι δακτύλιοι που περιβάλλουν το εξωτερικό κέλυφός της και ο ειδικός φωτισμός που την αναδεικνύει κατά τη διάρκεια της νύχτας. Η «Θόλος» γίνεται έτσι σύμβολο του «Ελληνικού Κόσμου» και χαρακτηρίζει την οδό Πειραιώς.

Οι προβολές είναι διαδραστικές, ελεγχόμενες από το θεατή, και όχι στατικές. Πρόκειται για μια μοναδική εμπειρία εμπύθισης στον εικονικό κόσμο, που χαρακτηρίζεται από άμεση ανταπόκριση, ευελιξία, πρωτοτυπία και ζωντάνια.

Εθνική Πινακοθήκη

Ιστορία

Ένα γνωστό έργο τέχνης στην μόνιμη έκθεση: *Παιδική Συναυλία* (1894) του Γεωργίου Ιακωβίδη

Η Εθνική Πινακοθήκη δημιουργήθηκε κατόπιν δωρεάς του νομικού Αλεξάνδρου Σούτζου, που το 1896 άφησε την περιουσία του στο κράτος με σκοπό τη δημιουργία ενός *Μουσείου Καλών Τεχνών*. Τέσσερα χρόνια αργότερα, στις 28 Ιουλίου του 1900, ξεκίνησε να λειτουργεί η Πινακοθήκη με το ζωγράφο Γεώργιο Ιακωβίδη, στη θέση του Εφόρου. Λειτουργήσε αρχικά εκθέτοντας 258 έργα από τις συλλογές του Πολυτεχνείου (στο οποίο είχε δημιουργηθεί λίγα χρόνια πριν μια μικρή πινακοθήκη) και του Πανεπιστημίου. Τον επόμενο χρόνο εντάχθηκαν και τα 107 έργα της συλλογής του Α. Σούτζου, τα οποία είχε επίσης κληροδοτήσει στο ελληνικό κράτος.

Μέχρι το 1939 στεγάστηκε στο κεντρικό κτίριο του Πολυτεχνείου, και μετά τον πόλεμο άλλαξε πολλές φορές στέγη. Το 1976 εγκαταστάθηκε στο σημερινό κτίριο, που κατασκευάστηκε με σχέδια των αρχιτεκτόνων Παύλου Μυλωνά και Δημήτρη Φατούρου.

Το Ίδρυμα Ωνάση χρηματοδότησε ένα νέο παράρτημα της Εθνικής Πινακοθήκης στο Ναύπλιο, ενώ τα γλυπτά αποκτήσανε ένα δικό τους κτίριο με την Εθνική Γλυπτοθήκη η οποία βρίσκεται κοντά στη λεωφόρο Κατεχάκη, στις στρατιωτικές εγκαταστάσεις του Γουδή. Το κύριο κτίριο στην Βασιλίσσης Σοφίας θεωρείται να μην καλύπτει τις ανάγκες ενός σύγχρονου μουσείου και επανειλημμένως έχει συζητηθεί η επέκταση και ανακαίνισή του.

Καλλιτέχνες και εκθέματα

"Eliezer & Rebecca" του Τιεπόλο

Ενώ το μουσείο ξεκίνησε ως γενικό μουσείο τέχνης, με το πέρασμα του χρόνου έχει ειδικευτεί σε δυο τομείς, την αναγεννησιακή ζωγραφική και την προβολή της Ελληνικής Ζωγραφικής κατά τους αιώνες.

Σε αυτές τις δυο θεματικές εκτίθενται έργα των αναγεννησιακών ζωγράφων:

- Lorenzo Veneziano (1357-1379)
- Δομίνικου Θεοτοκόπουλου (1541 -1614)
- Jacob Jordaens (1593-1678)
- Luca Giordano (1632-1705)
- Giovanni Battista Tiepolo (1696- 1770)

και των Ελλήνων:

- Γεωργίου Ιακωβίδη
- Νικηφόρου Λύτρα
- Νικόλαου Γύζη
- Κωνσταντίνου Βολανάκη

Συνολικά στην Πινακοθήκη και τα παραρτήματά της εκτίθενται πάνω από 15.000 έργα. Διαθέτει επίσης μια μικρότερη συλλογή δυτικοευρωπαϊκής τέχνης με σημαντικούς πίνακες, ενώ στο κεντρικό της κτίριο λειτουργεί και βιβλιοθήκη με αρχειακό υλικό και συντηρητήριο.

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Το **Μέγαρο Μουσικής Αθηνών** βρίσκεται στην Αθήνα και άνοιξε το 1991 με δύο αίθουσες. Η πρώτη η "Αθουσα Φίλων της Μουσικής" έχει χωρητικότητα 1.961 ατόμων και χρησιμοποιείται για ρεσιτάλ και κονσέρτα. Στην αίθουσα υπάρχει το μεγαλύτερο εκκλησιαστικό όργανο στην Ελλάδα με 6.080 αυλούς το οποίο κατασκευάστηκε από την γερμανική εταιρία **Klais Orgelbau**. Η δεύτερη αίθουσα Δημήτρης Μητρόπουλος έχει χωρητικότητα 494 ατόμων και χρησιμοποιείται συνήθως για παραστάσεις Μουσικής Δωματίου και χορού.

Το 2004 άνοιξε στο Μέγαρο το Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο, με προσθήκη της αίθουσας "Αλεξάνδρα Τριάντη" χωρητικότητας 1.750 ακροατών για όπερες, μπαλέτα κ.ά. Άνοιξε επίσης η αίθουσα "Νίκος Σκαλκώτας", 400 θέσεων, για συνέδρια και μικρότερες μουσικές παραστάσεις. Μεταξύ άλλων, δημιουργήθηκε και η μεγάλη μουσική βιβλιοθήκη **Λίλιαν Βουδούρη** η οποία τώρα έχει στη συλλογή της 80.000 τίτλους βιβλίων και πολυμέσων.

Παρ' ότι το Μέγαρο έχει τις καλύτερες εγκαταστάσεις, λίγες όπερες παρουσιάζονται κάθε χρόνο και αυτό γιατί ο σκοπός της δημιουργίας του Μεγάρου είναι οι εκτελέσεις ρεσιτάλ και κονσέρτων, κάτι για το οποίο η Αθήνα δεν είχε την δυνατότητα πριν τη δημιουργία του κτηρίου.

Το Μέγαρο μουσικής Αθηνών είναι πρωτοπόρο στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών τόσο στο στοιχείο του (που είναι η μουσική) όσο και σε θέματα που αφορούν στην καλή λειτουργία του. Μια πρωτοπορία έχει να κάνει με το γεγονός πως είναι ο πρώτος οργανισμός που καθιέρωσε την πώληση των εισιτηρίων με μηχανογραφημένο σύστημα (μέσω Η/Υ) από την αρχή της λειτουργίας του (1991).

ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Το Κάστρο

Η σημερινή μορφή του Κάστρου των Ιωαννίνων είναι στο μεγαλύτερο μέρος έργο της εποχής της Τουρκοκρατίας, με ενσωματωμένες παλαιότερες βυζαντινές οικοδομικές φάσεις. Μέσα στο Κάστρο διαμορφώνονται δύο ακροπόλεις. Στη βορειοανατολική ακρόπολη, ήταν κτισμένα τα ανάκτορα των βυζαντινών ηγεμόνων της πόλης. Σήμερα στην κορυφή της δεσπόζει το τζαμί του Ασλάν πασά (1618). Η δεύτερη ακρόπολη νοτιοανατολικά, είναι γνωστή ως Ιτς – Καλέ, δηλαδή εσωτερικό φρούριο. Στο κέντρο της και στη θέση που βρισκόταν το 19ο αιώνα τα σεράγια του Αλή πασά υπάρχει το Βυζαντινό Μουσείο και κοντά σε αυτό το Φετιχέ τζαμί (1795) και ο τάφος του Αλή πασά. Μέσα στο Κάστρο και ανάμεσα στα σπίτια του οικισμού σώζεται το Σουφαρί Σαράι, (σχολή ιππικού του Αλή πασά). Η Τουρκική βιβλιοθήκη, η Εβραϊκή Συναγωγή, τα ερείπια του βυζαντινού λουτρού, το σπίτι του Καλού Πασά (στα τείχη του Κάστρου). Μάρτυρες του βυζαντινού παρελθόντος είναι ακόμη ο λεγόμενος πύργος του Βοημούνδου στην νοτιοανατολική ακρόπολη και ο πύργος του Θωμά, δεξιά της κεντρικής πύλης του Κάστρου.

Νησί Ιωαννίνων

Το νησί της λίμνης της Παμβώτιδας αποτελεί σήμερα ένα από τα γραφικότερα μέρη της περιοχής των Ιωαννίνων, που συνδυάζει τη φυσική ομορφιά με την ιστορική παράδοση. Αποτέλεσε μεγάλο θρησκευτικό και μοναστικό κέντρο κατά τους υστεροβυζαντινούς χρόνους και την περίοδο της Τουρκοκρατίας, γεγονός που μαρτυρούν σήμερα τα σωζόμενα

μοναστήρια του, που είναι μεγάλης καλλιτεχνικής και ιστορικής αξίας.

Μονή Παντελεήμονος

Η ίδρυση της μονής τοποθετείται στο 15ο αιώνα. Το καθολικό στη σημερινή του μορφή είναι αποτέλεσμα ανακαίνισης που έγινε το 19ο αιώνα. Στη νότια πλευρά σώζεται το κελί, όπου δολοφονήθηκε ο Αλή πασάς, το οποίο σήμερα λειτουργεί ως Μουσείο της προεπαναστατικής, περιόδου.

Αρχαιολογικό Μουσείο

Βρίσκεται στο πάρκο Λιθαρίτσια, στο κέντρο των Ιωαννίνων. Στις αίθουσες του εκτίθενται ευρήματα από τον ευρύτερο Ηπειρωτικό χώρο, όπως παλαιολιθικά εργαλεία από τον Κοκκινοπηλό, το Ασπρογάλικο, την Καστρίτσα, ευρήματα από το Ιερό της Δωδώνης, από τον αρχαίο οικισμό της Βίτσας, το νεκρομαντείο του Αχέροντα κ.α. Στα εκθέματά του περιλαμβάνονται επίσης επιτύμβιες στήλες, αρχιτεκτονικά μέλη, επιγραφές, καθώς και μια ενδιαφέρουσα συλλογή νομισμάτων διαφόρων θέσεων και περιόδων.

Βυζαντινό Μουσείο

Βρίσκεται στο Κάστρο, στη μεγάλη εσωτερική ακρόπολη (Ιτς Καλέ). Στις συλλογές του περιλαμβάνει ευρήματα (αντικείμενα ανασκαφών, γλυπτά, εικόνες, κεραμική, νομίσματα κ.α.) από διάφορες περιοχές της Ηπείρου, που χρονολογούνται από την Παλαιοχριστιανική περίοδο, έως και τον 19ο αιώνα. Κοντά στο Μουσείο στο λεγόμενο «Θησαυροφυλάκιο» λειτουργεί και η έκθεση αργυροχοΐας, που ως τέχνη γνώρισε στην Ήπειρο μεγάλη ανάπτυξη.

Δημοτικό Μουσείο

Στο τζαμί του Ασλάν Πασά στεγάζεται το Δημοτικό Μουσείο της πόλης. Πολύτιμες παραδοσιακές φορεσιές και κοσμήματα από διάφορες περιοχές της Ηπείρου, έργα αργυροχοΐας και κεραμικής, ξυλόγλυπτα έπιπλα περιλαμβάνονται στα εκθέματά του, που καλύπτουν μια χρονική περίοδο από τον 18ο έως τον 20ο αιώνα. Στο Μεντρεσέ του τζαμιού εκτίθεται η συλλογή Ραπακούση.

Λαογραφικό Μουσείο ΕΗΜ

Το Λαογραφικό Μουσείο ιδρύθηκε με τη φροντίδα της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών. Αντικείμενα Ηπειρωτικής παραδοσιακής τέχνης (υφαντά, ξυλόγλυπτα, έργα ασημοουργίας κ.α.) αντικείμενα εκκλησιαστικά, οικιακής χρήσης, κεραμικά, τοπικές ενδυμασίες κ.α., αποτελούν τις πολύτιμες συλλογές του σε κεντρικό σημείο της πόλης, σε παλιό αρχοντικό.

ΚΡΗΤΗ

Αξιοθέατα: Στην Κνωσό ήταν το κέντρο του Μινωικού Πολιτισμού, το δικαστήριο του βασιλιά Μίνωα και ο Μινώταυρος στον περίφημο λαβύρινθο. Η Κνωσός αποκαλείται

συνήθως σαν ένα παλάτι, αλλά η αλήθεια είναι ότι δεν γνωρίζουμε ακόμη αν ήταν ένα παλάτι ή κάποιο κέντρο για τους υψηλούς ιερείς.

Στα Χανιά υπάρχει το αρχαιολογικό μουσείο, η αγορά και ένα τζαμί από την τουρκική περίοδο. Η Γόρτυνα ήταν πρωτεύουσα της Κρήτης κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Γόρτυνας είναι ένας τόπος για περιήγηση στα αξιοθέατα όπως την αρχαία Ακρόπολη και τον ναό του Πύθιου Απόλλωνα, στο ωδείο της Γόρτυνας βρέθηκε η επιγραφή με τους νόμους της Γόρτυνας.

Στον αρχαιολογικό χώρο της Φαιστού που βρέθηκε ο Δίσκος της Φαιστού που αποτελεί το αρχαιότερο γραπτό εύρημα με την γραμμική γραφή Α.

Στο Φραγκοκάστελλο κοντά στα Σφακιά όπου υπάρχει ο μύθος για τους Δροσουλίτες.

Το Φοινικόδασος στο Βάι και το φαράγγι της Σαμαριάς είναι από τα πιο γνωστά αξιοθέατα της Κρήτης.

Το Ηράκλειο είναι η πρωτεύουσα του νησιού με πολλά αξιοθέατα. Υπάρχει ένα αρχαιολογικό μουσείο και η Κνωσός είναι λίγο έξω από την πόλη. Στο Ρέθυμνο υπάρχει ένα μουσείο αφιερωμένο στο λουτρό αίματος του 1866.

Το μοναστήρι Αρκάδι έχει μια τραγική ιστορία. Πολλές Κρητικές οικογένειες αναζήτησαν καταφύγιο εδώ κατά τη διάρκεια του αγώνα κατά της τουρκοκρατίας το 1866, για να πέσουν αιχμάλωτοι στα χέρια των τούρκων ανατίναξαν την πυριτιδαποθήκη που είχε σαν αποτέλεσμα να καταστραφεί το μοναστήρι σκοτώνοντας όλους και μαζί πολλούς τούρκους. Ο Άγιος Νικόλαος, θεωρείται η πιο όμορφη πόλη του νησιού. Ο στενός κόλπος του σχηματίζει μια πανέμορφη λίμνη.

ΠΑΤΡΑ

Το Κάστρο της Πάτρας, το οποίο χτίστηκε τον 6ο αιώνα μ.Χ., επάνω στα ερείπια της αρχαίας Ακρόπολης, βρίσκεται σε απόσταση 800 μέτρων περίπου από την ακτή. Εκτείνεται σε 22.725 τ.μ. και τα τείχη του ενισχύονται από χαρακτηριστικούς πύργους και προμαχώνες. Κατασκευάστηκε από τον Ιουστινιανό και είχε ως στόχο την άμυνα της πόλης και των κατοίκων της. Μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το Κάστρο αποτελούσε το διοικητικό και στρατιωτικό κέντρο της πόλης.

Στα δυτικά της Ακρόπολης, στην Άνω πόλη, βρίσκεται το Ρωμαϊκό Ωδείο της Πάτρας, το οποίο είναι φημισμένο για την ξεχωριστή διακόσμηση που έχει. Μετά την καταστροφή του από τους σεισμούς και το πέρασμα των κατακτητών, το Ωδείο αναστηλώθηκε και σήμερα ο χώρος του χρησιμοποιείται για διάφορες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Οι δύο Ναοί του Πολιούχου της Πάτρας, Αγ. Ανδρέα, αποτελούν πραγματικά "στολίδια" της πόλης. Ο παλιός Ναός οικοδομήθηκε τον 19ο αιώνα στη θέση όπου μαρτύρησε ο Απόστολος Ανδρέας. Έχει χτιστεί σε βασιλικό ρυθμό και είναι έργο του αρχιτέκτονα Λύσανδρου Καυταντζόγλου. Στη μπροστινή θέση του Ναού, βρίσκεται ο μαρμάρινος Τάφος του Αποστόλου. Ο νέος μεγαλοπρεπέστατος Βυζαντινού ρυθμού ναός θεμελιώθηκε το 1908 από τον Γεώργιο τον Α' . Είναι ο μεγαλύτερος ναός των Βαλκανίων και ένας από τους μεγαλύτερους της Ευρώπης. Πάνω στον κεντρικό τρούλο του Ναού στηρίζονται ένας πεντάμετρος επίχρυσος σταυρός και δώδεκα μικρότεροι που συμβολίζουν το Χριστό και τους μαθητές του. Δίπλα στον παλιό Ναό είναι το πηγάδι του Αγίου Ανδρέα δίπλα στο οποίο δίδασκε ο Απόστολος Ανδρέας και που σύμφωνα με την παράδοση ο τόπος στον οποίο τελικά σταυρώθηκε. Επίσης αξιόλογα αξιοθέατα στην Πάτρα είναι το θέατρο του Απόλλων, το Κάστρο του Ρίου και ο Φάρος.

Γέφυρα Ρίου – Αντίρριου

Έχουν περάσει περισσότερα από εκατό χρόνια από τη στιγμή που ο τότε Πρωθυπουργός της Ελλάδας, Χαρίλαος Τρικούπης, οραματίστηκε τη γεφύρωση των τριών χιλιομέτρων που χωρίζουν το Ρίο από το Αντίρριο.

Το 2004, το μεγαλόπνοο αυτό όραμα έγινε πραγματικότητα. Η Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου αποτελεί το ορόσημο της Ελλάδας του 21ου αιώνα, ενώ άλλαξε την καθημερινότητα μέρους των κατοίκων της χώρας.

Η Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου είναι η μεγαλύτερη σε μήκος καλωδιωτή γέφυρα πολλαπλών ανοιγμάτων στον κόσμο, με κυρίως κατάστρωμα 2.252 μέτρων. Τα θεμέλιά της βρίσκονται σε βάθος θαλάσσης που φτάνει μέχρι και τα 65 μέτρα. Τόσο αυτό όσο και η διάμετρος των θεμελίων που ανέρχεται σε 90 μέτρα αποτελούν παγκόσμια ρεκόρ για γέφυρα. Ωστόσο, σύμφωνα με τους κατασκευαστές, το καλύτερο ρεκόρ της εντυπωσιακής αυτής Γέφυρας είναι ότι κατασκευάστηκε «χωρίς κανένα σοβαρό ατύχημα, χωρίς να χυθεί ούτε μια σταγόνα αίματος».

Παρ' όλα αυτά, η Γέφυρα έχει μέχρι στιγμής τιμηθεί από την διεθνή επιστημονική κοινότητα με 9 Διεθνή Βραβεία από τα οποία ξεχωρίζουν τα εξής:

- Βραβείο Εξέχουσας Δομής 2006 από τη Διεθνή Ένωση Γεφυροποιίας & Δομικών Έργων (IABSE) - Βραβείο Εξεχόντων Δομικών Έργων 2006 της Διεθνούς Ομοσπονδίας Σκυροδέματος(FIB)
- Μέγα Βραβείο Εξεχόντων Επιτευγμάτων Έργων Πολιτικού Μηχανικού από την

Αμερικανική Εταιρεία Πολιτικών Μηχανικών (ASCE) 2005 [για πρώτη φορά σε Έργο εκτός Η.Π.Α.]

Η Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου βρίσκεται στο σταυροδρόμι δύο σημαντικών οδών:

- του αυτοκινητοδρόμου Πατρών – Αθηνών – Θεσσαλονίκης που συνδέει τις τρεις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας και αποτελεί τμήμα του ευρωπαϊκού δικτύου αυτοκινητοδρόμων(ΠΑΘΕ),
- του δυτικού άξονα Καλαμάτας – Πατρών – Ηγουμενίτσας.

Η Γέφυρα διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας (και κατ'έπείταση με τη Δυτική Ευρώπη) μέσω των λιμανιών της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας.

ΚΟΡΙΝΘΟΣ

Ισθμός της Κορίνθου

Η «Άφνειος Κόρινθος» υπήρξε από την αρχαιότητα μια από τις πιο σημαντικές πόλεις του τότε γνωστού κόσμου, αλλά και της σύγχρονης Ελλάδας.

Η γεωγραφική της θέση την ανέδειξε σε σπουδαίο Ναυτικό, Εμπορικό και Πολιτιστικό κέντρο.

Το πέρασμα του Ισθμού και η παράκαμψη του Κάβου Μαλέα απασχόλησε από πολύ νωρίς τους ναυτιλλόμενους.

Η δυσκολία της μεταφοράς των εμπορευμάτων δια ξηράς με τη μέθοδο της μεταφοράς τους ώθησαν τον Τύραννο της Κορίνθου, Περίανδρο, να κατασκευάσει τον περίφημο δίολκο, ένα πλακόστρωτο διάδρομο, ντυμένο με ξύλα πάνω στον οποίο γλιστρούσαν τα πλοία της εποχής εκείνης αλειμμένα με λίπος και περνούσαν τον Ισθμό από την μια ακτή στην άλλη.

Υπήρχε μάλιστα και μια ειδική λέξη γι' αυτή τη διαδικασία μεταφοράς των πλοίων. Έλεγαν ότι τα πλοία υπέρ-ισθμίζοντο, δηλαδή διείλκοντο δια μέσου της ξηράς από τη μια θάλασσα στην άλλη, ενώ τα εμπορεύματα μεταφέρονταν με υποζύγια.

Βέβαια για το <πέρασμα> αυτό τα πλοία πλήρωναν πανάκριβα τέλη (διόδια) που ήταν και το πιο σημαντικό έσοδο της Κορίνθου.

Στη Διώρυγα λειτουργούν σήμερα δύο βυθιζόμενες γέφυρες. Μία στην Ποσειδωνία και μία στην Ισθμία που εξυπηρετούν την επικοινωνία μεταξύ Στερεάς και Πελοποννήσου, ενώ κάθε χρόνο το πιο διάσημο κανάλι του ελλαδικού χώρου διαπλέεται από 15.000 περίπου πλοία, 50 τουλάχιστον διαφορετικών εθνικοτήτων, αποτελώντας αυτή τη στιγμή τον αδιαμφισβήτητο θαλασσινό "ομφάλιο λώρο" μεταξύ Δυτικής και Ανατολικής Μεσογείου.

Επίσης οι λάτρεις των extreme sports έχουν σήμερα την ευκαιρία για μια "βουτιά" στο κενό από ύψος 78μέτρων, καθώς μεταξύ άλλων στη γέφυρα του Ισθμού δραστηριοποιείται ομάδα από έμπειρους εκπαιδευτές bunjy jumping.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Λευκός Πύργος

Μεγάλος κυκλικός πύργος ύψους 37μ. στην παραλία της πόλης, που καθιερώθηκε σαν έμβλημα της Θεσσαλονίκης. Χτίστηκε κατά την περίοδο της βενετοκρατίας (1423 – 1430), στο σημείο της παραλίας όπου συναντιόταν το ανατολικό με το θαλάσσιο τείχος. Επί τουρκοκρατίας χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή και τόπος βασανιστηρίων και εκτελέσεων, οπότε ονομαζόταν και «ματωμένος πύργος». Επί σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτη ασπίστηκε και ονομάστηκε Λευκός Πύργος.

Ακρόπολη – Επταπύργιο

Βρίσκεται στα Β.Α. της πόλης, στο ψηλότερο σημείο και περικλείεται από βυζαντινά τείχη. Το βόρειο άκρο της ακρόπολης περικλείεται από μια δεύτερη σειρά τειχών που λέγεται Επταπύργιο. Χτίστηκε κατά την περίοδο της βενετοκρατίας από τους Βενετούς, για να αντιμετωπίσουν την τούρκικη απειλή. Το επταπύργιο ονομάστηκε έτσι για τους επτά πύργους που είχε στην περίμετρο των τειχών του.

Καμάρα (Αψίδα του Γαλερίου)

Μεγάλη θριαμβική αψίδα στη διασταύρωση της Εγνατίας με την οδό Δημ. Γούναρη, κοντά στο Σιντριβάνι. Χτίστηκε από τους θεσσαλονικείς γύρω στο 306 μ.Χ. προς τιμή του καίσαρα Γαλερίου για την νίκη του εναντίον των Περσών. Οι προσόψεις της διακοσμούνται με ωραίες ανάγλυφες παραστάσεις μαχών του Γαλερίου, ιππομαχίες κ.α. στην αρχαιότητα είχε τέσσερις πεσσούς, που στήριζαν ένα μεγάλο τρούλο, αλλά οι δυο πεσσοί και ο τρούλος καταστράφηκαν.

Ροτόντα

Σπουδαίο ρωμαϊκό μνημείο, κυκλικού σχήματος, στο ανατολικό τμήμα της παλιάς πόλης, λίγο πιο πάνω από την Κάμαρα. Χτίστηκε στις αρχές του 4ου μ.Χ. αιώνα από τον καίσαρα Γαλέριο ως ναός του Δια. Ο κυκλικός του τείχος έχει πάχος 6,3μ., ενώ ο θόλος έχει

διάμετρο 24,5μ. εσωτερικά οι τοίχοι είναι στολισμένοι με μάρμαρα και ψηφιδωτά του 4ου αι. τα ψηφιδωτά αυτά θεωρούνται από τα καλύτερα στον κόσμο. Το μνημείο συνδεόταν λειτουργικά με την Αψίδα του Γαλερίου και με τα ρωμαϊκά ανάκτορα (της πλατείας Ναβαρίνου).

Τα τείχη (Κάστρα)

Τα τείχη, που περιτριγυρίζουν τη Θεσσαλονίκη από τα χρόνια της ίδρυσης της, την έσωσαν πολλές φορές από τις επιδρομές των βαρβάρων. Κατά περιόδους συμπληρώνονταν ή ενισχύονταν, γι' αυτό τα διάφορα τμήματα τους ανήκουν σε διάφορες εποχές. Κάλυπταν όλο το βόρειο μέρος της πόλης (Ακρόπολη), κατέβαιναν από τα δυτικά και τα ανατολικά ως την παραλία και συνέχιζαν κατά μήκος της παραλίας. Σε διάφορα σημεία των τειχών υπήρχαν πύλες που είτε σώζονται είτε όχι, καθώς και πύργοι, όπως ο σημερινός Λευκός Πύργος και το φρούριο του Βαρδαρίου.

Οι Τούρκοι τον 19ο αι. κατεδάφισαν μεγάλα μέρη των τειχών, για να μην εμποδίζουν το θαλασσινό άνεμο να δροσίζει την πόλη. Από τα 8.000 μέτρα των βυζαντινών τειχών σώζονται σήμερα τα 4.300μ., κυρίως στα βόρεια της πόλης.

Ναός του Αγίου Δημητρίου

Ναός αφιερωμένος στον πολιούχο Άγιο της Θεσσαλονίκης. Βρίσκεται στην οδό Αγίου Δημητρίου, στο επάνω μέρος της πλατείας Δικαστηρίων, πάνω από την ρωμαϊκή αγορά.

Κατά την παράδοση, εκεί κοντά μαρτύρησε ο Άγιος Δημήτριος. Ο ναός ιδρύθηκε ως τρίκλιτη βασιλική στις αρχές του 5ου αι., κάηκε όμως και ξανακτίστηκε δυο αιώνες αργότερα με πέντε κλίτη. Αυτή την μορφή είχε ο ναός ως το 1917, οπότε και καταστράφηκε από πυρκαγιά, και πάλι. Τη σημερινή του μορφή πήρε μετά την τελευταία αναστήλωση του, που άρχισε το 1926 και ολοκληρώθηκε το 1948. Σήμερα στον ναό φυλάσσονται τα λείψανα του Αγίου Δημητρίου.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η Ελλάδα αποτελεί έναν προσφιλή τουριστικό προορισμό όχι μόνο για διακοπές «κλασσικού τύπου», αλλά και για όσους επιθυμούν να πραγματοποιήσουν εναλλακτικές διακοπές, αναζητώντας εκτός από την ξεκούραση

και την απόλαυση των αξιοθέατων της χώρας και τη μοναδική εμπειρία, που προσφέρουν η φύση και τα «προϊόντα» της, ο θρησκευτικός πολιτισμός της αλλά και οι εξειδικευμένες υποδομές της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας.

Στην Ελλάδα βρισκόμαστε σε ένα σταυροδρόμι πολιτισμών και χρωμάτων, είναι μια χώρα με θαυμάσιες αντιθέσεις, ένα συνεχές ταξίδι μέσα στο χρόνο από το παρόν στο παρελθόν. Είναι στατιστικά μικρή αλλά τεράστια σε διαφορετικότητα με πλούσιο ιστορικό παρελθόν. ο τουρίστας μπορεί να περιπλανηθεί στους αρχαιολογικούς χώρους, να ταξιδέψει στα νησιωτικά συμπλέγματα, να διατρέξει παραλίες και βουνά και να ανακαλύψει τοπία που θα του κόψουν την ανάσα.

4.2 ΙΤΑΛΙΑ

Ο Γκαίτε και ο Λαμαρτίνος, θεωρούσαν το ταξίδι στην Ιταλία, προσκύνημα στην πηγή του πολιτισμού. Το παρελθόν και το παρόν της, συναρπάζουν και τον πιο δύσκολο επισκέπτη. Αρχαία μνημεία και χριστιανικοί ναοί, έργα τέχνης ζηλευτά από τους κοινούς

θνητούς και δημιουργίες μεγάλων καλλιτεχνών της Ευρώπης, φυσική ομορφιά και ήπιο κλίμα, χιλιόμετρα ακρογιαλιών με χρυσή άμμο και χιονισμένες βουνοκορφές. Ακόμα και η φύση φάνηκε γενναιόδωρη μ' αυτή τη χώρα. Στο Βορρά, οι Ιταλικές Άλπεις είναι μία μαγευτική περιοχή.

Το Σχίσμα μεταξύ των 2 εκκλησιών (Ανατολική – Δυτική), μετρίασε αρκετά τη δύναμη του ιταλικού κράτους και έδωσε μια καινούργια πνοή στην καταπιεσμένη από τον φεουδαρχισμό κοινωνία δημιουργώντας την Αναγέννηση. Ο Μεσαίωνας έδωσε τη θέση του στην Αναγέννηση με τον Λεονάρντο Ντα Βίντσι, τον Μιχαήλ Άγγελο τον Τιντορέτο, τον Μπελίνι, τον Τιτσιάνο και άλλους αξιόλογους ζωγράφους της εποχής. Τρεις αιώνες δημιουργίας, άξιοι να συγκριθούν μόνο με αυτούς της Αρχαίας Ελλάδας. Εξάλλου, είναι γνωστό ότι τη Ρωμαϊκή στρατιωτική και πολιτική κατάκτηση της Αρχαίας Ελλάδας, ακολούθησε η πνευματική και πολιτισμική κατάκτηση από το αρχαίο Ελληνικό πνεύμα και έτσι διαδόθηκε σ' ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο

Τέλος, όχι λιγότερο σημαντική είναι η συμμετοχή της Ιταλίας στις σύγχρονες τέχνες, στη μουσική, στη μόδα και βεβαίως στην κουζίνα με τις πικάντικες γεύσεις της και τα μεθυστικά κρασιά της. Ο ταξιδιώτης θα εκτεθεί σε εικόνες και αισθήσεις κάθε είδους, από τις πιο συναρπαστικές έως τις πιο συνηθισμένες. Όσον αφορά τα θρυλικά αξιοθέατα και τους καλλιτεχνικούς θησαυρούς των πόλεων, ο ταξιδιώτης μπορεί να επισκεφθεί: τη Βενετία, τη Φλωρεντία, τη Σιένα και τη Ρώμη - ή τα εξοχικά τοπία και τα μεσαιωνικά χωριά της Τοσκάνης. Για τους λάτρεις του ηλίου υπάρχουν οι γραφικές ακτές της Σικελίας και της Σαρδηνίας.

BENETIA

Η Βενετία ιδρύθηκε και τυπικά στις 24 Μαρτίου 421 (σύμφωνα με τη βενετική παράδοση). Η άσχημη κατάσταση των γύρω περιοχών σε συνδυασμό με την ασφάλεια που παρείχε η λιμνοθάλασσα, με τα αβαθή νερά, είχε σαν αποτέλεσμα την προσέλκυση κι άλλων προσφύγων. Η μόνη, σχεδόν, δυνατότητα βιοπορισμού ήταν η θάλασσα. Έτσι σιγά-σιγά αναπτύχθηκε η θαλασσοκράτειρα Γαληνότατη Δημοκρατία της Βενετίας.

Τα κυριότερα αξιοθέατα της πόλης είναι:

Ο ναός του Αγίου Μάρκου

Ο Άγιος Μάρκος (Basilica di San Marco) είναι ο καθεδρικός ναός της Βενετίας. Θεωρείται ένα σημαντικό δείγμα βυζαντινής αρχιτεκτονικής στην Ιταλία.

Χτίστηκε το 1100 έχοντας ως πρότυπο το ναό των Αγίων Αποστόλων της Κωνσταντινούπολης. Άρχισε να χτίζεται το 830 για να στεγάσει τα λείψανα του Ευαγγελιστή Αγίου Μάρκου, που τα μετέφεραν από τη Αλεξάνδρεια το 829.

Στην αρχή ήταν ρυθμού βασιλικής. Αργότερα έγιναν βυζαντινές (11ος αι.) και γοθικές αλλαγές (13ος αι.). Έχει σχήμα σταυρού με τέσσερις θόλους, που περιβάλλουν έναν κεντρικό μεγαλύτερο. Η δεξιά πλευρά στολίζεται με περιστύλιο. Ο μεγάλος αριθμός των μαρμάρινων κιόνων (500), η ποικιλία των μωσαϊκών απ' όλες τις εποχές (12ος - 15ος αι.), η ανάμειξη των ρυθμών και η πλούσια διακόσμηση κάνουν, ώστε να παρουσιάζεται ένα ιδιόμορφο, σχεδόν ανατολίτικο, σύνολο. Στο προστώο του ναού βρίσκονται τα τέσσερα χαλκόχρυσα άλογα που ο Μ. Κωνσταντίνος αφαίρεσε από την αψίδα του Τραϊανού (Ρώμη)

και τα μετέφερε στην Κωνσταντινούπολη. Ύστερα από την άλωση της Πόλης από τους Φράγκους (1204) μεταφέρθηκαν πάλι στη Βενετία και τοποθετήθηκαν στον Άγιο Μάρκο.

Ο Άγιος Γεώργιος των Ελλήνων

Ο Άγιος Γεώργιος των Ελλήνων (San Giorgio dei Greci) είναι ορθόδοξη εκκλησία της Βενετίας, στη συνοικία Castello.

Το 1498, η ελληνική κοινότητα της Βενετίας πήρε το δικαίωμα να ιδρύσει τη «Scuola de San Nicolò dei Greci» (Σχολή του Αγίου Νικολάου των Ελλήνων), μια αδελφότητα η οποία βοηθούσε τα μέλη της κοινότητας. Το 1539, μετά από διαρκείς διαπραγματεύσεις, η καθολική εκκλησία επέτρεψε την κατασκευή της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου η οποία χρηματοδοτήθηκε από φόρο σε όλα τα πλοία που έρχονταν από Ορθόδοξες περιοχές.

Η κατασκευή άρχισε από τον Sante Lombardo και από το 1548 από τον Giannantonio Chiona. Το καμπαναριό χτίστηκε στο 1592. Στο εσωτερικό βρίσκεται μνημείο αφιερωμένο στον Gabriele Seviros (1619) από τον Baldassare Longhena. Στο θόλο της εκκλησίας υπάρχει τοιχογραφία της Κρίσεως (1589-93) από τον Giovanni Kyprios. Το εικονοστάσιο έγινε από τους Kyprios, Tommaso Bathas, Benedetto Emporios και τον

Michele Damaskinos. Ο Emanuele Tzane-Buniales φιλοτέχνησε τις τοιχογραφίες των Αγίων Συμεών και Αλυπίου, ερημιτών.

ΜΕΣΤΡΕ

Το Μέστρε είναι το βιομηχανικό κέντρο της Βενετίας, είναι μια οικονομική βάση για όσους θέλουν να εξερευνήσουν την περιοχή. Από το αεροδρόμιο Μάρκο Πόλο μπορούμε να δούμε τα εργοστάσια, τους σταθμούς πετρελαίου και χημικών προϊόντων, τις βιομηχανίες τροφίμων που περιβάλλουν το Μέστρε και τη γειτονική Μαργκέρα, που είναι ένα κέντρο κλειδί της Ιταλικής Οικονομίας. Το Μέστρε, αντίθετα με την Βενετία, είναι μια πολύβουη πόλη 340.000 κατοίκων, με ένα δραστήριο σταθμό πετρελαίου και αναπτυσσόμενη βιομηχανία, όπως επίσης και με μερικές δημοφιλείς ντισκοτέκ της Ιταλίας.

Έχοντας τον ίδιο δήμαρχο και το ίδιο δημοτικό σύμβουλο, το Μέστρε και η Βενετία έχουν περιγραφεί ως «η πιο άσχημη πόλη στον κόσμο που παντρεύτηκε την πιο όμορφη». Ωστόσο το Μέστρε που ιδρύθηκε από Βενετούς, οι οποίοι προέβλεψαν ότι η περιοχή της λιμνοθάλασσας θα πάψει να αναπτύσσεται, αποτελεί συνέχεια του επιχειρηματικού πνεύματος που χαρακτήριζε την εμπορική Βενετία την περίοδο της ακμής της. Ένας λόγος που τα πάντα κλείνουν νωρίς το βράδυ στην Βενετία, είναι γιατί οι σερβιτόροι, οι μάγειροι, οι πωλητές πρέπει να προλάβουν το τελευταίο τρένο για το Μέστρε.

ΤΟΣΚΑΝΗ

Η Τοσκάνη (Toscana) είναι περιοχή της βόρειας Ιταλίας. Η συνολική της έκταση είναι 23.000 τετ. χιλ. και ο πληθυσμός 3.610.556. Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη είναι η Φλωρεντία. Η Τοσκάνη είναι γνωστή για τα τοπία της και την καλλιτεχνική κληρονομιά της. Έξι τοποθεσίες της έχουν κηρυχθεί από την UNESCO Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς: το ιστορικό κέντρο της Φλωρεντίας (1982), το ιστορικό κέντρο της Σιένα (1995), το τετράγωνο του καθεδρικού ναού της Πίζας (1987), το ιστορικό κέντρο του San Gimignano (1990), το ιστορικό κέντρο Pienza (1996) και το Val d'Orcia (2004).

Η Τοσκάνη αποτελείται από 10 επαρχίες:

1. Αρέτσο (Arezzo)
2. Γκροσσέτο (Grosseto)
3. Λιβόρνο (Livorno)
4. Λούκα (Lucca)
5. Μάσσα - Καρράρα (Massa-Carrara)
6. Πίζα (Pisa)
7. Πιστόια (Pistoia)
8. Πράτο (Prato)
9. Σιένα (Siena)
10. Φλωρεντία (Firenze)

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

Η Φλωρεντία (ιταλικά: Firenze), είναι πόλη της Ιταλίας, πρωτεύουσα της περιφέρειας της Τοσκάνης και της ομώνυμης επαρχίας. Από το 1865 έως το 1870 ήταν η πρωτεύουσα του Βασιλείου της Ιταλίας. Η πόλη βρίσκεται επί του ποταμού Άρνου (Arno) και αριθμεί περίπου 400.000 κατοίκους που ονομάζονται Φλωρεντίνοι. Κέντρο εμπορίου κατά τον Μεσαίωνα, η Φλωρεντία κυβερνήθηκε από την οικογένεια των Μεδίκων (Medici). Θεωρείται ως η γενέτειρα της ιταλικής Αναγέννησης και είναι γνωστή για τις καλές τέχνες και την αρχιτεκτονική της. Τα αξιοθέατα της πόλης έχουν χαρακτηριστεί παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά και τελούν υπό το καθεστώς της UNESCO.

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ

Βαπτιστήριο

Το πιο παλιό οικοδόμημα της Φλωρεντίας που η κατασκευή του άρχισε τον 5ο αιώνα και έφτασε μέχρι το 11ο. Η επιχρυσωμένη "Πύλη του Παραδείσου" είναι ένα αριστούργημα που χρειάστηκε 25 χρόνια για να φτιαχτεί με τόση τελειότητα. Ποικιλία ρυθμών, θαυμάσια ψηφιδωτά και ο τάφος του Αντίπαπα Ιωάννη του ΚΓ' παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Καμπανίλλε του Τζιότο

Ύψος 85μ. Είναι ένα από τα ωραιότερα καμπαναριά της Ιταλίας. Αν έχετε κουράγιο να ανεβείτε 414 σκαλιά για να φτάσετε στην κορυφή του, η μοναδική θέα θα σας ανταμείψει.

Ντουόμο

Το μεγαλύτερο θρησκευτικό οικοδόμημα της Φλωρεντίας που χτίστηκε στη θέση της Εκκλησίας.

Σνάτα Σεπαράτα

Η Φλωρεντινή εγκράτεια της γοτθικής εποχής δένει με το μπαρόκ των εκκλησιών.

Το Παλάτσιο Βέκιο

Βρίσκεται στην Πιάτσα ντε λα Σινιορία, που χτιζόταν από το 1299 ως το 1314 σε γοτθικό στυλ με ένα πανύψηλο καμπαναριό 94μ.. Τα διαμερίσματα φιλοτέχνησε κυρίως ο Βάσαρι με πανέμορφα ταπισερί, μωσαϊκά και μεγάλη συλλογή πινάκων.

Πόντε Βέκιο

Είναι η χαρακτηριστική φλωρεντιανή γέφυρα του 14ου αιώνα που δεξιά και αριστερά έχουν συγκεντρωθεί χρυσοχόοι και αργυραμοιβοί από τον 16ο αιώνα.

Μουσείο Ουφίτσι

Το Παλάτι της Αναγέννησης που στέγαζε τα κυβερνητικά γραφεία των Μεδίκων και σήμερα φιλοξενεί έργα τέχνης μοναδικά που το καθιστούν ένα από τα καλύτερα μουσεία στον κόσμο.

Παλάτσιο Πίττι:

Χτίστηκε στα τέλη του 15ου αιώνα με σχέδια του Brunelleshi και κατοίκησε εκεί τον 17ο αι. η Μαρία των Μεδίκων. Υπάρχουν σ' αυτό εκπληκτικοί πίνακες, γλυπτά, μεγάλη συλλογή από αντικείμενα δουλεμένα με χρυσό, πολύτιμους λίθους, ελεφαντόδοντο και πορσελάνες limose.

ΣΙΕΝΑ

Πρωτεύουσα της ομώνυμης επαρχίας (3.821 τ. χλμ.), στην Τοσκάνη, από τις πλουσιότερες της χώρας σε καλλιτεχνικούς θησαυρούς. Στα τείχη που την περιβάλλουν σώζονται άθικτες σχεδόν οι αρχαίες πύλες. Αν και από ορισμένα αρχαιολογικά δεδομένα η ίδρυση της μπορεί να αναχθεί στους Ετρούσκους, μόνο κατά την εποχή του Καίσαρα η Σιένα μπαίνει στην ιστορία ως ασήμαντη ρωμαϊκή επαρχία με το όνομα Σιένα Ιουλία. Η ανάπτυξη της αρχίζει κατά το Μεσαίωνα, όταν κατάφυγαν εκεί πολλοί άνθρωποι εξαιτίας των βαρβαρικών εισβολών. Από τότε εξελίχθηκε ταχύτατα, πολέμησε με τις άλλες ιταλικές πόλεις και κυρίως με τη Φλωρεντία, γνώρισε πολλές εναλλαγές της τύχης, έγινε μία από τις ισχυρότερες ιταλικές κοινότητες (οι τραπεζίτες της δάνειζαν βασιλιάδες και πάπες) και τελικά οι Ισπανοί την παραχώρησαν το 16ο αι. στους Έστε, από τότε οι τύχες της συνδέθηκαν με τη Φλωρεντία.

Το κεντρικό τμήμα της διατηρεί ακόμα την παλιά του όψη, με την Πιάτσα ντελ Κάμπο, όπου βρίσκονται το επιβλητικό Δημαρχείο, ο Πύργος Μάντσα, ο Καθεδρικός Ναός, η Βιβλιοθήκη Πικολομίνι. Εκείνο όμως που διακρίνει περισσότερο τη Σιένα είναι η Ζωγραφική Σχολή της, που άνθησε το 13ο αι., έντονα επηρεασμένη από τη βυζαντινή τέχνη, και της οποίας διατηρούνται στην πόλη πολλά έργα, τα περισσότερα στο Δημαρχείο (Μαρτίνι, Σόντομα, Αμβρόσιος Λορεντσέτι, Αρετίνι, Ταντέο ντι Μπάρτολο και Μπεκαφούμι).

Ο Καθεδρικός Ναός Σάντα Μαρία Ασούντα είναι ένα από τα λαμπρότερα μνημεία της Ιταλίας (1220-1380). Έχει μήκος 89 μ., πλάτος 24μ. και ύψος 50 μ. Η πρόσοψη του σχεδιάστηκε από τον Πιζάνο και το καμπαναριό του είναι εξαώροφο. Η Σιένα έχει πανεπιστήμιο, που ιδρύθηκε το 1240 πολυτεχνείο, σχολή καλών τεχνών, μουσεία και σπουδαιότατα αρχεία με 52.000 χειρόγραφα, που χρονολογούνται από το 734 ως το 1806. Στα περίχωρα της πόλης υπάρχει πλήθος μοναστηριών, παλιών πύργων και ιστορικών οικοδομών με σημαντικά έργα τέχνης.

ΠΙΖΑ

Μια πόλη φιλική που στη καρδιά της κυλά ο Άρνος και στα σκουρόχρωμα νερά του καθρεπτίζονται οι γραφικές προσόψεις παλαιών σπιτιών. Είναι η πατρίδα του διάσημου αστρονόμου και φυσικού Γαλιλαίου. Το πανεπιστήμιο της πόλης ιδρύθηκε τον 12ο αιώνα και έκλεισε στα σπλάχνα του το πνεύμα της Αναγέννησης. Βασικά αξιοθέατα στην Πίζα είναι το Παλάτι των Ιπποτών του 16ου αιώνα. Ο Καθεδρικός Ναός Ντουόμο, ένα από τα αριστουργήματα του ρωμανοπιζανικού ρυθμού που άρχισε να χτίζεται το 1063 και ολοκληρώθηκε τον 13ο αιώνα. Στην ανατολική πλευρά του βρίσκεται το μαρμάρινο καμπαναριό, ο πολυθρύλητος "Κεκλιμένος Πύργος της Πίζας" που άρχισε να κτίζεται το 1174.

Πολλές προβλέψεις και υποθέσεις έχουν γίνει γι' αυτόν τον Πύργο, γιατί θεωρούσαν ότι πριν ακόμη χτιστεί και ο 4ος όροφος, ο Πύργος θα είχε βυθιστεί στο έδαφος, γι' αυτό και οι εργασίες σταμάτησαν για 90 ολόκληρα χρόνια. Όμως, η περίπτωση εσκεμμένης καθίζησης θεωρήθηκε αβάσιμη και η κλίση του Πύργου συνεχίζεται με ρυθμό 7/10 του χιλιοστόμετρου το χρόνο, εξαιτίας του διαβρωμένου υπεδάφους της περιοχής με αποτέλεσμα κι άλλα πιζανικά μνημεία ν' αποκλίνουν από την θέση τους. Η θέα από την τελευταία πλατφόρμα του Πύργου είναι μοναδική.

Στο Εθνικό Μουσείο του Αγ. Ματθαίου υπάρχουν εκπληκτικές συλλογές ζωγραφικής Τοσκανικής σχολής του 12ου μέχρι του 15ου αιώνα.

ΜΙΛΑΝΟ

Πρωτεύουσα της επαρχίας Λομβαρδίας, το Μιλάνο, είναι μια ευρύχωρη πόλη, που το καλοκαίρι σφύζει από ζωή και όπου ο χειμώνας δεν καταφέρνει να πνίξει την ατέλειωτη διέγερση που γεμίζει με ζωή τους δρόμους. Υπάρχουν πολυτελή καταστήματα που λανσάρουν την μόδα, μαγαζιά για την καθημερινή ζωή, πινακοθήκες που συναγωνίζονται για την πρωτοπορία, παλαιοπώλες που με τις συλλογές τους ξαναφέρνουν πίσω τον πολύχρωμο κόσμο της Αναγέννησης. Υπάρχουν μέγαρα μεταμορφωμένα σε γραφεία, αλλά αναπροσαρμοσμένα σχεδόν καινούργια, που πίσω τους κρύβονται αυλές και κήποι. Υπάρχουν πάρκα γεμάτα δέντρα και παιδιά, υπάρχουν εκκλησίες και μουσεία. Όλα αυτά θα μπορούσαν να κάνουν το Μιλάνο μια κοσμοπολίτικη απρόσωπη μητρόπολη, όμοια με άλλες, αλλά παρ' όλες τις ομοιότητες που επιβάλλει η σύγχρονη ζωή, υπάρχει μια διαφορά ανάμεσα στη λομβαρδική πρωτεύουσα και άλλες μεγάλες πόλεις.

Η πόλη εκτείνεται στο κεντρικό τμήμα της λομβαρδικής πεδιάδας, σε απόσταση 20 χλμ. περίπου από τις νότιες παραφυάδες των λόφων της Μπριάντσα, στην περιοχή που διασχίζεται από τον Λάμπρο και τον Ολόνα. Ο αρχαίος γαλατικορωμαϊκός πυρήνας, με τετράπλευρο σχέδιο, διευρύνθηκε γρήγορα προς τα βόρεια και προς τα δυτικά, σε αναζήτηση πιο εύφορων περιοχών. Κτισμένα από την εποχή των κοινοτήτων, μετά την καταστροφή του Βαρβαρόσα (1162), τα τείχη ακολούθησαν το πολυγωνικό διάγραμμα των πλωτών διωρύγων.

Σπουδαίο οικονομικό κέντρο της χώρας, από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης, που εξυπηρετείται από ένα πυκνό δίκτυο χερσαίων και εναέριων συγκοινωνιών, η πόλη έχει πλούσια καλλιτεχνικά μνημεία και αξιόλογη πολιτιστική ζωή.

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΜΙΛΑΝΟΥ

Θαυμάσιο γοτθικό μνημείο είναι ο Καθεδρικός Ναός (Ντουόμο), ο ψηλότερος οβελίσκος του οποίου έχει ύψος 108,50 μ. Ο ναός είναι διακοσμημένος με αγάλματα, έξοχα ανάγλυφα και υαλογραφήματα.

Άλλα περίφημα θρησκευτικά κτίρια είναι το Μοναστήρι Ματζόρε, η Βασιλική του Αγίου Αμβροσίου, του Αγίου Σατύρου, ο Ναός των Χαρίτων (με τον περίφημο Μυστικό Δείπνο του Ντα Βίντσι), του Αγίου Ευστοργίου (με το παρεκκλήσι Πορτινάρι), του Αγίου Καρόλου και του Αγίου Κέλσου.

Ανάμεσα στα ανάκτορα αναφέρουμε το Ανάκτορο Μαρίνο, το πρώην Βασιλικό Ανάκτορο, την Αρχιεπισκοπή, το Μέγαρο της Αμβροσιανής Βιβλιοθήκης (με πλούσια βιβλιοθήκη και πινακοθήκη), το Ανάκτορο Βορομαίου, το Ανάκτορο Πόλντι-Πετσόλι (που στεγάζει το ομώνυμο μουσείο), το Ανάκτορο Σορμάνι, έδρα της δημοτικής βιβλιοθήκης.

Περίφημα κτίρια είναι ο Πύργος των Σφόρτσα, που στεγάζει καλλιτεχνικά μουσεία, το Ανάκτορο Μπρέρα (έδρα ακαδημίας, πινακοθήκης, βιβλιοθήκης και αστεροσκοπείου), η Σκάλα του Μιλάνου, στην οποία περιλαμβάνονται και το Θεατρικό Μουσείο με τη συλλογή αντικειμένων του Βέρντι. Αναφέρουμε επίσης την Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης, την Εθνική βιβλιοθήκη της Μπρέρα και το Μουσείο Επιστήμης και Τεχνολογίας.

ΠΟΜΠΗΙΑ

Αρχαία πόλη της Ιταλίας στην Καμπανία, στους πρόποδες του Βεζούβιου, 25 χλμ. από τη Νάπολη. Η Πομπηία έχει μοναδική σημασία για τη ρωμαϊκή αρχαιολογία, γιατί η βροχή από τέφρα και λίθους διέκοψε τη ζωή στην πλήρη άνθηση της και διαφυλάσσοντας κτίρια, που δεν είχαν πάψει να χρησιμοποιούνται, με την πλήρη επίπλωσή τους, αντίθετα προς ό,τι συμβαίνει με τις άλλες αρχαίες πόλεις, των οποίων τα λείψανα έχουν φθάσει σε μας πάντα σχεδόν κατεστραμμένα. Οι ανασκαφές της Πομπηίας άρχισαν το 1748 και συνεχίζονται ακόμα, δεδομένου ότι μόνο τα τρία πέμπτα της πόλης έχουν ανασκαφεί.

Από τους Ναούς της διατηρείται σε εξαιρετική κατάσταση ο Ναός της Ίσιδας του 1ου π.Χ. αι., γιατί είχε τελείως ανακαινιστεί κατά τα τελευταία χρόνια της Πομπηίας. Στον ίδιο αιώνα ανήκει ο Ναός της Πομπηιανής Αφροδίτης, προστάτιδας της πόλης.

Η Βασιλική της Αγοράς αντιπροσωπεύει το αρχαιότερο γνωστό ως σήμερα κτίριο του τύπου αυτού στην Ιταλία: έχει τρία κλίτη, από τα οποία το μεσαίο ψηλότερο, με παράθυρα. Οι τοίχοι έφεραν ζωγραφική και γύψινη διακόσμηση του Α' Πομπηιανού ρυθμού. Από τις Θέρμες μεγαλύτερες και αρχαιότερες είναι οι "Σταβιανές". Το Θέατρο, κατασκευάστηκε το 2ο π.Χ. αι., διευρύνθηκε στα χρόνια του Αυγούστου, και όπως εκείνο της Όστιας, απόκτησε πίσω από τη σκηνή μια μεγάλη στοά, που αργότερα μετατράπηκε σε στρατώνα. Στα πλάγια της ίδιας στοάς υπάρχει ένα μικρό σκεπαστό Θέατρο (Ωδείον), που

κτίστηκε έναν αιώνα αργότερα. Το αμφιθέατρο, κι αυτό της εποχής του Σίλα, είναι το αρχαιότερο από όσα γνωρίζουμε.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ιδιωτικές κατοικίες που σώζονται μέχρι σήμερα. Ο βασικός τύπος είναι το σπίτι με "πρόδρομο". Οι πιο ενδιαφέρουσες είναι η Έπαυλη των Μυστηρίων, με εξώστες, βεράντες και τον περίφημο κύκλο των τοιχογραφιών και η Έπαυλη Μποσκορεάλε, στην οποία αναπαριστάνεται αυλική σκηνή με πρόσωπα μιας ελληνιστικής βασιλικής Αυλής. Σπουδαία είναι επίσης και τα Ψηφιδωτά της Πομπηίας.

ΣΙΚΕΛΙΑ

Οι πρώτοι κάτοικοι της Σικελίας, ήταν φυλές γνωστές στους Έλληνες ως Ελυμοί, Σικανοί και Σικελοί. Από αυτούς, οι Σικελοί ήταν αυτοί που έφτασαν τελευταίοι και σχετίζονταν με τους κατοίκους της νοτίου Ιταλίας, όπως τους Ιταλούς, τους Οινότριεις κλπ. Για τους Σικανούς πιθανολογείται να έχουν Ιβηρική προέλευση, ενώ οι Ελυμοί μάλλον είχαν έρθει από την περιοχή του Αιγαίου.

Η Σικελία αποικήθηκε από Έλληνες και Φοίνικες από τον 8ο π.Χ. αιώνα. Το 734 π.Χ., από Κορίνθιους ιδρύθηκαν οι Συρακούσες, η σπουδαιότερη αποικία στη Σικελία. Άλλες σημαντικές ελληνικές αποικίες ήταν η Γέλα, ο Ακράγας, ο Σελινούντας, η Ιμέρα και η Μεσσήνη. Αυτές οι ελληνικές πόλεις κράτη ήταν μεγάλης σημασίας για το σύνολο του ελληνικού πολιτισμού, μαζί με αυτές τις νοτίου Ιταλίας αποτελούσαν την Μεγάλη Ελλάδα. Αναφέρεται από πηγές της εποχής ότι οι Σικελοί μιλούσαν ελληνική ή ιταλοελληνική διάλεκτο, τουλάχιστον μέχρι τον 10ο αιώνα.

Η Σικελία ήταν το θέατρο μεγάλων επαναστατικών κινημάτων το 1820 και το 1848. Το 1860 η Σικελία, μετά την εκστρατεία του Τζουζέπε Γκαριμπάλντι ενώθηκε με την υπόλοιπη Ιταλία.

ΒΑΤΙΚΑΝΟ

Το Βατικανό, η τοποθεσία όπου μαρτύρησε και ενταφιάστηκε ο Άγιος Πέτρος, έγινε η κατοικία των πάπων που τον διαδέχτηκαν. Αποφάσεις που λήφθηκαν εδώ διαμόρφωσαν την τύχη ολόκληρης της Ευρώπης. Η Βασιλική του Αγίου Πέτρου προσελκύει πιστούς απ' όλον τον χριστιανικό κόσμο. Στα παπικά ανάκτορα, δίπλα στον Άγιο Πέτρο, στεγάζονται τα Μουσεία του Βατικανού. Με επιπλέον πόλους έλξης την Καπέλα Σιστίνα του Μιχαήλ Αγγέλου και τις αίθουσες του Ραφαήλ, οι υπέροχες συλλογές κλασικών γλυπτών τους δίνουν τον τίτλο των καλύτερων μουσείων της Ρώμης.

Με τη Συνθήκη του Λατερανού το 1929, το Βατικανό ανακηρύχθηκε κράτος εν κράτη. Το γεγονός αυτό επισφραγίστηκε με τη δημιουργία ενός νέου δρόμου, της Βία ντέλα Κοντσιλιασιόνε, που οδηγεί από τον Άγιο Πέτρο στο Καστέλ Σαντ Άντζελο, μνημείο ενός πολύ σκοτεινότερου παρελθόντος.

Αρχικά είχε κτιστεί ως μασσωλείο για τον Αδριανό, αργότερα, όμως, εξελίχθηκε σε παπικό προπύργιο και φυλακή. Διοικείται από τον Πάπα. Έχει περίπου 1.000 κατοίκους, που εργάζονται στις διάφορες υπηρεσίες του. Στο Βατικανό υπάρχουν καταστήματα, γραφεία, ταχυδρομείο, ένας ραδιοφωνικός σταθμός που εκπέμπει διεθνώς σε περισσότερες από 20 γλώσσες, μία εφημερίδα (Οσερβατόρε Ρομάνο) και ένας εκδοτικός οίκος.

Ο Άγιος Πέτρος είναι το κέντρο της ρωμαιοκαθολικής πίστης και προσελκύει πιστούς απ' όλον τον κόσμο. Κατά τον 2ο αιώνα χτίστηκε ένας βωμός στην τοποθεσία που είχε ενταφιαστεί ο Άγιος Πέτρος. Η πρώτη μεγάλη βασιλική, την οποίαν παρήγγειλε ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος, ολοκληρώθηκε γύρω στο 349μ.Χ. Τον 15ο αιώνα, η εκκλησία κατέρρευε, έτσι το 1506 ο πάπας Ιούλιος Β' τοποθέτησε τον πρώτο λίθο της νέας εκκλησίας. Η οικοδόμησή της διήρκεσε πάνω από έναν αιώνα. Στο έργο συνέβαλαν όλοι οι σπουδαίοι αρχιτέκτονες της ρωμαϊκής Αναγέννησης και του Μπαρόκ. Το πιο θαυμαστό στοιχείο είναι ο θόλος του Αγίου Πέτρου, που σχεδιάστηκε από τον Μιχαήλ Άγγελο, αλλά δεν ολοκληρώθηκε όσο εκείνος ζούσε. Ο θεαματικός αυτός θόλος, ύψους 132.5 μέτρων, χαρίζει ομοιομορφία στο μεγαλοπρεπές εσωτερικό της βασιλικής. Το διάσημο μαρμάρινο γλυπτό 'Πιετά' του Μιχαήλ Άγγελου βρίσκεται μέσα σ' ένα παρεκκλήσιο.

Μουσεία Βατικανού: Τα κτίρια που στεγάζουν μία από τις σημαντικότερες συλλογές έργων τέχνης στον κόσμο ήταν αρχικά παπικά ανάκτορα, που κτίστηκαν για πάπες της Αναγέννησης, όπως ο Σίξτος Δ', ο Ιννοκέντιος Η' και ο Ιούλιος Β'. Οι μεγάλες αυλές και οι διάδρομοι που συνδέουν το Ανάκτορο 'Μπελβεντέρε' του Ιννοκέντιου Η' με τα υπόλοιπα κτίρια είναι έργα του Ντονάτο Μπραμάντε, τα οποία είχε παραγγείλει ο Ιούλιος Β' το 1503. Οι περισσότερες προσθήκες στα κτίρια έγιναν κατά τον 18ο αιώνα, όταν έργα τέχνης ανεκτίμητης αξίας, που είχαν συγκεντρώσει προηγούμενοι πάπες, εκτέθηκαν για πρώτη φορά. Το συγκρότημα των μουσείων περιλαμβάνει επίσης την Καπέλα Σιστίνα και τις αίθουσες του Ραφαήλ με τις υπέροχες τοιχογραφίες.

Η Καπέλα Σιστίνα είναι το κύριο παρεκκλήσιο του Ανακτόρου του Βατικανού. Πήρε το όνομά της από τον Πάπα Σίξτο Δ'. Οι τοίχοι του διακοσμήθηκαν με τοιχογραφίες των σημαντικότερων ζωγράφων του 15ου και 16ου αιώνα, όπως ο Μιχαήλ Άγγελος, ο Περουτζίνο και ο Μποτιτσέλι. Οι 12 πίνακες των πλαϊνών τοίχων απεικονίζουν παράλληλα επεισόδια από τη ζωή του Μωυσή και του Χριστού. Η διακόσμησή του ολοκληρώθηκε από τον Μιχαήλ Άγγελο, ο οποίος πρόσθεσε τη μεγάλη τοιχογραφία της Δευτέρας Παρουσίας.

ΡΩΜΗ

Τα πιο σημαντικά αξιοθέατα της Ρώμης είναι:

Στον Λόφο του Καπιτωλίου, το Καπιτώλιο είναι η Ακρόπολη της αρχαίας Ρώμης. Μια πλατιά σκάλα, η Κορντονάτα, οδηγεί στην Πλατεία του Καπιτωλίου, που διαμόρφωσε ο Μιχαήλ Άγγελος. Εδώ βρίσκεται το Παλάτσο Νουόβο και το Παλάτσο ντε Κονσερβατόρι, που στεγάζουν τα Μουσεία του Καπιτωλίου, με τις περίφημες συλλογές έργων τέχνης.

Το Παλάτσο Νουόβο (Νέο Ανάκτορο) σχεδιάστηκε από τον Μιχαήλ Άγγελο στα πλαίσια της ανακαίνισης της Πλατείας του Καπιτωλίου. Το 1734, ο πάπας Κλήμης ΙΒ' αποφάσισε να γίνει αυτό το κτίριο το πρώτο κρατικό μουσείο στον κόσμο. Οι δύο όροφοι του παλατιού είναι κυρίως αφιερωμένοι στην γλυπτική. Μεταξύ άλλων, εκεί βρίσκεται το περίφημο μπρούτζινο άγαλμα του έφιππου αυτοκράτορα Μάρκου Αυρήλιου, που χρονολογείται από το 2ο αιώνα μ.Χ.

Στην Πιάτσα Βενέτσια, το Άγαλμα του Βιτόριο Εμμανουέλε, γνωστό και ως 'Ιλ Βιτοριάνο', άρχισε να κατασκευάζεται το 1885. Εγκαινιάστηκε το 1911 προς τιμήν του Βίκτορα Εμμανουήλ Β' της Σαβοΐας, του πρώτου βασιλιά της ενωμένης Ιταλίας. Το

υπερμεγέθεις, μήκους 12 μ., επιχρυσωμένο μπρούτζινο άγαλμα παριστάνει τον βασιλιά έφιππο. Στο εσωτερικό του κτιρίου στεγάζεται ένα μουσείο του Ριζορτζιμέντο, του κινήματος δηλαδή που οδήγησε στην ενοποίηση. Ωστόσο, το μουσείο παραμένει κλειστό από τη δεκαετία του '80. Το κτίριο που είναι κτισμένο από λευκό μάρμαρο της 'Μπρέσκια' ('γαμήλια τούρτα' και 'γραφομηχανή είναι δύο από τα πολλά προσβλητικά παρατσούκλια του) δεν πρόκειται ποτέ να εναρμονιστεί με τους τόνους της ώχρας των γύρω κτιρίων. Θεωρείται η επιτομή της εγωκεντρικής, άτεχνης αρχιτεκτονικής.

Η Ρωμαϊκή Αγορά, ήταν το κέντρο των πολιτικών, εμπορικών και δικαστικών δραστηριοτήτων της Αρχαίας Ρώμης. Τα μεγαλύτερα κτίρια ήταν οι βασιλικές. Εκείνη την εποχή, η περιοχή ήταν γεμάτη 'δικηγόρους και διάδικους, τραπεζίτες και μεσίτες, καταστηματάρχες και εταίρες, ανάξιους που περίμεναν ελεημοσύνη από τους πλούσιους'. Με την αύξηση του πληθυσμού της Ρώμης, η Ρωμαϊκή Αγορά ήταν πλέον πολύ μικρή. Το 46 π.Χ. ο Ιούλιος Καίσαρας εγκαινίασε μια νέα αγορά. Το παράδειγμά του ακολούθησαν πολλοί αυτοκράτορες, από τον Αύγουστο έως τον Τραϊανό. Εκτός από τις αγορές, οι αυτοκράτορες προχώρησαν και στην ανέγερση θριαμβικών αψίδων για τους ίδιους.

Στην ανατολική πλευρά της αγοράς, ο Βεσπασιανός έχτισε το Κολοσσαίο, ως κέντρο ψυχαγωγίας έπειτα από την καθημερινή εργασία. Σημαντικά αξιοθέατα της δυτικής πλευράς είναι η Αψίδα του Σεπτίμιου Σεβήρου και οι στύλοι από το Ναό του Κρόνου. Στο ανατολικό άκρο της Ρωμαϊκής Αγοράς δεσπόζουν τα ογκώδη ερείπια της Βασιλικής του Κωνσταντίνου. Τα απομεινάρια των τεράστιων αψίδων και των οροφών της βασιλικής δίνουν μια εικόνα για το πραγματικό μέγεθος και τη μεγαλοπρέπεια των κτιρίων της Ρωμαϊκής Αγοράς.

Οι Αγορές του αυτοκράτορα Τραϊανού παλιά συγκαταλέγονταν στα θαύματα του κλασικού κόσμου. Σήμερα δεν έχει απομείνει παρά μια υποψία της περασμένης αίγλης τους. Ο κομψός μαρμάρινος Στύλος του Τραϊανού, ανεγέρθηκε για να μνημονεύσει τις δύο εκστρατείες του Τραϊανού στη Δακία (Ρουμανία). Ο κίονας, η βάση και το βάθρο μαζί έχουν συνολικό ύψος 40 μέτρα.

Η Αψίδα του Κωνσταντίνου αφιερώθηκε το 315 στη νίκη που είχε επιτύχει ο Κωνσταντίνος τρία χρόνια νωρίτερα επί του Μαξέντιου. Ο Κωνσταντίνος ισχυριζόταν πως όφειλε τη νίκη του σε ένα όραμα κατά το οποίο είδε τον Χριστό. Η αψίδα πάντως δεν έχει κανένα χριστιανικό στοιχείο.

Το Κολοσσαίο : Οι εργασίες για την κατασκευή του μεγαλύτερου αμφιθεάτρου της Ρώμης άρχισαν το 72 μ.Χ. Το Κολοσσαίο οικοδομήθηκε στην περιοχή του ανακτόρου του Νέρωνα. Θανάσιμες αναμετρήσεις μονομάχων και μάχες άγριων ζώων παρουσιάζονταν δωρεάν από τον αυτοκράτορα και τους εύπορους πολίτες στον λαό. Το Κολοσσαίο χτίστηκε με βάση ένα πρακτικό σχέδιο, με 80 αψιδωτές εισόδους, που διευκόλυναν την πρόσβαση των 55.000 θεατών, παράλληλα όμως ήταν ένα οικοδόμημα σπάνιας ομορφιάς. Την περίοδο της Αναγέννησης, πέτρες που είχαν κλαπεί από την πρόσοψη χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή γεφυρών, ανακτόρων και τμημάτων του Αγίου Πέτρου.

Ο Παλατίνος Λόφος είναι η πιο ευχάριστη και ήρεμη αρχαία τοποθεσία της πόλης. Στην περιοχή δεσπόζουν τα ερείπια του Οίκου των Φλαβίων και του Οίκου του Αυγούστου, δύο πτέρυγες του τεράστιου Ανακτόρου του Δομιτιανού, που κτίστηκε στα τέλη του 1ου αιώνα μ.Χ.

Πάνθεον: Το Πάνθεον, χτίστηκε το 27 π.Χ. και είναι ένα από τα σπουδαιότερα κτίρια στην ιστορία της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής. Βρίσκεται στην καρδιά της Ρώμης, μπροστά στην Πιάτσα Ντε λα Ροτόντα, τη σημαντικότερη περιφέρεια της Ρώμης, στην οποία στεγάζονται τα κεντρικά γραφεία τραπεζών και το χρηματιστήριο. Η ιστορική περιοχή τριγύρω υπήρξε ανέκαθεν κέντρο οικονομικής και πολιτικής δραστηριότητας. Κατά τον μεσαίωνα, το 'Πάνθεον', ο ρωμαϊκός ναός όλων των θεών, έγινε εκκλησία. Τότε, το εκπληκτικό αυτό κτίριο με το εντυπωσιακό θολωτό εσωτερικό αναδείχτηκε σύμβολο της Ρώμης. Τόσο το ύψος όσο και η διάμετρος της ροτόντας είναι 43.3 μέτρα. Η μοναδική πηγή φωτός στο κτίριο είναι η τρύπα στην κορυφή του θόλου. Οι βωμοί που υπάρχουν σήμερα κατά μήκος του τοίχου του Πανθέου περιλαμβάνουν από τον τάφο του Ραφαήλ μέχρι εκείνους των βασιλέων της σύγχρονης Ιταλίας.

Η Πιάτσα Ντι Σπάνια (Ισπανική πλατεία), που περιβάλλεται από ψηλά κτίρια με παραθυρόφυλλα βαμμένα σε αποχρώσεις της ώχρας, του κρεμ και του πορφυρού, είναι γεμάτη κόσμο όλη τη μέρα (το καλοκαίρι και κατά το μεγαλύτερο μέρος της νύχτας). Πρόκειται για τη γνωστότερη πλατεία της Ρώμης, που εδώ και χρόνια είναι ο κλασικός τόπος συνάντησης των ξένων επισκεπτών. Η Φοντάνα ντε λα Μπαρκάτσια είναι η λιγότερο

επιδεικτική από όλες τις μπαρόκ κρήνες της Ρώμης. Σχεδιάστηκε είτε από τον Μπερνίνι είτε από τον πατέρα του, Πιέτρο.

Το Τραστεβέρε αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης, τόσο για τα εστιατόρια, τα κλαμπ και τους κινηματογράφους του, όσο και για το γραφικό λαβύρινθο από τα στενά λιθόστρωτα σοκάκια του. Η βασιλική της Σάντα Μαρία in Τραστεβέρε είναι ίσως ο πρώτος επίσημος χώρος χριστιανικής λατρείας της Ρώμης. Τα ψηφιδωτά της είναι πολύ αξιόλογα, ιδιαίτερα αυτά του Καβαλίνι.

Άλλα αξιοθέατα είναι η Βία Πία Αντίκα με τις Κατακόμβες από τότε που απαγορευόταν η ταφή Χριστιανών μέσα από τα τείχη της πόλης, και η Βασιλική του Αγ. Ιωάννη του Λατεράνο, δίπλα στα ομώνυμα ανάκτορα όπου διέμεναν οι Πάπες πριν από το Βατικανό. Σήμερα εδώ βρίσκεται το Μουσείο με μια ενδιαφέρουσα συλλογή θρησκευτικής τέχνης και εθνογραφίας.

Τουρισμός

Σύμφωνα με στοιχεία της FIPE (Ιταλική Ομοσπονδία Εστιατορίων και Εταιρειών Catering) και του Ιταλικού Οργανισμού Τουρισμού η τουριστική κίνηση στην Ιταλία παρουσίασε πτώση της τάξεως του 2%. Ο τζίρος κατά το 2008 ήταν μικρότερος κατά 927,000,000 € σε σχέση με το 2007. Τους πρώτους εννιά μήνες του 2008 ο αριθμός των τουριστών ήταν 209,4 εκατομμύρια άτομα σημειώνοντας πτώση κατά 2,5 % σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2007 (214,9 εκατομμύρια άτομα). Οι Ιταλοί τουρίστες μειώθηκαν κατά 0,7 % ενώ οι ξένοι κατά 4,8 %.

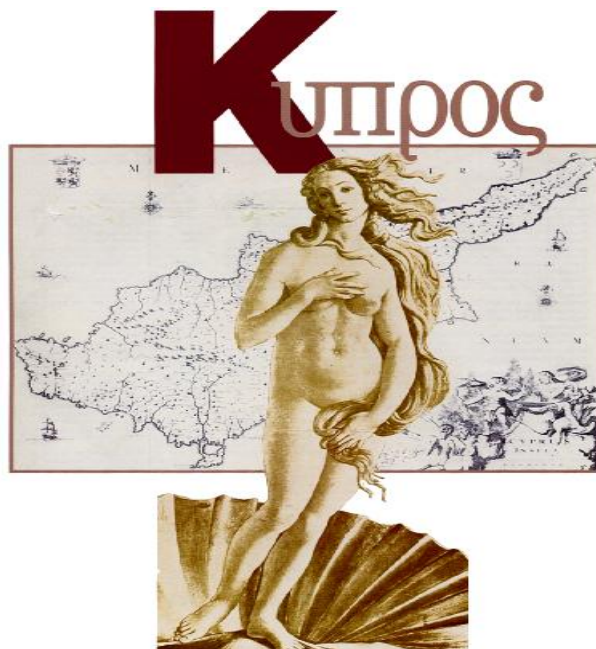
Μια πρόσφατη μελέτη του Ιταλικού Οργανισμού Τουρισμού δείχνει μία πτώση κατά 1 % κατά το τελευταίο εξάμηνο του 2008 και περιλαμβάνει και πρόβλεψη για πτώση κατά 1,2 % για το 2009. (www.google.gr)

Όπως παρατηρούμε η Ιταλία σαν τουριστικός προορισμός είναι γεμάτη από πολιτισμικούς θησαυρούς, μουσεία, ναούς, πινακοθήκες, βιβλιοθήκες, δημόσιες κρήνες, αγάλματα και μνημεία από το παρελθόν. Έχει αρκετά να προσφέρει, από τον καλλιτεχνικό της πλούτο, με τα αθάνατα έργα της Αναγέννησης και ξακουστούς

Ιταλούς καλλιτέχνες όπως ο Μικελάντζελο και ο Λεονάρντο Ντα Βίντσι, την πανέμορφη κλασική ρωμαϊκή αρχιτεκτονική, το καλό φαγητό και κρασί και τις φανταστικές ακτές της Αδριατικής Θάλασσας και των Άλπεων.

Η ιταλική χερσόνησος, είναι κέντρο της αχανούς ρωμαϊκής αυτοκρατορίας με τεράστια αρχαιολογική, πολιτιστική και λογοτεχνική κληρονομιά. εδώ είδαν το φως ο ουμανισμός και η Αναγέννηση. Αυτό συνέβαλε στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής σκέψης, φιλοσοφίας και τέχνης.

4.3 ΚΥΠΡΟΣ

Η Κύπρος είναι μια μικρή χώρα με μακρόχρονη ιστορία και πλούσια πολιτιστική κληρονομιά. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι η Unesco έχει περιλάβει τις αρχαιότητες της Πάφου, τη Χοιροκοιτία και δέκα βυζαντινές εκκλησίες της Τροόδου στον επίσημο κατάλογό της για την Παγκόσμια Κληρονομιά Πολιτιστικών και Φυσικών Θησαυρών. Παρόλο που είναι μια μικρή χώρα, εν τούτοις είναι ένα μεγάλο νησί, το τρίτο σε μέγεθος στη Μεσόγειο θάλασσα. Είναι ένα νησί το οποίο προσφέρει στους επισκέπτες του μια γνήσια και ειλικρινή φιλοξενία..

Η Κύπρος, το νησί του χαλκού και της ομορφιάς, βρίσκεται στην άκρη της Ανατολική Μεσογείου, μόλις 33 μίλια από την Τουρκία και 64 μίλια από την Συρία. Από το 1974, με τη γνωστή τούρκικη εισβολή, το 40% των Κυπριακών εδαφών βρίσκεται στην δικαιοδοσία των Τούρκων. Το υπόλοιπο 60% που απέμεινε στα χέρια των Ελληνοκυπρίων, μέσα στα χρόνια που μεσολάβησαν, δημιουργήθηκε ένας πραγματικός παράδεισος για τους τουρίστες. Ατελείωτες αμμουδιές και ειδυλλιακοί κολπίσκοι εναλλάσσονται με τα καταπράσινα βουνά της, πνιγμένα στα έλατα και τα γραφικά βυζαντινά μοναστήρια. Η μυθολογία λέει, ότι η θεά της ομορφιάς και του έρωτα, η πανέμορφη Αφροδίτη, γεννήθηκε εκεί καθώς ξεπρόβαλε στα καταγάλανα νερά στα νότια του νησιού, μεταξύ Πάφου και Λεμεσού, μέσα σ' ένα πελώριο κοχύλι κι έτσι δίκαια το νησί θεωρείται το νησί της αγάπης.

Δεκάδες γραφικά χωριά, σκαρφαλωμένα στις βουνοπλαγιές της καταπράσινης οροσειράς του Τρόοδου. Βυζαντινά μοναστήρια δεμένα με την πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά, πλήθος αρχαιολογικοί χώροι που πιστοποιούν την Ελληνικότητα και τον αρχαίο πολιτισμό του νησιού, μοντέρνες πόλεις, σύγχρονες τουριστικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις, είναι σε γενικές γραμμές τα στοιχεία που συνθέτουν το σημερινό πρόσωπο της ελεύθερης Κύπρου γιατί, ο περήφανος Πενταδάκτυλος, η γραφική Κυρήνεια και η κοσμοπολίτικη Αμμόχωστος, στενάζουν ακόμα κάτω από τη μπότα του Τούρκου κατακτητή.

Ακολούθως, στο κεφάλαιο αυτό θα ενημερωθούμε για τον πολιτισμό της Κύπρου. Στις σελίδες που ακολουθούν θα αναλύσουμε την ιστορία του πολιτισμού της από την νεολιθική εποχή ως σήμερα και θα περιηγηθούμε στις σημαντικότερες πόλεις της. Συγκεκριμένα, στην Κύπρο, οι σημαντικότερες περιοχές οι οποίες κινούν το ενδιαφέρον για τουρισμό είναι οι παρακάτω: η Λευκωσία, η οποία είναι και η πρωτεύουσα της, η Λεμεσός, η Πάφος, η Τρόδος, η Κυρήνεια, η Αμμόχωστος και η Λάρνακα όπου βρίσκεται και το αεροδρόμιο.

Ο ζωντανός πολιτισμός σήμερα

Στην Κύπρο, ο καθένας μπορεί να αισθανθεί την ελληνική παράδοση που κρατήθηκε ζωντανή και ατόφια από γενιά σε γενιά μέσα απ' όλες τις εκδηλώσεις του λαού. Δεν περνά βδομάδα που να μην γιορτάζεται ένα γεγονός, είτε αυτό είναι μια αναφορά στην ονομαστική γιορτή ενός Αγίου, είτε μια λαϊκή γιορτή. Το πανηγύρι, η παραδοσιακή υπαίθρια γιορτή, γίνεται συνήθως στα χωριά την ημέρα της ονομαστικής γιορτής του

Αγίου, στη μνήμη του οποίου είναι αφιερωμένη η τοπική εκκλησία. Το Πάσχα, η σημαντικότερη θρησκευτική εκδήλωση των Ελλήνων Ορθοδόξων γιορτάζεται και εδώ με κάθε επισημότητα και λαμπρότητα.

Το Καρναβάλι είναι από τις πιο γνωστές κυπριακές γιορτές, μαζί με τα Ανθεστήρια, αυτό τον ύμνο στα λουλούδια της άνοιξης, όπως επίσης και τον Κατακλυσμό, τη γιορτή των υδάτων, που συνταυτίζεται με την Πεντηκοστή. Κατά την διάρκεια όλου του χρόνου οργανώνονται εκθέσεις, μουσικές, θεατρικές και άλλες εκδηλώσεις.

Λευκωσία

(Η Μοιρασμένη Πρωτεύουσα)

Η Λευκωσία είναι η μόνη μεσόγεια πόλη στην Κύπρο όπου οι παράκτιες πόλεις καταστράφηκαν από επιδρομείς. Η πόλη αυτή, η οποία είναι και η πρωτεύουσα του νησιού από τον 10ο αιώνα μ.Χ., χτίστηκε στην περιοχή που κάποτε έφερε το όνομα Λήδρα, με το οποίο σήμερα ονομάζεται ο εμπορικότερος δρόμος της πόλης. Με αυτό το όνομα ήταν γνωστή και κατά την περίοδο των σταυροφοριών, όταν έγινε εμπορικός σταθμός των Λατίνων.

Η πόλη βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του κέντρου του νησιού, σε 150μ. υψόμετρο πάνω από τον ποταμό Πεδιαίο στη γόνιμη πεδιάδα της Μεσαορίας, όπου καλλιεργούνται το σάρι, τα σταφύλια, οι ελιές και τα εσπεριδοειδή. Στην ενετική περίοδο ανάγεται η πολεοδομία της παλαιάς πόλης, με στενά δρομάκια και χαμηλές κατοικίες συγκεντρωμένες μέσα στα κυκλικά τείχη. Αντίθετα οι πρόσφατες επεκτάσεις, έχουν γίνει έξω από τα τείχη προς όλες τις κατευθύνσεις και μάλιστα στα δυτικά έχουν ξεπεράσει τον ποταμό. Ο Καθεδρικός Ναός της Αγίας Σοφίας (που μετατράπηκε κατόπιν σε τζαμί) και ο Ναός της Αγίας Αικατερίνης, και οι δύο σε γοτθικό ρυθμό, ανάγονται στην περίοδο των Λουζινιανών. Τα Βενετσιάνικα Τείχη (16ος αιώνας) και αρκετά μουσεία είναι τα πιο ενδιαφέροντα από καλλιτεχνική άποψη, μέρη της πόλης. Ένα από τα πιο επιβλητικά κτίρια είναι το Νέο Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου που είναι κτισμένο σε βυζαντινό ρυθμό και βρίσκεται δίπλα στον Ορθόδοξο Καθεδρικό Ναό του Αγίου Ιωάννη.

Στο κέντρο της πόλης υπάρχει η «Λαϊκή Γειτονιά», μια μικρή χαριτωμένη συνοικία παρόμοια με την Αθηναϊκή Πλάκα. Κτίρια παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, μαγαζάκια με μπακίρια, κεραμικά, ψάθινα, κεντήματα και ουζερί, προσφέρουν μια γνήσια Κυπριακή διασκέδαση. Εμπορικό κέντρο αγροτικών προϊόντων και ζώων καθώς και βιομηχανικό (με μονάδες ειδών διατροφής, υφαντουργεία, εργοστάσια κατεργασίας καπνού), η Λευκωσία συνδέεται με τις άλλες παραλιακές πόλεις με ακτινωτό οδικό δίκτυο. Έχει επίσης ένα σημαντικό διεθνές αεροδρόμιο.

Τα κυριότερα αξιοθέατα της πρωτεύουσας είναι κυρίως μουσεία και εκκλησίες. Συγκεκριμένα :

Κυπριακό Μουσείο

Στεγάζει πολυτιμότες συλλογές κυπριακών αρχαιοτήτων και θησαυρών τέχνης από τη Νεολιθική μέχρι και την Πρώιμη Βυζαντινή Εποχή.

Καστελιώτισσα (ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΑΙΘΟΥΣΑ)

(Απέναντι από την πύλη τη Πάφου)

Η αίθουσα αποτελούσε τμήμα του παλατιού των Λουζινιανών και χρονολογείται από τον 13ο – 14ο αιώνα. Η Καστελιώτισσα με έντονα γοτθικά στοιχεία έχει συντηρηθεί και αποκατασταθεί από το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Σήμερα χρησιμοποιείται ως αίθουσα Πολιτιστικών Εκδηλώσεων και είναι ανοικτή για το κοινό μόνο όταν υπάρχουν εκδηλώσεις.

Λεβέντειο-Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας

Το μοναδικό ιστορικό μουσείο της Λευκωσίας που παρουσιάζει τον ρυθμό της ζωής στην πρωτεύουσα, από τα πολύ παλιά χρόνια μέχρι σήμερα.

Βυζαντινό Μουσείο και συλλογές τέχνης

Πολιτιστικό Κέντρο Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'. Εντυπωσιακή συλλογή Βυζαντινών εικόνων από εκκλησίες και μοναστήρια όλης της Κύπρου που χρονολογούνται από τον 9 μέχρι τον 18ο αιώνα. Οι συλλογές Τέχνης περιλαμβάνουν ελαιογραφίες, χάρτες, σχέδια και άλλα έργα με ιστορικό ενδιαφέρον.

Εθνογραφικό μουσείο Κύπρου

Το πρώην μουσείο Λαϊκής τέχνης περιέχει την συλλογή της κυπριακής τέχνης του 19ου και των αρχών του 20ου αιώνα. Περιλαμβάνει ξυλόγλυπτα, εργόχειρα και κεντήματα, είδη αγγειοπλαστικής, κυπριακές ενδυμασίες και υφαντά στον αργαλειό. Το μουσείο ανήκει στην εταιρεία Κυπριακών Σπουδών.

Μουσείο Εθνικού Αγώνος

Περιλαμβάνει έγγραφα, φωτογραφίες και άλλα ενθυμήματα του Εθνικού Απελευθερωτικού Αγώνα 1955 – 1959.

Καθεδρικός Ναός Αγίου Ιωάννη

Κτίστηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Νικηφόρο το 1662 και είναι αφιερωμένος στον Άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο. Οι τοιχογραφίες του 18ου αιώνα, αναπαριστούν σκηνές από την Αγία Γραφή και την ανεύρεση του τάφου του Αποστόλου Βαρνάβα στη Σαλαμίνα.

Αρχοντικό Χατζηγεωργάκη Κορνέσου

Είναι το πιο σημαντικό κτίριο του 18ου αιώνα στη Λευκωσία. Υπήρξε κατοικία του Δραγομάνου της Κύπρου, Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου, που εκτελέστηκε το 1809 από τους Τούρκους. Αναστηλώθηκε από το τμήμα Αρχαιοτήτων και σήμερα στεγάζει το Κυπριακό Εθνολογικό Μουσείο. Το 1988 του απενεμήθη το βραβείο ‘EUROPA NOSTRA’.

Ταχυδρομικό Μουσείο

Έκθεση σειρών Κυπριακών γραμματόσημων από το 1880 μέχρι σήμερα. Υπάρχει επίσης έκθεση αντικειμένων που σχετίζονται με την ιστορία των Κυπριακών Ταχυδρομείων. Μέσα από την συλλογή αυτή ξετυλίγεται η ιστορία της Κύπρου.

Πύλη Αμμοχώστου

Τα Ενετικά τείχη, τα οποία περιβάλλουν την παλιά Λευκωσία, έχουν περίμετρο 4,5 χιλιομέτρων και έντεκα προμαχώνες σε σχήμα καρδιάς. Υπήρχαν μόνο τρεις πύλες, μια βόρεια, μια ανατολική και μια δυτική.

Η ανατολική πύλη (Πόρτα Τζουλιάνα) γνωστή στα νεότερα χρόνια ως Πύλη Αμμόχωστου, έχει αναστηλωθεί και λειτουργεί σαν Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Λευκωσίας. Αποτελείται από ένα μεγάλο θολωτό πέρασμα και δύο παράπλευρες αίθουσες. Η εσωτερική είσοδος είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή, ενώ η εξωτερική ανοίγει την τάφρο που περιβάλλει τα τείχη.

Εκκλησία Παναγίας Χρυσαιλιώτισσας

Θεωρείται η παλιότερη βυζαντινή εκκλησία της Λευκωσίας. Είναι αφιερωμένη στην Παναγία Χρυσαιλιώτισσα και πιστεύεται ότι κτίστηκε τα 1450 από τη Βασίλισσα Ελένη Παλαιολόγου.

Τζαμί Ομεριέ

Κοντά στην αγορά του Παλιού Δημαρχείου, στην παλιά πόλη. Βρίσκεται η Εκκλησία των Αυγουστινιανών μοναχών αφιερωμένη στην Παναγία που κτίστηκε τον 14ο αιώνα. Το 1571, μετά την κατάληψη της Λευκωσίας, ο Μουσταφά Πασάς τη μετέτρεψε σε τζαμί με τον ισχυρισμό ότι ήταν κτισμένη στον τόπο όπου είχε ξεκουραστεί ο προφήτης Ομέρ, όταν επισκέφθηκε την Λευκωσία.

Το μεγαλύτερο μέρος του αρχικού κτιρίου είχε καταστραφεί από τον Τουρκικό πυροβολικό το 1570. Ενεπίγραφες επιτύμβιες πλάκες της Εποχής των Λουζινιανών χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή νέου δαπέδου στο τζαμί. Κατάλοιπα ενός κτιρίου των ύστερων χρόνων της Ενετοκρατίας φαίνονται κοντά στην ανατολική άκρη του τεμένους.

Ιερός Ναός Φανερωμένης

Κτίστηκε το 1872 και ήταν η μεγαλύτερη εκκλησία της Λευκωσίας. Το μαρμάρينو μωσαϊκό στα ανατολικά της εκκλησίας περιλαμβάνει τα λείψανα των επισκόπων και άλλων κληρικών που εκτελέστηκαν από τους Τούρκους το 1821.

Παρατηρητήριο Οδού Λύδρας

Αντικείμενο του μουσείου είναι η πόλη της Λευκωσίας όπως αυτή φαίνεται από τον 11ο όροφο του Πύργου Σιακόλα. Ο επισκέπτης μπορεί να δει την πόλη και τα μνημεία της από τέσσερις διαφορετικές πλευρές που αντιστοιχούν στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.

Λαϊκή γειτονιά

Αναστηλωμένη περιοχή για πεζούς μέσα στην παλιά περιτειχισμένη πόλη, 200 μέτρα ανατολικά της πλατείας Ελευθερίας. Τα ελικοειδή δρομάκια και τα όμορφα σπίτια που λειτουργούν σαν καταστήματα, εστιατόρια και έργα τέχνης είναι τυπικά δείγματα της Κυπριακής αστικής αρχιτεκτονικής μιας περασμένης εποχής.

Δημοτικό θέατρο

Θέατρο νεοκλασικού ρυθμού που χρησιμοποιείται για θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις, μουσικές συναυλίες, και άλλες τελετές.

Κέντρο Κυπριακής Χειροτεχνίας

Το κέντρο έχει σκοπό να προάγει την παραδοσιακή λαϊκή τέχνη, και παρέχει βοήθεια προς τους τεχνίτες ώστε να βελτιώσουν την τεχνική τους και να διατηρήσουν την ποιότητα των προϊόντων τους. Διαθέτει εργαστήρια, αίθουσα εκθεμάτων με μεγάλη ποικιλία έργων Κυπριακής χειροτεχνίας, καταστήματα στη Λαϊκή Γειτονιά, και στις άλλες πόλεις

Παναγιά Χρυσοσπηλιώτισσα

Ο ναός σε μορφή κατακόμβης μέσα σένα φυσικό σπήλαιο, είναι αφιερωμένος στην Παναγία Χρυσοσπηλιώτισσα. Η εκκλησία ανάγεται πιθανότατα στην πρώιμη Χριστιανική Εποχή. Δυστυχώς το αγιογραφημένο εσωτερικό έχει υποστεί μεγάλη φθορά. Στις 15 Αυγούστου, ημέρα της Κοίμησης της Θεοτόκου γίνεται μεγάλη θρησκευτική εορτή.

Μονή Μαχαίρα

Είναι ένα από τα παλαιότερα και σημαντικότερα μοναστήρια της Κύπρου. Ιδρύθηκε το 1148 από δύο μοναχούς μετά την ανεύρεση μιας εικόνας της Παναγίας σε παρακείμενο σπήλαιο. Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας ήταν κέντρο παιδείας, όπως και όλα τα μοναστήρια της Κύπρου. Κάθε χρόνο, τον Δεκαπενταύγουστο γίνεται μεγάλη θρησκευτική γιορτή.

Φικάρδου – Τοπικό αγροτικό μουσείο

Το χωριό έχει ανακηρυχτεί “ αρχαίο μνημείο” με σκοπό να διατηρηθεί η λαϊκή αρχιτεκτονική των σπιτιών και τα αξιόλογα έργα ξυλουργικής του 18ου αιώνα. Το Σπίτι του Κατσινιόρου και το Σπίτι του Αχιλλέα έχουν αναστηλωθεί τελευταία σαν ζωντανό δείγμα της αγροτικής αρχιτεκτονικής. Σε αυτά απονεμήθηκε το βραβείο Europa Nostra το 1988.

Ναός Αγίων Βαρνάβα και Ιλαρίωνος

Ο ναός είναι αφιερωμένος στους αγίους Βαρνάβα και Ιλαρίωνα. Κτίστηκε κατά τον 9ο ή 10ο αιώνα και είναι εξαιρετικό δείγμα Κυπριακής βυζαντινής αρχιτεκτονικής. Κοντά στο ναό βρίσκεται το τούρκικο τζαμί της Περιστερώνας, μάρτυρας της μακράς συμβίωσης Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

ΛΕΜΕΣΟΣ

(Η καρδιά της διασκέδασης)

Η Λεμεσός είναι το σημαντικότερο λιμάνι του νησιού, το κέντρο της οιοβιομηχανίας, η πιο ζωντανή και πολύβουη παραθαλάσσια πόλη και το σημαντικότερο τουριστικό κέντρο. Βρίσκεται ανάμεσα σε δύο αρχαίες πόλεις – βασίλεια, της Αμαθούνας στα ανατολικά και του Κουρίου στα δυτικά, χώροι που έχουν δώσει σημαντικά ευρήματα στις ανασκαφές. Η εκπληκτική τοποθεσία του αρχαίου θεάτρου του Κουρίου χρησιμοποιείται για υπαίθριες καλοκαιρινές συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις.

Επίσης είναι γνωστή για το Καρναβάλι της, την Γιορτή του Κρασιού και την παραδοσιακή φιλοξενία των κατοίκων της.

Ο επισκέπτης, κατά την παραμονή του μπορεί να επισκεφθεί το Κάστρο της Λεμεσού, που φιλοξενεί το Μεσαιωνικό Μουσείο, το Επαρχιακό Αρχαιολογικό Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, την Δημοτική Πινακοθήκη και τον Δημόσιο Κήπο.

Στις γύρω περιοχές μπορεί κανείς να επισκεφθεί το γυναικείο μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου του Αλαμάνου ή τον Υδατοφράκτη της Γερμασόγειας τον οποίο επισκέπτονται συχνά ψαράδες.

Για τους λάτρεις της φύσης, υπάρχει ένας αξιόλογος βιότοπος, στο Ακρωτήρι, όπου βρίσκουν καταφύγιο εκατομμύρια πουλιά στην αναζήτηση για θερμότερα κλίματα την άνοιξη και το φθινόπωρο.

ΛΑΡΝΑΚΑ

(Η πατρίδα του Αγίου Λαζάρου)

Η παραλία της Λάρνακας, με τη σειρά των πανύψηλων φοινικόδεντρων της και τον ανατολίτικο αέρα της, φέρνει στο νου μνήμες από παλιές προκυμαίες και κοσμοπολίτικους περιπάτους. Κατά μήκος του παραλιακού δρόμου, καφενεία και εστιατόρια, διαδέχονται το ένα το άλλο δημιουργώντας μια ανέμελη ατμόσφαιρα. Σε μικρή απόσταση βρίσκεται η Μαρίνα της Λάρνακας, που φιλοξενεί ιστιοπλόους και ταξιδιώτες από όλο τον κόσμο.

Από τα πρώτα αξιοθέατα που μπορεί να δει κανείς, είναι η πανέμορφη αλυκή, η οποία κατά την διάρκεια των κρύων μηνών γίνεται καταφύγιο των φλαμίνγκος και άλλων αποδημητικών πουλιών. Κοντά στη λίμνη βρίσκεται το τέμενος της Χάλα Σουλτάν μέσα σε ένα ήρεμο τοπίο με πανύψηλα φοινικόδεντρα, το οποίο χτίστηκε προς τιμή της θείας του Προφήτη Μωάμεθ.

Η Λάρνακα είναι χτισμένη στη θέση του αρχαίου Κιτίου και είναι διάδοχος μιας από τις πόλεις – βασιλεία της αρχαιότητας και έδρας του Χριστιανισμού από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια. Είναι η πατρίδα του Αγίου Λαζάρου, ο οποίος επέλεξε την πόλη αυτή για να ζήσει την “δεύτερη” ζωή του μετά την ανάστασή του από τον Ιησού. Το Κίτιον είναι η γενέτειρα του διάσημου φιλόσοφου Ζήνωνα, ιδρυτή της Στωικής Σχολής.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εκκλησία της Αγίας Φανερωμένης η οποία είναι κτισμένη πάνω από ένα υπόγειο τάφο του 8ου αιώνα π.Χ, καθώς επίσης και το υδραγωγείο του 18ου αιώνα κτισμένο στα κρᾶσπεδα της πόλης

Το Σταυροβούνι, ένα από τα αρχαιότερα μοναστήρια της Κύπρου ιδρύθηκε από την Αγία Ελένη. Κτισμένο στην κορυφή ενός βουνού, σε μια μοναδική τοποθεσία λίγα μόλις μίλια από το κέντρο της πόλης, προσφέρει στον επισκέπτη μια θέα προς όλες τις κατευθύνσεις. Σύμφωνα με τις αυστηρές μοναχικές παραδόσεις, η είσοδος στο μοναστήρι είναι απαγορευμένη από τις γυναίκες.

Σε κοντινή απόσταση από την Λάρνακα βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας της Αγγελόκτιστης με ένα μοναδικό ψηφιδωτό του 6ου αιώνα. Επίσης ενδιαφέρουσα είναι και η επίσκεψη στο φημισμένο χωριό των Λευκαρίτικων κεντημάτων, που λέγεται ότι εντυπωσίασαν τον περίφημο ιταλό ζωγράφο, Leonardo Da Vinci. Νότια της Λάρνακας βρίσκεται η Χοιροκοιτία, όπου οι ανασκαφές έφεραν στο φως έναν από τους σημαντικότερους οικισμούς της Νεολιθικής Εποχής σ’ ολόκληρο τον κόσμο, που σήμερα ανήκει στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Unesco.

ΠΑΦΟΣ

(Η γενέτειρα της θεάς Αφροδίτης)

Ολόκληρη η πόλη της Πάφου περιλαμβάνεται στον επίσημο κατάλογο της Unesco για την Παγκόσμια Πολιτιστική και Φυσική Κληρονομιά. Στην αρχαιότητα, η Πάφος ήταν για ένα μεγάλο διάστημα η πρωτεύουσα της Κύπρου. Σήμερα είναι μια γοητευτική πόλη στα δυτικά παράλια της Κύπρου όπου και στεγάζεται το δεύτερο διεθνές αεροδρόμιο του νησιού. Από το κέντρο της σύγχρονης πόλης μέχρι το γραφικό λιμάνι κοντά στο κάστρο τα Πάφου, καθώς και σ' όλο το μήκος της παραλίας βρίσκονται αναρίθμητοι αρχαιολογικοί χώροι.

Σύμφωνα με την παράδοση, στις ακτές της Πάφου γεννήθηκε η θεά του Έρωτα και της Ομορφιάς, Αφροδίτη. Η περίφημη λατρεία της που διήρκεσε εκατοντάδες χρόνια έφερνε στο νησί κάθε χρόνο μεγάλο κύμα επισκεπτών από τις γειτονικές χώρες. Ο μεγάλος βράχος που δεσπόζει στην παραλία γνωστός ως "Πέτρα του Ρωμιού" ή "Ο Βράχος της Αφροδίτης" είναι δύο δείγματα της τεράστιας σημασίας που είχε η λατρεία της Αφροδίτης. Στην Παλαίπαφο, στα Κούκλια, ένα χωριό της Πάφου, σώζονται ακόμα και σήμερα τα ερείπια του πρώτου και σημαντικότερου ιερού της θεάς.

Από την Πάφο το 45μ.Χ, ξεκίνησε επίσημα ο Χριστιανισμός στο νησί, ενώ η Κύπρος βρισκόταν ακόμα υπό την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Ο Απόστολος Παύλος δίδαξε τη νέα θρησκεία την οποία αποσπάστηκε ο Σέργιος Παύλος που έγινε ο πρώτος Χριστιανός Ρωμαίος κυβερνήτης της αυτοκρατορίας.

Η μεγαλειώδης αυτή ιστορία μετέτρεψε ολόκληρη την πόλη της Πάφου σ' ένα ζωντανό μουσείο, η οποία έχει συμπεριληφθεί από την Παγκόσμια Οργάνωση Unesco στον Κατάλογο για την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά.

Η περιοχή της Πάφου περιβάλλεται από μια υπέροχη ακτή. Στο εσωτερικό και στα ορεινά μέρη, υπάρχουν ωραία μοναστήρια και γοητευτικά χωριά, όπου παραδόσεις και έθιμα διατηρούνται ζωντανά από τα πολύ παλιά χρόνια.

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ –ΑΓΙΑ ΝΑΠΑ - ΠΡΩΤΑΡΑΣ

(Οι χρυσές ακρογιαλιές)

Χρυσές αμμουδερές ακρογιαλιές απλώνονται στην ανατολική γωνιά της Κύπρου, στο ελεύθερο τμήμα της επαρχίας Αμμοχωστού. Τα δημοφιλή κέντρα παραθερισμού της Αγίας Νάπας και του Παραλιμνίου είναι πραγματικός παράδεισος για όσους αγαπούν την θάλασσα και τα θαλάσσια αθλήματα. Το μαγευτικό τοπίο της περιοχής περιλαμβάνει το μικρό ψαρολίμανο της Αγίας Νάπας και το μεσαιωνικό μοναστήρι στο κέντρο του χωριού, εκατοντάδες ανεμόμυλους και πολλά βυζαντινά εκκλησάκια στην περιοχή Παραλιμνίου και Πρωταρά και στα γύρω χωριά. Η περιοχή έχει πλούσιες πατατοφυτείες και είναι γνωστή κυρίως με το όνομα Κοκκινοχωριά, λόγω του χρώματος της γης. Από τα χωριά της περιοχής αυτής προέρχονται οι καλύτεροι λαϊκοί ποιητές της Κύπρου.

ΤΡΟΟΔΟΣ

Εννέα ξυλόστεγες βυζαντινές εκκλησίες της Τροόδου περιλαμβάνονται στον επίσημο κατάλογο της Unesco για την Παγκόσμια κληρονομιά: Σταυρός του Αγιασμάτι, Παναγία του Άρακα, Τίμιος Σταυρός στο Πελέντρι, Άγιος Νικόλαος της Στέγης, Παναγία Ποδίθου – Ασίνου, Άγιος Ιωάννης Λαμπαδιστής, Παναγία του Μουτουλλά, Αρχάγγελος Μιχαήλ στον Πεδουλά. Η επιβλητική οροσειρά της Τροόδου ορθώνει την υψηλότερη κορυφή της πέρα από τα 1900 μέτρα και απλώνει τις κορυφογραμμές της στο μεγαλύτερο μέρος της νότιας και δυτικής Κύπρου. Η οροσειρά προσφέρεται το καλοκαίρι αν δροσερό καταφύγιο και το χειμώνα ντυμένη στο χιόνι προσφέρετε για διάφορα χειμερινά αθλήματα. Οι πλαγιές της Τροόδου είναι κατάσπαρτες από ωραιότατα θέρετρα και πηγές, βυζαντινά μοναστήρια και εκκλησίες, και γραφικά χωριά. Η περιοχή ήταν από την αρχαιότητα γνωστή για τα πλούσια μεταλλεία της. Στα βυζαντινά χρόνια αναδείχθηκε σε σπουδαίο κέντρο βυζαντινής τέχνης, καθώς μοναχοί και κάτοικοι έκτιζαν εκκλησίες και μοναστήρια, μακριά από τις απειλούμενες ακτές. Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού σε συνεργασία με το Τμήμα Δασών, έχει εκδώσει ειδικό φυλλάδιο με πληροφορίες για τα σχετικά Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης στην οροσειρά της Τροόδου. Εκτός από την περιοχή Μαχαίρα διακρίνουμε τέσσερις άλλες περιοχές καθεμία με το δικό της χαρακτήρα και την ξεχωριστή γοητεία. Οι περιοχές αυτές είναι: 1ον Πιτσυλιά, στα ανατολικά της κορυφής του Ολύμπου

2ον Κοιλάδα της Σολέας 3ον Κοιλάδα της Μαραθάσας, στα βόρεια της κορυφής του Ολύμπου 4ον Κρασοχώρια, στα νότια (βορειοδυτικό τμήμα της επαρχίας Λεμεσού).

Τουρισμός

Με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Ταξιδιωτών οι αφίξεις τουριστών τον Αύγουστο 2009 ανήλθαν σε 291.583 σε σύγκριση με 328.100 τον Αύγουστο 2008, σημειώθηκε δηλαδή μείωση 11,1%. Τον Αύγουστο σημειώθηκε μείωση 11,5% στις αφίξεις τουριστών από το Ηνωμένο Βασίλειο (157.669 τον Αύγουστο του 2009 σε σύγκριση με 178.257 τον Αύγουστο του 2008), 31,9% μείωση από τη Ρωσία (20.660 σε σύγκριση με 30.342) και 5,3% μείωση από τη Σουηδία (16.950 σε σύγκριση με 17.892 πέρσι). Αντίθετα αύξηση 2,3% στις αφίξεις τουριστών σημειώθηκε από την Γερμανία (από 10.313 τον Αύγουστο του 2008 σε 10.552 τον Αύγουστο του 2009) και 15,8% αύξηση από τη Νορβηγία (από 8.209 σε 9.503 φέτος).

Για την περίοδο Ιανουαρίου – Αυγούστου 2009 οι αφίξεις τουριστών ανήλθαν σε 1.478.712 σε σύγκριση με 1.660.506 την αντίστοιχη περίοδο του 2008, σημειώνοντας μείωση 10,9%. (<http://www.pio.gov.cy>)

Συμπερασματικά, η Κύπρος συνδυάζει τον σύγχρονο ευρωπαϊκό πολιτισμό με το παρελθόν. Αποτελούσε ανέκαθεν σταυροδρόμι ανάμεσα στην Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική για αυτό και φέρει πάνω της τα ίχνη πολλών διαδοχικών πολιτισμών: ρωμαϊκά θέατρα και οικίες, βυζαντινές εκκλησίες και μοναστήρια, κάστρα της εποχής των σταυροφοριών και προϊστορικούς οικισμούς. Είναι Ένας τόπος με πανάρχαια ιστορία και πολιτισμό και ένα εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον και κλίμα. Μπορεί να είναι μικρή αλλά είναι ένας τόπος που προσφέρεται όχι μόνο για ήρεμες και ξέγνοιαστες διακοπές αλλά και για εναλλακτικές διακοπές αφού καλύπτει όλα τα γούστα

4.4 ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Η Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου είναι ένα μεγάλο κράτος στην βορειοδυτική Αφρική. Περιλαμβάνει την χερσόνησο του Σινά, που θεωρείται μέρος της Ασίας. Κατοικείται κυρίως κατά μήκος του ζωοδότη ποταμού Νείλου. Μεγάλες περιοχές της Αιγύπτου ανήκουν στην έρημο Σαχάρα, και είναι αραιοκατοικημένες. Δυτικά συνορεύει με τη Λιβύη, νότια με το Σουδάν και βορειοανατολικά με το Ισραήλ και τη Λωρίδα της Γάζας. Βρέχεται βόρεια από τη Μεσόγειο και ανατολικά από την Ερυθρά Θάλασσα. Πρωτεύουσα είναι το Κάιρο.

Κύρια λιμάνια είναι η Αλεξάνδρεια, η Νταμιέτα, το Σουέζ και το Πορτ Σαΐντ. Η Αίγυπτος συνδέεται σιδηροδρομικά με τη Λιβύη και το Σουδάν. Το οδικό δίκτυο καλύπτει περισσότερα από 92.00 χμ. Η οδήγηση γίνεται στα δεξιά. Οι αεροπορικές συγκοινωνίες εξυπηρετούνται από 85 αεροδρόμια (με βάση στοιχεία του 2008). Το 2007 λειτουργούσαν και 3 ελικοδρόμια. Τα ετήσια εισοδήματα από τον τουρισμό ανέρχονται σε 4,35 δις δολάρια.

Με τον υδράργυρο να σκαφαλώνει με άνεση τους 40+ ή περισσότερους βαθμούς σε ολόκληρη τη χώρα από Ιούνιο μέχρι Αύγουστο σε συνδυασμό με τη σκόνη, τη ρύπανση του αέρα και τα σκουπίδια που δυστυχώς κυριαρχούν πέρα από τους κεντρικούς δρόμους, η Αίγυπτος το καλοκαίρι είναι μόνο για τους σκληραγωγημένους ταξιδιώτες. Ο χειμώνας είναι καλή εποχή για το νότιο τμήμα με ευχάριστες θερμοκρασίες κατά τη διάρκεια της ημέρας (20 - 25 C) αλλά κρύες νύχτες, ιδιαίτερα στην έρημο (που η θερμοκρασία πέφτει εύκολα αρκετά κοντά στους 0 C). Βροχές πέφτουν στη βόρεια μεσογειακή ζώνη κατά τη διάρκεια του χειμώνα, ενώ στην υπόλοιπη χώρα η βροχές είναι κάτι παραπάνω από σπάνιες.

Η καλύτερη εποχή είναι ο χειμώνας για να ταξιδέψετε στο νότο, ενώ το φθινόπωρο και η άνοιξη είναι καλές εποχές για το βόρειο μεσογειακό τμήμα της χώρας, με λίγη ζέστη την ημέρα αλλά ευχάριστες βραδιές και ασυννέφιαστο ουρανό.

Μεγάλες πόλεις

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Τα αξιοθέατα της Αλεξάνδρειας

- **Το Φρούριο του Σουλτάνου Κάιτ- μπεη**

Βρίσκεται στο βόρειο άκρο του ανατολικού λιμανιού και θεωρείται ένα από τα μνημεία της Αλεξάνδρειας με τους περισσότερους επισκέπτες. Το Φρούριο ολοκληρώθηκε το δεύτερο μισό του 15ου αιώνα, ακριβώς στο σημείο που στεκόταν ο αρχαίος Φάρος της Αλεξάνδρειας. Σήμερα, το φρούριο που είναι στη θέση του περιλαμβάνει ένα τζαμί και το Ναυτικό Μουσείο.

- **Η Νέα Αλεξανδρινή Βιβλιοθήκη**

Η ανέγερση μίας Νέας Βιβλιοθήκης, διαδόχου της Αρχαίας, συζητήθηκε επίσημα για πρώτη φορά το 1974, στους κόλπους του Πανεπιστημίου Αλεξανδρείας. Επιλέχθηκε ένα κατάλληλο οικοπέδο, δίπλα στη θάλασσα και πολύ κοντά στο σημείο που υπήρχε η αρχαία βιβλιοθήκη. Τα έργα οικοδόμησης άρχισαν το 1995 και, επτά περίπου χρόνια μετά, το 2002, έγιναν τα επίσημα εγκαίνια της Νέας Αλεξανδρινής Βιβλιοθήκης. Η Αλεξανδρινή Βιβλιοθήκη καλύπτει περισσότερους τομείς από το να είναι απλά μία βιβλιοθήκη. Εκτός από τον τεράστιο αριθμό των 8 εκατομμυρίων βιβλίων που μπορεί να φιλοξενήσει στα ράφια της και τα 70.000 τετρ. μέτρα των αναγνωστηρίων της, που ευρίσκονται σε 11 κλιμακωτά επίπεδα, διαθέτει και τμήμα για νέους, παιδιά και τους τυφλούς. Στους χώρους της φιλοξενούνται 4 Εκθέσεις Τέχνης, ένα Εργαστήριο Συντήρησης Χειρογράφων, ένα Πλανητάριο και 3 Μουσεία.

- **Οι Κατακόμβες του Al-Shuqqafa (Κομ Αλ Σουκάφα)**

Θεωρούνται ως το μεγαλύτερο Ρωμαϊκό νεκροταφείο της Αιγύπτου και χρονολογούνται από τον 2ο αιώνα μ.Χ. Αποτελούνται από τρία επίπεδα σε βάθος 30

περίπου μέτρων. Η αρχιτεκτονική τους είναι ένα μίγμα φαραωνικής και ρωμαϊκής, με φαραωνικά και ελληνικά μοτίβα, σε μία πλούσια ένωση τω δύο τεχνοτροπιών.

- **Το Ρωμαϊκό Θέατρο**

Αυτό το καλοδιατηρημένο θέατρο, που περιλαμβάνει στοές, κερκίδες για 800 θεατές και μωσαϊκά πατώματα, βρισκόταν κάτω από ένα μουσουλμανικό νεκροταφείο. Οι αρχαιολόγοι χρειάστηκαν ανασκαφές τριάντα ετών για να το αποκαλύψουν. Το ίδιο το θέατρο είναι κτισμένο πάνω σε αρχαίο Ιερό του Πάνα.

- **Το σπίτι – μουσείο του Κωνσταντίνου Καβάφη**

Το σπίτι που ζούσε τα περισσότερά του χρόνια ο μεγάλος ποιητής μας έχει τελευταία μετατραπεί σε μουσείο. Έζησε τα τελευταία 35 χρόνια του και έγραψε τα ωριμότερα από τα ποιήματά του. ο Μουσείο Καβάφη έχει διασώσει και μεταφράσεις του έργου του ποιητή σε 20 γλώσσες από 40 συγγραφείς και εργασίες, μελέτες και άρθρα (πάνω από 3000) που έχουν γραφτεί για τον Αλεξανδρινό.

- **Το Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο**

αγαπημένος προορισμός για τους ορθόδοξους προσκυνητές, που θέλουν να σταθούν κάτω από τις καμάρες του μεγαλοπρεπούς Ναού της Ευαγγελιστρίας, δίπλα από το μαγευτικό πατριαρχικό μέγαρο, έδρα του ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου, του θρόνου του Αποστόλου Μάρκου. «Αρχιτεκτονικό κόσμημα» χαρακτηρίζουν τον Ιερό Ναό Ευαγγελισμού Αλεξάνδρειας όσοι είχαν την ευκαιρία να τον επισκεφθούν.

- **I. Ναός του Αγίου Σάββα**

Ιδιαίτερης σημασίας για τον Ελληνισμό είναι και το ανακαινισμένο πλέον πατριαρχικό μοναστήρι του Αγίου Σάββα, που βρίσκεται έξω από την πόλη. Εδώ υπάρχει ακόμα ο Λίθος που πάνω του αποκεφαλίστηκε η Αγία Αικατερίνη, καθώς και η Πατριαρχική Θεολογική Σχολή Αγίου Αθανασίου, όπως και αίθουσες εκδηλώσεων του Πατριαρχείου. Ο I. Ναός της Μονής, και αυτός ανακαινισμένος, συγκεντρώνει την προσοχή των προσκυνητών για τις πανέμορφες τοιχογραφίες και εικόνες που διαθέτει. Αποτελεί χριστιανική μετασκευή και αφιέρωση αρχαίου ειδωλολατρικού ναού του Μίθρα και στο εσωτερικό του υπάρχουν πανέμορφες τοιχογραφίες και εικόνες.

ΚΑΙΡΟ

Λίγες χώρες κυριαρχούνται τόσο πολύ από την πρωτεύουσά τους όπως συμβαίνει με την Αίγυπτο και το Κάιρο. Και τα δύο έχουν το ίδιο όνομα στα Αραβικά, Μάσρ, και όταν οι Αιγύπτιοι μιλούν για το ένα, αναφέρονται συγχρόνως και στο άλλο.

Όποιος δεν έχει δει το Κάιρο δεν έχει δει τον κόσμο αφού το Κάιρο είναι η μητέρα του κόσμου. Σήμερα απαριθμείται από 16 εκατομμύρια κατοίκους και είναι μια από τις πόλεις με τους περισσότερους ανθρώπους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΚΑΪΡΟΥ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Αιγύπτου: το σπουδαιότερο μουσείο της χώρας. Ιδρύθηκε το 1835 και στεγάζεται στο παρόν κτίριο από το 1900. Διαθέτει μεγάλη συλλογή από αρχαιολογικά και ιστορικά αντικείμενα που χρονολογούνται από την Προ-ιστορική Εποχή έως την Ελληνο-Ρωμαϊκή Εποχή, όπως:

1. Οι Θησαυροί του Τουτανκαμών
2. Μούμιες, σαρκοφάγοι, σκαραβαίοι, πάπυροι και νομίσματα
3. Αντικείμενα από την Εποχή της Προ-δυναστείας, το Παλιό Βασίλειο, την πρώτη μεταβατική περίοδο, το Μεσαίο Βασίλειο, το Νέο Βασίλειο και τις μετέπειτα περιόδους.
4. Αντικείμενα από την Ελληνική και τη Ρωμαϊκή Περίοδο

Η Σιταντέλλα του Καΐρου: το πιο αναγνωρίσιμο κτίσμα στο κέντρο του Καΐρου. Κτίστηκε το 12 ο αιώνα από τον Σαλαντίν, αρχηγό των Αμπασιντ, ο οποίος ήθελε να προφυλάξει την περιοχή από τους Σταυροφόρους. Η Σιταντέλλα θεωρείται ένα από τα καλύτερα δείγματα της μεσαιωνικής πολεμικής αρχιτεκτονικής. Αρχικά οι τοίχοι της Σιταντέλλας έφταναν τα 10 μέτρα σε ύψος και τα 3 μέτρα σε πλάτος. Κάθε νέος κατακτητής έκανε μετατροπές και αλλαγές πάνω στην αρχική μορφή της Σιταντέλλας. Μέσα στη Σιταντέλλα υπάρχουν πολλά μνημεία, ανάμεσά τους και το φημισμένο Τζαμί του Μωχάμεντ Αλί.

Το Τζαμί του Μωχάμεντ Αλί: γνωστό και ως το Αλαβάστρινο Τζαμί. Βρίσκεται μέσα στη Σιταντέλλα του Καΐρου. Η κατασκευή του διήρκεσε 33 χρόνια, από το 1824 έως το 1857. Πήρε το όνομα Αλαβάστρινο Τζαμί από τους τοίχους του που είναι από αλάβαστρο.

Η Αγορά του Ελ-Χαλίλι: Το φημισμένο παζάρι του Καΐρου. Κτίστηκε το 14 ο αιώνα από τον Εμίρη Ντζαχαρκς Ελ-Χαλίλι. Στην Αγορά του Ελ-Χαλίλι, οι επισκέπτες θα βρουν τα πάντα, από ναργιλέδες, κοσμήματα και μπαχαρικά μέχρι χειροτεχνήματα, υφάσματα και χαλιά.

ΝΕΙΛΟΣ

Δικαιολογημένα στην ιστορία ο ποταμός αυτός λατρεύτηκε σαν θεός αφού στις όχθες του ήκμασαν πάρα πολλοί λαοί και πολιτισμοί. Από το Δέλτα της Αλεξάνδρειας έως και το Ασουάν ο ποταμός αυτός είναι το σήμα κατατεθέν της Αιγύπτου μιας και η ομορφιά του και η βλάστησή του είναι μοναδική.

Κατά μήκος του υπάρχουν πάρα πολλά ιστορικά μνημεία και το πέρασμά του από τους επισκέπτες αποτελεί μια συναρπαστική εμπειρία.

ΛΟΥΞΟΡ-ΚΑΡΝΑΚ

Το Λούξορ θεωρείται το μεγαλύτερο υπαίθριο μουσείο στον κόσμο μιας και οι ναοί του Καρνάκ από τη μια όχθη και οι Θήβες από την άλλη είναι από τα σημαντικότερα μνημεία της ανθρωπότητας. Είναι μια περιοχή που προσφέρει ηρεμία στους επισκέπτες της εξοπλισμένη με ξενοδοχειακές μονάδες και μάλιστα αγαπημένος τόπος βόρειων Ευρωπαίων που έρχονται εδώ και κάθονται όλο το χειμώνα εδώ και αρκετές δεκαετίες.

Τα πιο σημαντικά μνημεία στην περιοχή Λούξορ - Καρνάκ είναι:

1. **Ο Ναός του Λούξορ:** κτίστηκε με εντολή του Αμενχοτέπ III κατά το 14 ο αιώνα π.Χ. Εγιναν μικρές αλλαγές από τον Χορεχεμπ, τον Τουτανκαμών και τον Ακενετάν, αλλά ήταν ο Ραμσής II ο οποίος ανέλαβε την επέκταση του συγκροτήματος. Ως αποτέλεσμα, οι εσωτερικοί χώροι είναι δημιούργημα του Αμενχοτέπ III και οι εξωτερικοί χώροι του Ραμσή II. Αργότερα, ο Μέγας Αλέξανδρος έδωσε εντολή να γίνει αναπαλαίωση του ναού, κτίζοντας και ένα καρτούς αφιερωμένο στον Άμμωνα.
2. **Ο Ναός της Καρνάκ:** αφιερωμένο στον Άμμωνα, την Πτα και τον Χονσού. Κτίστηκε μέσα σε περίοδο δύο χιλιάδων χρόνων, με πολλές αλλαγές και προσθήκες πάνω στην αρχική κατασκευή, η οποία χρονολογείται από την 11 η δυναστεία. Στο εσωτερικό του ναού υπάρχει μια μεγάλη αίθουσα με 16 σειρές από κολώνες (134 στο σύνολο), φτιαγμένες από αμμόπετρα. Άλλα αξιοθέατα του Ναού της Καρνάκ είναι η Λεωφόρος των Σφιγγών, η

οποία συνδέει το Ναό της Καρνάκ με το Ναό του Λούξορ, οι δύο οβελίσκοι, ο Σκαραμπέους και η Ιερή Λίμνη.

3. **Οι Ναοί στη Δυτική Όχθη:** ένας εντυπωσιακός αρχαιολογικός χώρος που διαθέτει πολλά υπέροχα μνημεία όπως το Ναό της Χατσεπσούτ, οι Κολοσσαίοι του Μέμνωμα, το Ναό του Ραμσή και το Ραμεσσέουμ.

4. **Η Κοιλιάδα των Βασιλέων:** εδώ βρίσκονται οι τάφοι των Βασιλιάδων, των Βασιλισσών, των ευγενών και των υψηλόβαθμων αξιωματούχων της Αιγύπτου. Η κοιλάδα είναι χωρισμένη σε δύο μέρη: το ανατολικό και το δυτικό. Στο ανατολικό μέρος υπάρχουν οι τάφοι των μελών της βασιλικής οικογένειας, όπως οι Σέτι Ι, Τουτανκαμών, Χαρεμχαμπ, Ραμσης ΙΙΙ, Θοτμόσι ΙΙΙ, Νεφερτίτη, Αμμων-χερ-Χεπεσεφ, Τιτι και Χα-εμ-Οουασέτ.

ΑΣΟΥΑΝ

Είναι η πιο ηλιόλουστη πόλη της Αιγύπτου και η νοτιότερη, περίπου 120 χλμ νότια του Λούξορ. Είναι το ομορφότερο σημείο του Νείλου με πολύ εντυπωσιακούς γρανιτένιους βράχους, Φοινικόδεντρα και μικρές σμαραγδένιες νησίδες. Οι απόγονοι της Νουβίας διατηρούν ακόμη το χρώμα και την παράδοση της αρχαίας αυτής χώρας.

Οι ρυθμοί της ζωής εδώ είναι αργοί και χαλαρωτικοί. Οι ώρες μπορούν να περάσουν ευχάριστα περπατώντας το Κορνίς βλέποντας τα κρουαζιερόπλοια να διασχίζουν το Νείλο μέσα στο ηλιοβασίλεμα ή περπατώντας στο σουκ αγοράζοντας σπάνια καρυκεύματα, αρώματα και μαντήλια.

ΚΟΜΟΜΠΟ

Η πόλη αυτή βρίσκεται περίπου 65 χλμ νότια του Έντφορ και το όνομά της σημαίνει «Η πόλη του χρυσού». Κατοικείται δε από τους προϊστορικούς χρόνους. Κατά την αρχαιότητα αποτελούσε σπουδαίο εμπορικό σταυροδρόμι για τα караβάνια που μετέφεραν χρυσό από τη Νουβία.

Το σημαντικότερο αρχαιολογικό μνημείο είναι ο Ναός του Κομόμπο ο οποίος είναι κτισμένος στο ψηλότερο σημείο της πόλης.

ΕΝΤΦΟΥ

Η πόλη αυτή κτίστηκε από τους αρχαίους Έλληνες και ήταν κατά το παρελθόν μεγάλο θρησκευτικό και εμπορικό κέντρο. Βρίσκεται 100 χλμ νότια του Ασουάν και είναι μια πόλη με τεράστια παραγωγή σε ζάχαρη και αγγειοπλαστική.

Το πιο εντυπωσιακό μνημείο της περιοχής είναι το άγαλμα του Θεού Χόρους, το οποίο έχει τη μορφή ανθρωπόμορφου γερακιού.

ΕΣΝΑ

Απέχει 33 χιλιόμετρα από το Λούξορ και η αρχαία Ελληνική ονομασία της ήταν «Λατόπολις». Σήμερα φημίζεται για το μεγάλο της υδροφράκτη ο οποίος πολλές καθυστερεί τη διέλευση των πλοίων μιας και η αναμονή για να κατέβουν και να ανέβουν τα νερά πολλές φορές κρατάει ώρες.

ΟΙ ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ

ΟΙ ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ ΤΗΣ ΓΚΙΖΑΣ - Η ΣΦΙΓΓΑ

Οι Πυραμίδες της Γκίζας, οι τάφοι της βασιλικής οικογένειας της 4 ης δυναστείας, είναι τα πιο γνωστά αρχαία μνημεία της Αιγύπτου. Βρίσκονται στο Οροπέδιο της Γκίζας, απέναντι από τη νεκρόπολη της Μέμφις - πρωτεύουσα των Φαραώ - κοντά στο Κάιρο και τη δυτική όχθη του Νείλου. Κτίστηκαν από το 2613 έως το 2494 π.Χ., με μεγάλους ογκόλιθους. Όσοι επισκέπτονται τις πυραμίδες, μένουν έκπληκτοι από το μέγεθός τους. Πολλοί Αιγυπτιολόγοι πιστεύουν ότι για να ανεβάσουν τους ογκόλιθους για την κατασκευή των πυραμίδων, χρησιμοποιήθηκαν σχοινιά και ράμπες. Κάθε πυραμίδα έχει ένα νεκροθάλαμο, ένα ναό της κοιλάδας και έναν ανυψωμένο δρόμο που οδηγεί προς την πυραμίδα. Δίπλα στις πυραμίδες του Βασιλιά Χέοπα και του Βασιλιά Χερφέν υπάρχουν λάκκοι όπου βρέθηκαν καράβια από κέδρο, που πιθανόν να τοποθετήθηκαν εκεί για να μεταφέρουν τους Βασιλιάδες στη μεταθανάτια ζωή τους.

Η ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΧΕΟΠΑ

Η πρώτη πυραμίδα που κτίστηκε στη Γκίζα μεταξύ 2589 - 2566 π.Χ. ήταν του Βασιλιά Χέοπα. Είναι το μοναδικό από τα 7 θαύματα του αρχαίου κόσμου που σώζεται

ακόμα. Η είσοδος της πυραμίδας βρίσκεται στη βόρεια πλευρά, ενώ στο εσωτερικό της υπάρχουν πολλοί θάλαμοι, διάδρομοι και γκαλερί.

Η ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΤΟΥ ΧΕΦΡΙΝΟΥ

Το συγκρότημα του Χεφρίνου αποτελείται από την Πυραμίδα, τη Σφίγγα, το Νεκροθάλαμο και το Ναό της Κοιλιάδας. Είναι η μοναδική πυραμίδα που διατηρεί κομμάτι από την λεία εξωτερική πέτρινη επιφάνεια στην κορυφή της.

Η ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΜΙΚΕΡΙΝΟ

Σύμφωνα με ιστορικά ευρήματα, ο Βασιλιάς Μικερίνο ήταν ο γιος του Βασιλιά Χεφρίνου και ο εγγονός του Βασιλιά Χέοπα. Η πυραμίδα του είναι η μικρότερη από τις τρεις μεγάλες πυραμίδες της Γκίζας

Η ΣΦΙΓΓΑ

Η Σφίγγα είναι επίσης ένα από τα πιο χαρακτηριστικά αξιοθέατα της Αιγύπτου. Είναι κατασκευασμένη από ασβεστόλιθο και έχει το κεφάλι ενός Φαραώ - που φοράει τα βασιλικά κοσμήματα - και το σώμα ενός λιονταριού. Οι Αιγυπτιολόγοι υποστηρίζουν ότι αντιπροσωπεύει τον Χεφρίνο, λόγω της τοποθεσίας αλλά και της ομοιότητας της με το συγκεκριμένο Βασιλιά. Δημιουργήθηκε στη θέση αυτή για να φυλάει το συγκρότημα του Χεφρέν.

Τουρισμός

Ο τουρισμός για την Αίγυπτο είναι μια μεγάλη πηγή εσόδων με 9,990,000 αφίξεις τουριστών για το 2007.

Όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα το 2000 υπήρχαν 5,506,179 αφίξεις τουριστών, από τους οποίους 3,800,000 ήταν από την Ευρώπη και τα έσοδα της χώρας ξεπέρασαν τα 4,3 δισεκατομμύρια δολάρια. Το 2002, εκτιμήθηκε από την κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών ότι το ποσό που έπρεπε να διαθέσουν κατά μέσο όρο οι τουρίστες στο Κάιρο αλλά και σε άλλες μεγάλες πόλεις της Αιγύπτου ανερχόταν περίπου στα 167 δολάρια. (<http://en.wikipedia.org/>)

Οι πυραμίδες της Αιγύπτου είναι το αρχαιότερο σωζόμενο από τα επτά θαύματα και είναι οι πιο διάσημες πυραμίδες του κόσμου. Αυτό και μόνο είναι ένας πολύ καλός λόγος για να επισκεφτεί κανείς την Αίγυπτο. Παρατηρούμε ότι Τα εντυπωσιακά ιστορικά μνημεία των Φαραώ, της αρχαίας Ρώμης και τα ίχνη της κλασσικής Ελλάδας είναι επίσης μία αφορμή για να ταξιδέψει κανείς εκεί.

Η ζωή στις οάσεις αλλά και κατά μήκος του Νείλου, τα χρωματιστά από λάσπη σπιτάκια σε συνδυασμό με τις χαοτικές μεσαιωνικές αγορές, τις θορυβώδεις σύγχρονες μεγαλουπόλεις, τα μεγαλόπρεπα τζαμιά ανάμεσα στις απεριποίητες πολυκατοικίες και η αραβική φιλοξενία είναι λόγοι αρκετοί για να ταξιδέψει κανείς στην Αίγυπτο.

4.5 ΤΟΥΡΚΙΑ

Η Δημοκρατία της Τουρκίας (τουρκικά: Türkiye Cumhuriyeti) είναι χώρα που βρίσκεται στη νοτιοδυτική Ασία με ένα μικρό τμήμα της επικράτειας της (3%) στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Μέχρι το 1922, η χώρα ήταν το κέντρο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η χερσόνησος της Ανατολίας, που βρίσκεται ανάμεσα στη Μαύρη Θάλασσα και τη Μεσόγειο Θάλασσα συγκροτεί το βασικό τμήμα της χώρας. Η Τουρκία συνορεύει δυτικά με την Ελλάδα και τη Βουλγαρία, ανατολικά με τη Γεωργία, την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν και το Ιράν, νότια με το Ιράκ και τη Συρία. Τα έσοδα της Τουρκίας από τον τουρισμό ανέρχονται σε 6 Δις Δολάρια.

Μεγάλες πόλεις

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Η μεγαλύτερη πόλη της Τουρκίας είναι η Κωνσταντινούπολη, με πληθυσμό που υπερβαίνει τα 15.000.000 κατοίκους. Η σημερινή πόλη αποτελείται βασικά από τέσσερα τμήματα: Την παλαιά Πόλη, που έχει χτιστεί σε μια μικρή χερσόνησο μεταξύ Προποντίδας και Κερατίου Κόλπου, εκεί όπου βρισκόταν το αρχαίο Βυζάντιο, τη Νέα Πόλη (Γαλατάς και Πέραν), τις εξωτερικές συνοικίες και τα περίχωρα και το τμήμα που βρίσκεται στο ασιατικό έδαφος.

Στην παλιά πόλη, που έχει κτιστεί σε επτά λόφους, όπως και η αρχαία Ρώμη, βρίσκονται ο Ναός της Αγίας Σοφίας, πολλά βυζαντινά μνημεία, τεμένη, ανάκτορα των σουλτάνων, το πανεπιστήμιο και η ιστορική ελληνική συνοικία του Φαναρίου, όπου είναι και το ελληνικό Πατριαρχείο. Τη νέα και την παλιά πόλη συνδέουν δύο μεγάλες γέφυρες, η γέφυρα του Γαλατά και η γέφυρα του Ατατούρκ.

Αναλυτικά επί της παλαιάς πόλης βρίσκονται:

- Το Αρχαιολογικό μουσείο (Arkeoloji Müzesi). Το μουσείο αυτό ιδρύθηκε επί βασιλείας του Σουλτάνου Αμντούλχαμίτ Β΄ από τον ζωγράφο και συλλέκτη Οσμάν Χαμντί-Μπεη. Έχει δύο ορόφους (ισόγ. με αριθμημένες αίθουσες 1 - 20 και 1ο όρ. με 16 αίθουσες). (Βόρεια του Τόπ Καπί).
- Το Μουσείο της αρχαίας Ανατολίας (Eski Şark Eserleri Müzesi)
- Το Μουσείο κεραμικών Τσινιλί Κιοσκ (Çinili Köşk)
- Το Ανάκτορο "Τοπ-Καπί" (Topkapı Sarayı) - Πολύ κοντά στην Αγία Σοφιά.
- Η Αγία Σοφία (Ayasofya Müzesi) που δεσπόζει με τους 4 μιναρέδες και δίπλα ο Ιππόδρομος (At Meydanı)
- Η ιστορική εκκλησία της Χώρας (Kariye Müzesi), (Βόρεια κοντά στη πύλη του Ανδριανού).
- Η εκκλησία "Παναγία η Παμμακάριστος" ή Μονή Παμμακάριστου (Fethiye Camii Müzesi)(κοντά στο Οικουμενικό Πατριαρχείο).
- Η εκκλησία της Αγίας Ειρήνης (Aya İrini Kilisesi) (δίπλα και Β. στην Αγία Σοφιά).
- Το Τέμενος του Σουλεϋμάν (Süleymaniye Camii), (δυτικά της γέφυρας του Γαλατά)
- Το Μπλε Τζαμί (Sultan Ahmet Camii □ The Blue Mosque) που δεσπόζει με τους 6 Μιναρέδες, έναντι των 4 της Αγίας Σοφίας - κοντά και ΝΔ της Αγίας Σοφίας.
- Η εκκλησία των Αγίων Σέργιου και Βάκχου. (Küçük Ayasofya Camii) (-ΝΔ σχεδόν δίπλα στον Ιππόδρομο).
- Το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Αριστερά και στο μέσον του Κεράτιου Κ.
- Οι δύο Αγορές / Παζάρς (Bazaars) η αιγυπτιακή "Μίσιρ τσαρσί", (Mısır Çarşısı, Μίσιρ = Αίγυπτος, στα τουρκικά) και η σκεπαστή "Καπαλί τσαρσί" (Kapalı Çarşı), μεταξύ του Ιπποδρόμου και της γέφυρας Γαλατά.

Τσινιλί Κιόσκ

Το Τσινιλί Κιόσκ (τουρκ: Çinili Köşk) είναι ένα περίφημο ιστορικό κτίριο στη Κωνσταντινούπολη με πλούσιο εξωτερικά και εσωτερικά διάκοσμο από επισμαλτωμένες πολύχρωμες ψηφίδες (κοινώς «τσινιά», εξ ου και η ονομασία του) που το καθιστούν αριστούργημα τέχνης και αρχιτεκτονικής. Το κτίριο αυτό είναι το πρώτο που ανήγειρε ο Μωάμεθ Β΄ ο Πορθητής μετά την άλωση της Πόλης. Αρχικά το κτίριο αυτό χρησιμοποιήθηκε για ενδιαίτημα αναψυχής, αποτελώντας παράρτημα των Σουλτανικών ανακτόρων. Στα τέλη του 16ου αιώνα ο Σουλτάνος Μουράτ Γ' το ανακαίνισε προσθέτοντας στη νοτιοδυτική αίθουσα μαρμάρινη κρήνη που διατηρείται μέχρι και σήμερα σε άριστη κατάσταση. Μετά όμως το θάνατο του Μουράτ Γ' το περίπτερο έμεινε πιθανώς και πάλι κενό όπου τελικά με αυτοκρατορικό διάταγμα παραχωρήθηκε στο Υπουργείο Παιδείας προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως αρχαιολογικό μουσείο.

Ο εξωτερικός ρυθμός δίνει την εντύπωση μιας ανάμειξης περσικής, βυζαντινής και μουσουλμανικής αρχιτεκτονικής, ειδικά όμως ο εξωτερικός διάκοσμος είναι καθαρής περσικής τεχνικής. Στη πρόσοψη υπάρχουν τρεις χαρακτηριστικές γωνιώδεις αψίδες με την μεσαία μεγαλύτερη, όπου και η μεγαλοπρεπής είσοδος. Το δε εσωτερικό της αψίδας είναι όλο επενδυμένο με κεραμικές ψηφίδες. Το σχέδιο της επένδυσης αυτής δεν είναι ζωγραφισμένο αλλά αποτελείται από ένα πλήθος ψηφιδωτών σε μορφή μωσαϊκού. Το δε εσωτερικό του κτιρίου παλαιότερα έφερε επένδυση από πλάκες με χρυσό διάκοσμο. Σήμερα σε μια αίθουσα διατηρείται ακόμη τμήμα εκείνου του διακόσμου. Τέλος το όλο οικοδόμημα έφερε στο άνω μέρος ξύλινο προστέγασμα, που όμως καταστράφηκε.

Σήμερα το Τσινλί Κιοσκ είναι μουσείο κεραμικής τέχνης. Σε αυτό στεγάζονται όλες οι συλλογές αρχαίας περσικής και μουσουλμανικής κεραμικής τέχνης καθώς και ψηφιδωτών. Βρίσκεται κοντά και ανατολικά του ανακτόρου Τοπ Καπί.

Αγία Σοφία

Η Αγία Σοφία (επίσης Αγια-Σοφιά), Ιερός Ναός της του Θεού Σοφίας, της Κωνσταντινούπολης είναι ένας πρώην Ορθόδοξος ναός, κατά πολλούς ο σημαντικότερος όλων των εποχών και τόπων και μέγα αριστούργημα της χριστιανικής αρχιτεκτονικής. Μετά την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας ο ναός μετατράπηκε αρχικά σε Μουσουλμανικό τέμενος, ενώ σήμερα είναι μουσείο και χώρος πολιτιστικών εκδηλώσεων. Η Αγία Σοφία θεωρείται σήμερα ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της παγκόσμιας κληρονομιάς και θαύμα της αρχιτεκτονικής. Στα Τουρκικά προφέρεται κατά την ελληνική δημόδη ονομασία της Ayasofya (Μουζεσί).

Ο ναός είναι κτισμένος σε αρχιτεκτονικό ρυθμό βασιλικής με τρούλο. Ο κυρίως χώρος του κτίσματος έχει σχήμα περίπου κύβου. Τέσσερις τεράστιοι πεσσοί, (κτιστοί τετράγωνοι στύλοι), που απέχουν μεταξύ τους ο ένας από τον άλλο 30 μ., στηρίζουν τα τέσσερα μεγάλα τόξα πάνω στα οποία εδράζεται ο τρούλος, με διάμετρο 31 μέτρων. Ο τρούλος δίνει την εντύπωση ότι αιωρείται εξαιτίας των παραθύρων που βρίσκονται γύρω στη βάση του.

Ο όλος Ναός αποτελείται από τα εξής μέρη:

Το αίθριο: υπαίθρια μαρμαρόστρωτη και περίστυλη αυλή στο μέσον της οποίας ήταν η "κομψή φιάλη" η μαρμάρινη κρήνη που έφερε την ονομαστή καρκινική επιγραφή "ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ". Στο αίθριο επίσης φέρονται κάποια ίχνη οικοδομήματος.

Ο έξω και ο κυρίως νάρθηκας: Πέντε πύλες από το αίθριο οδηγούν στον έξω νάρθηκα και από αυτόν άλλες πέντε πύλες οδηγούν στον εσωτερικό νάρθηκα, από τις οποίες η μεσαία πύλη λέγεται και Μεγάλη ή Ωραία Πύλη. Από τον έσω νάρθηκα εννέα πύλες, τρεις ανά κλίτος οδηγούν στον κυρίως Ναό. Οι τρεις μεσαίες εξ αυτών καλούνται Βασιλικές πύλες επειδή εξ αυτών εισήρχετο ο Αυτοκράτορας στις επίσημες τελετές. Και οι δύο νάρθηκες καταλαμβάνουν περίπου το ίδιο πλάτος του Ναού με μικρό μήκος εισόδου ο καθένας. Εκατέρωθεν του νάρθηκα διασώζονται προσαρτήματα μεγάλης ιστορικής σημασίας.

Ο κύριος Ναός: Η είσοδος στον κυρίως Ναό ήταν οι τρεις Βασιλικές πύλες και οι έξι, ανά τρεις εκατέρωθεν, του έσω νάρθηκα. Ο κυρίως Ναός χωρίζεται σε τρία κλίτη (στοές θα λέγαμε σήμερα) των οποίων το μεσαίο είναι διπλάσιου πλάτους των εκατέρωθεν. Το εσωτερικό σχέδιο είναι απλούν. Τέσσερις πεσσοί, κτιστοί στύλοι, συνδέονται μεταξύ τους με υπερώα τόξα στα οποία και φέρονται επιθόλια τόξα συναποτελώντας έτσι μια περιμετρική βάση επί της οποίας και εδράζει ο τεράστιος θόλος. Η περιμετρική βάση φέρει πλήθος στυλιδίων υπό μορφή παραθύρων από τα οποία και ολόκληρος ο Ναός καταυγάζεται από το φως. Η όλη κατασκευή παρουσιάζει πράγματι την εντύπωση μια αρμονίας φωτός και αρχιτεκτονικής. Τα 100 αυτά παράθυρα, 40 επί της στεφάνης του θόλου και τα υπόλοιπα στα ημιθόλια, τις κόγχες και τους τοίχους προσδίδουν την εικόνα της ανακρέμασης του θόλου από τον ουρανό, οι δε ακτίνες του Ήλιου που εισέρχονται στο χώρο δίνουν την εντύπωση να άγονται από τους ουρανούς. Γενικά τα τόξα, τα ημιθόλια και ο εκκληκτικός θόλος στηρίζονται στους τέσσερις πεσσούς οι λίθοι των οποίων φέρονται στερεωμένοι με χυτό μόλυβδο και σιδερένιους μοχλούς. Στη δε κατασκευή του θόλου έχουν χρησιμοποιηθεί ελαφρόπετρες από την Ρόδο που φέρουν την επιγραφή "Μεγάλης Εκκλησίας του Κωνσταντίνου". Εξωτερικά και επί της κορυφής του θόλου φέροταν ο μέγας "ερυσίπτολις σταυρός" (=έρεισμα της πόλης), που έχει αντικατασταθεί με την ημισέληνο.

Μονή Παμμακάριστου

Η Μονή Παμμακάριστου είναι ιστορική Μονή στη Κωνσταντινούπολη. Κτίσθηκε το 1294 στον πέμπτο λόφο της πόλης πάνω από το Φανάρι από τον Μιχαήλ Γλαβά Δούκα Ταρχανιώτη, πρωτοστράτορα του Αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β' Παλαιολόγου. Μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης παρέμεινε στα χέρια των Ελλήνων.

Στην Ιερή αυτή Μονή έχουν ταφεί ο Αυτοκράτορας Αλέξιος Α' Κομνηνός, η κόρη του Άννα Κομνηνή και πολλά από τα μέλη της δυναστείας των Παλαιολόγων. Σώζονται πολλά και θαυμάσια μωσαϊκά. Από το 1951 που ξεκίνησαν οι φιλότιμες προσπάθειες των Αμερικανών βυζαντινολόγων συντηρητών ήλθαν στο φως άριστης τέχνης ενδιαφέροντα μωσαϊκά μεταξύ των οποίων και το λεγόμενο «Δέηση». Επίσης στο τέμενος αυτό έγιναν και πολλές εργασίες και παρεμβάσεις αρχιτεκτονικής υποστήριξης και συντήρησης. Σήμερα ο κυρίως Ναός λειτουργεί ως τέμενος, ενώ το παρεκκλήσιο με τα εξαιρετικά μωσαϊκά έχει μετατραπεί σε Μουσείο.

Μπλε Τζαμί

Το Μπλε Τζαμί ή Τζαμί του Σουλτάνου Αχμέτ (στα τούρκικα Sultanahmet Camii) είναι το ωραιότερο και μεγαλύτερο τζαμί στην Κωνσταντινούπολη, ζακουστό και για την αρμονία του. Θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα της Ισλαμικής αρχιτεκτονικής παγκοσμίως και αρχιτέκτονας του υπήρξε ο Σεντεφχάρ Μεχμέτ Αγά (Sedefhar Mehmet Ağa) μαθητής του Μιμάρ Σινάν.

Το τζαμί χτίστηκε μεταξύ 1609 και 1616 με διαταγή του σουλτάνου Αχμέτ Α' Βρίσκεται στο παλαιότερο τμήμα της Κωνσταντινούπολης, κοντά στην τοποθεσία του αρχαίου Ιππόδρομου (Ατ Μείντάνι), και απέναντι (δυτικά) από την Αγία Σοφία. Το τζαμί αυτό χτίστηκε στο κέντρο της νοτιοδυτικής πλευράς του ιπποδρόμου επίτηδες απέναντι από την Αγία Σοφία, έτσι ώστε να δεσπόζει κατά την προσέγγιση των πλοίων.

Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως

Οικουμενικό Πατριαρχείο είναι η ονομασία της Αρχιεπισκοπής Κωνσταντινουπόλεως - Νέας Ρώμης. Υφίσταται ως η πρώτη στην τάξη μεταξύ των Ορθοδόξων Εκκλησιών και φέρει το ιστορικό προνόμιο της απόδοσης αυτοκεφαλίων στις τοπικές εκκλησιαστικές διοικήσεις. Η Δ' Οικουμενική Σύνοδος της Χαλκηδόνας στα 451 απέδωσε ίσα πρεσβεία στον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως - Νέας Ρώμης με τον Επίσκοπο της πρεσβυτέρας Ρώμης.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ή Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία είναι ένα από τα αρχαιότερα κέντρα της χριστιανικής εκκλησίας. Ιδρύθηκε ως «επισκοπή Βυζαντίου» από τον άγιο Απόστολο Ανδρέα. Πρώτος επίσκοπος τοποθετήθηκε από τον Απόστολο Ανδρέα ο

Στάχυς, ακολουθούμενος από εικοσιτέσσερις άλλους επισκόπους, με τελευταίο τον Άγιο Μητροφάνη.

Η αρχαία πόλη του Βυζαντίου καταστάθηκε αργότερα (331 μ. Χ.) πρωτεύουσα της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας από τον Μέγα Κωνσταντίνο (306-337 μ.Χ.) με το επίσημο όνομα της Νέας Ρώμης, αλλά έμεινε γνωστή ως Κωνσταντινούπολη. Από το μεγαλείο της θέσης της ως «βασιλίδος των πόλεων» και πρωτεύουσας της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κατέστη μια ιδιαίτερα σημαντική αξία του χριστιανικού κόσμου.

ΑΓΚΥΡΑ

Ανάμεσα στα σημαντικότερα μνημεία της πόλης είναι: ο μεγάλος Ναός της Ρώμης και του Αυγούστου, στα τοιχώματα του οποίου είναι σκαλισμένο το λεγόμενο "Άγκυρανό Μνημείο", οι μεγαλειώδεις Θέρμες της εποχής του Καρακάλα, ένας Θολωτός Τάφος του 14ου αι., όπου βρίσκονται οι αρχαιότερες χριστιανικές τοιχογραφίες της Ανατολίας, το Βυζαντινό Οχυρωμένο Φρούριο (7ος-9ος αι.) ορισμένα Τζαμιά, καθώς και το μεγαλειώδες Μαυσωλείο του Ατατούρκ (1944-1953). Κέντρο πνευματικό, η Άγκυρα είναι επίσης έδρα τριών πανεπιστημίων και αρκετών μουσείων. Ανάμεσα στα τελευταία, τα πιο ενδιαφέροντα είναι το Εθνολογικό και το Αρχαιολογικό, στο οποίο στεγάζονται και σπουδαιότατα ευρήματα της εποχής των Χιτιτών. Μεγάλη αγορά αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων (τα αιγοειδή της Άγκυρας παράγουν μαλλί τύπου "μοχαίρ"), η Άγκυρα έχει επίσης κλωστοϋφαντουργίες, βιομηχανίες τροφίμων, χημικών προϊόντων, τσιμέντου, ελαστικού, γυαλιού και χαρτιού.

ΣΜΥΡΝΗ

Η Σμύρνη, το σημερινό Ίζμιρ (İzmir στα Τουρκικά εκ παραφθοράς «εις Σμύρ(νην)»), είναι η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Τουρκίας, μετά την Κωνσταντινούπολη και την Άγκυρα, και ο σημαντικότερος εισαγωγικός και εξαγωγικός εμπορικός λιμένας της Τουρκίας, με πληθυσμό 2.409.000 κατοίκους, και βρίσκεται στον ανατολικό μυχό του ομώνυμου Κόλπου της Σμύρνης, έναντι της νήσου Χίου, στα κεντρικά παράλια του Αιγαίου πελάγους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το Αρχαιολογικό Μουσείο.

ΠΡΟΥΣΑ

Η Προύσα (Τουρκικά: Bursa, αλλά και Προύσσα) είναι η πρωτεύουσα της ομώνυμης Περιφέρειας Προύσης στην Βορειοδυτική Τουρκία. Με πληθυσμό γύρω στο 1.200.000, είναι η τέταρτη μεγαλύτερη πόλη της Τουρκίας. Η πόλη είναι γνωστή για τα χιονοδρομικά κέντρα του όρους Uludağ, (= Όλυμπος), τα μαυσωλεία των Οθωμανών Σουλτάνων, και την εύφορη πεδιάδα που την περιβάλλει. Η πόλη κατέχει σημαντική θέση στην γαστρονομία της Τουρκίας, όχι μόνον για τις σπεσιαλιτέ της, αλλά και για την ζαχαροπλαστική της: ξεχωριστή θέση έχουν τα "μαρόν-γκλασέ", δηλ. ζαχαρωμένα κάστανα, ενώ η αλυσίδα Kafkas είναι από τα πιο παλιά ζαχαροπλαστεία. Η πόλη είναι γνωστή για την αρχιτεκτονική της.

Η Προύσα, στην οποία διατηρούνται και λείψανα βυζαντινών τειχών, είναι ιδιαίτερα ονομαστή για τα αναρίθμητα μουσουλμανικά μνημεία της: για τα Τζαμιά της, Τέμενος Βαγιαζήτ, Πράσινο Τέμενος, τους Μεντρεσέδες της, για τις "τούρμπες" της με τις υπέροχες κεραμικές επενδύσεις τους από γαλάζια και τουρκουάζ πλακίδια, για τις εγκαταστάσεις των θερμών λουτρών της, τις κρήνες της και τα "καραβάν-σεράγια" της. Ιδιαίτερα σημαντικό για τις συλλογές του σε κομμάτια της ελληνιστικής και της βυζαντινής εποχής, είναι το Αρχαιολογικό Μουσείο της, που στεγάζεται στο μεντρεσέ του Γιεσίλ Τζαμί. Αγορά γεωργικών προϊόντων της εύφορης γύρω περιοχής (και προπάντων λαχανικών και φρούτων), η Προύσα είναι επίσης έδρα κλωστοϋφαντουργικών βιομηχανιών (τα μεταξουργεία της χρονολογούνται από το 14ο αι.) βιομηχανιών τροφίμων και κονσερβοποιίας, μηχανημάτων και τσιμέντου. Κέντρο λουτροθεραπείας από την αρχαιότητα ήδη, έχει σήμερα αναπτύξει αξιόλογο τουρισμό, που η κίνησή του ευνοείται από το σύγχρονο αεροδρόμιο της.

Τουρισμός

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
9,750	7,460	8,000	10,400	12,800	13,300	16,800	21,200	18,500	23,800	30,900,
,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	000

Όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα ο αριθμός των αφίξεων των τουριστών στην Τουρκία αυξήθηκε με πολύ γρήγορους ρυθμούς μεταξύ των ετών 2002-2005 από 12,8 εκατομμύρια σε 21,2 εκατομμύρια. Η αύξηση αυτή έκανε την Τουρκία έναν από τους δέκα πιο δημοφιλείς προορισμούς στον κόσμο. Το 2005 εκτιμήθηκε ότι τα έσοδα της Τουρκίας ήταν 17,5 δισεκατομμύρια δολάρια. (<http://en.wikipedia.org/>)

Από τα παραπάνω απεικονίζεται πως η Τουρκία είναι μία ακόμη χώρα που προσφέρεται όχι μόνο για διακοπές «κλασσικού τύπου», αλλά και για εναλλακτικές διακοπές. Είναι στο σταυροδρόμι μεταξύ Ευρώπης και Ασίας και παρουσιάζει μεγάλη πολιτιστική και εθνική ποικιλία. Χαρακτηριστικό αξιοθέατο είναι ο Ναός της Αγίας Σοφίας ο οποίος μετατράπηκε σε τζαμί και τώρα χρησιμοποιείται σαν μουσείο. Ένα αξιοθέατο και όμως έχει τόσα πολλά να πει. Η πλούσια αρχαιολογική κληρονομιά της χώρας, το κλίμα και η φιλοξενία των κατοίκων αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης τουριστών.

4.6 Σύγκριση

Σύμφωνα με τη νέα έκθεση του World Economic Forum “The Travel and Tourism Competitiveness Report”, Τεύχος 44 Μάρτιος 2007, η επίδοση της Ελλάδας στην ανταγωνιστικότητα του τουριστικού τομέα είναι μέτρια.

Τις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν χώρες υψηλού εισοδήματος, με ανεπτυγμένο επιχειρηματικό περιβάλλον, ευνοϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο, σύγχρονες υποδομές και επαρκείς ανθρώπινους και φυσικούς πόρους παρά τις υψηλές τιμές για το τουριστικό προϊόν τους.

Η θέση της Ελλάδας επηρεάζεται θετικά από την άνεση πρόσβασης των τουριστών σε καλές υπηρεσίες υγείας και υγιεινής, την ασφάλεια που προσφέρει η χώρα και τους πολιτιστικούς της πόρους.

Αρνητικά επηρεάζουν παράγοντες όπως το ρυθμιστικό πλαίσιο, κυρίως σχετικά με τις Ξένες Άμεσες Επενδύσεις και τους περιορισμούς στην ξένη ιδιοκτησία, καθώς επίσης και το χαμηλό επίπεδο των μεταφορών. Οι κύριες γειτονικές ανταγωνίστριες χώρες είναι η Ιταλία, Κύπρος, Τουρκία και Αίγυπτος. Παρακάτω με την βοήθεια πινάκων με στατιστικά στοιχεία παραθέτουμε την σύγκριση των χωρών αυτών με την Ελλάδα.

Στο πρώτο σκέλος του Πίνακα 1 παρατηρούμε την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες για τις χρονιές 2004-2005 από τον μήνα Ιανουάριο μέχρι τον μήνα Μάιο. Βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των Διεθνών αφίξεων κατέχει η Αθήνα με ποσοστό 12,58%, ενώ το μικρότερο ποσοστό το κατέχει η Ρόδος με -18,73%. Γενικά παρατηρείται μία μικρή αύξηση μεγέθους 3,58% στις διεθνείς αφίξεις στα επιλεγμένα αεροδρόμια της χώρας.

Στο δεύτερο σκέλος του πίνακα οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι την περίοδο του Ιουνίου 2004-2005 σημειώθηκε μία μικρή αύξηση στην Θεσσαλονίκη, την Ρόδο και το Ηράκλειο ενώ αντιθέτως στην Κέρκυρα υπήρξε μία μικρή μείωση στις διεθνείς αφίξεις. Οι αφίξεις στα παραπάνω αεροδρόμια αντιπροσωπεύουν πάνω από το 70% του συνόλου των διεθνών αφίξεων της χώρας μας.

Στο τρίτο σκέλος του πίνακα 1 το οποίο αφορά τις ανταγωνίστριες χώρες οι διεθνείς αφίξεις (με κάθε μέσο μεταφοράς) δεν παρουσιάζουν καμία πτώση και το μεγαλύτερο ποσοστό των χωρών αυτών το κατέχει η Τουρκία με 27,57% και ακολουθεί η Αίγυπτος με 15,58%. Η Κύπρος κατέχει την τέταρτη θέση με 5,63%.

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία για την περίοδο 2006-2007 από Ιανουάριο μέχρι Ιούνιο παρατηρούμε στον Πίνακα 2 ότι η εξέλιξη της τουριστικής κίνησης σε επιλεγμένα αεροδρόμια της χώρας κυμαίνεται ως εξής : Το μεγαλύτερο ποσοστό των διεθνών αφίξεων κατέχει και πάλι η Αθήνα με 11% ενώ το μικρότερο ποσοστό κατέχει η Χίος με -12,51%. Γενικά παρατηρείται μία μικρή αύξηση μεγέθους 5,95% στις διεθνείς αφίξεις

Αναφορικά με τις διεθνείς αφίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες η Τουρκία κατέχει την πρώτη θέση με ποσοστό 16,39%, ακολουθεί η Αίγυπτος με 16,04% ενώ η Κύπρος παρουσιάζει κάθετη πτώση με ποσοστό -5,09%. Οι αφίξεις στα παραπάνω αεροδρόμια αντιπροσωπεύουν περίπου το 93% των συνολικών αεροπορικών αφίξεων αλλοδαπών και το 74% των συνολικών αφίξεων (με κάθε μέσο) αλλοδαπών στη χώρα μας.

Στον Πίνακα 3 παρατηρούμε την εξέλιξη του αλλοδαπού τουρισμού στην Ελλάδα και τις ανταγωνίστριες χώρες. Κατά τη χρονική περίοδο 2007-2008 το μεγαλύτερο ποσοστό των αφίξεων κατέχει η Τουρκία με 16,4% ενώ το μικρότερο η Ιταλία με 0,2%. Η Κύπρος έρχεται στην 5^η θέση με 2,7% ενώ η Ελλάδα βρίσκεται στην 6^η θέση με 0,7%.

Αντίθετα την χρονική περίοδο 2008-2009 παρατηρείται μείωση στις αφίξεις όλων των χωρών. Μεγαλύτερη πτώση παρατηρείται στη Πορτογαλία με -14,9% ενώ η μικρότερη πτώση στην Τουρκία με -0,9%. Η Κύπρος κατέχει την 3^η θέση με -10,8%, η Ελλάδα την 5^η θέση με -8,6% ενώ η Ιταλία την 6^η θέση με -4%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1 Συμπεράσματα – Προτάσεις

Πριν αναφερθούμε στα συμπεράσματα θα πρέπει να τονίσουμε πως υπάρχουν πολλά μειονεκτήματα αλλά και πολλά πλεονεκτήματα στον Ελληνικό τουρισμό και όχι μόνο, αφού κάποια από αυτά που θα αναφερθούν παρακάτω, ίσως να αφορούν πολλές ακόμα χώρες και κατ' επέκταση και αυτές που εξετάζουμε σε αυτή την εργασία.

Πλεονεκτήματα Ελληνικού τουρισμού:

- Αφθονία και ποικιλομορφία φυσικών πόρων (νησιωτικό σύμπλεγμα, φυσικά οικοσυστήματα, δασικές εκτάσεις, πλούσια και σπάνια χλωρίδα και πανίδα, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους) που επιτρέπουν τουρισμό ετήσιας βάσης.
- Σημαντικός τουριστικός προορισμός παγκοσμίως (υψηλή θέση τόσο σε αφίξεις όσο και σε εισπράξεις)
- Σημαντικό ιστορικό και πολιτιστικό απόθεμα καθώς και σύγχρονη πολιτιστική παραγωγή
- Σημαντικός ρόλος Τουρισμού στην Περιφερειακή Ανάπτυξη (συγκράτηση πληθυσμού, αύξηση της απασχόλησης, οικονομική αναζωογόνηση)
- Θετική συνεισφορά Αναπτυξιακού Νόμου στην αναβάθμιση των ξενοδοχειακών μονάδων και τη δημιουργία εγκαταστάσεων ειδικού τουρισμού
- Δημιουργία σημαντικών επιχειρήσεων όλων των κλάδων που παρέχουν εμπλουτισμένο προϊόν για την προσέλκυση τουριστών ειδικών ενδιαφερόντων και απαιτητικής πελατείας
- Πλούσια παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής

Μειονεκτήματα Ελληνικού τουρισμού:

- Έντονος εποχικός χαρακτήρας (θερινή περίοδος)
- Επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος λόγω τουριστικών δραστηριοτήτων, χωρίς τήρηση περιβαλλοντικών όρων
- Μείωση ανταγωνιστικότητας τουριστικού προϊόντος- υψηλή εξάρτηση από οργανωμένο παραθεριστικό τουρισμό που επηρεάζεται πρώτιστα από το κόστος του ταξιδιού (χαμηλή τιμή πακέτου και χαμηλή συναλλαγματική απόδοση)
- Αλλοίωση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών των τοπικών ιδίως κοινωνιών
- Μη διαφοροποίηση ελληνικού τουριστικού προϊόντος
- Άνιση τουριστική ανάπτυξη των περιφερειών της χώρας
- Σημαντικές ελλείψεις σε υποδομές και ανωδομές (μεταφορές, συνεδριακοί χώροι, εγκαταστάσεις ειδικών μορφών τουρισμού, κ.λπ.)
- Υψηλό ποσοστό μέσης και χαμηλής τάξης κλινών και εξάρτηση της πληρότητας από τη χαμηλή τιμή
- Ανεπαρκές και μη ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό (*Υπουργείο Ανάπτυξης-ΕΟΤ, Πρόταση Σχεδίου Περιφερειακής ανάπτυξης 2000-2006, 1999*)

Στρατηγικές κατευθύνσεις, στόχοι και δράσεις για τον Ελληνικό τουρισμό

Στρατηγικές	Στρατηγικοί στόχοι	Στρατηγικές δράσεις
1. Ενίσχυση της ικανοποίησης των τουριστών και ευχαρίστησης του πελάτη	1.1 Βελτίωση των υπηρεσιών	α) Τυποποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών β) Ανάπτυξη των συστημάτων ελέγχου ποιότητας γ) Συνέπεια στις υποσχέσεις δ) Βελτίωση στη λειτουργικό management ε) Ευελιξία στην παροχή υπηρεσιών ζ) Βελτίωση στην εκπαίδευση και μόρφωση η) Χαμόγελο και προσωπικές σχέσεις θ) Εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος ι) Διαχείριση Ολικής ποιότητας
	1.2 Εξειδίκευση του τουριστικού προϊόντος	α) Μάρκετινγκ για συγκεκριμένα τμήματα της αγοράς β) Στόχος ο τρόπος ζωής
	1.3 Αξία χρημάτων	α) Ποιότητα σε κάθε επίπεδο τιμών

<p>2. Ενίσχυση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας και κερδοφορίας του Ελληνικού τουρισμού και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων</p>	<p>2.1 Αύξηση των εσόδων</p>	<p>α)Αύξηση του αριθμού των τουριστών β)Στόχος οι νέες αγορές και η διείσδυση σε υπάρχουσες αγορές γ)Χρήση yield management δ)Επέκταση του μίγματος των καναλιών διανομής ε) Δυναμικό μάρκετινγκ ζ)Αύξηση της μέσης δαπάνης ανά πελάτη η)Επιλογή υψηλής ποιότητας εξειδικευμένων</p>
--	------------------------------	--

		<p>θ) Εναλλακτικές μορφές τουρισμού ι)Χρησιμοποίηση εναλλακτικών καναλιών διανομής</p>
--	--	---

	<p>2.2 Έλεγχος κόστους και ορθολογικό management</p>	<p>α) Τυποποίηση παροχής υπηρεσιών β) Αύξηση παραγωγικότητας γ) Μείωση του κόστους για εργατικό δυναμικό δ) Ορθολογικό management προσφοράς ε) Εκπαίδευση/πρακτική των διευθυντών και των υπαλλήλων ζ) Χρήση νέας τεχνολογίας η) Ενοποίηση της παροχής υπηρεσιών στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις</p>
	<p>2.3 Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού</p>	<p>α) Εσωτερικό μάρκετινγκ β) Ενδυνάμωση γ) Ικανοποιητικός μισθός και συνθήκες εργασίας δ) Μακροπρόθεσμες σχέσεις με υπαλλήλους ε) Παρακίνηση και ανταμοιβές</p>

	2.4 Υποστήριξη από το κράτος και από δημόσιους τουριστικούς οργανισμούς	<ul style="list-style-type: none"> α) Ανάπτυξη των προορισμών και έλεγχος β) Πολιτικές κινήτρων για βελτίωση γ) Προσέλκυση ενίσχυσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση δ) Δραστηριότητα προώθησης ε) Παροχή οικονομικών πόρων
3. Ανάπτυξη βιωσιμότητας των Ελληνικών προορισμών και εξασφάλιση ευημερίας για τον πληθυσμό υποδοχής	3.1 Προστασία του περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> α) Αναγνώριση φέρουσας ικανότητας β) Χωροταξικά συστήματα εφαρμογών γ) Διατήρηση αρχιτεκτονικής δ) Εγκατάσταση συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων ε) Μείωση ηχορύπανσης ζ) Διαχείριση φυσικών πόρων
	3.2 Βελτίωση υποδομών	<ul style="list-style-type: none"> α) Βελτιώσεις πρόσβασης β) Βελτιώσεις στις τηλε-επικοινωνίες γ) Βελτιώσεις στις δημόσιες
		εγκαταστάσεις

	3.3 Βελτιώσεις στις μεταφορές	α)Βελτίωση των τοπικών δρομολογίων β)Ακρίβεια και αξιοπιστία γ)Βελτίωση των οχημάτων δ)Ευελιξία για την προσέγγιση των αναγκών ζήτησης
	3.4 Οικονομική ολοκλήρωση	α)Ενοποίηση με την παραγωγή πρώτων υλών β)Χρησιμοποίηση του τοπικού εργατικού δυναμικού γ)Ολοκλήρωση των τουριστικών υπηρεσιών δ)Διαγώνια ολοκλήρωση της οικονομίας των περιοχών προορισμών

	3.5 Ισοδύναμο έσοδο από τους χρησιμοποιημένους πόρους	α)Καθιέρωση μηχανισμών για επανεπενδύσεις β)Παροχή υπηρεσιών για την κοινωνία υποδοχής γ)Επένδυση στην βιώσιμη διαχείριση των πόρων δ)Διασφάλιση ισοδύναμης κατανομής του κέρδους που παράγεται
--	---	--

Πηγή: Bouhalis, D., Tourism in Greece: Strategic Analysis and Challenges. Current Issues in Tourism, Vol.4, No 5, 2001

Ο έντονος διεθνής τουριστικός ανταγωνισμός, ο μέχρι τώρα προσανατολισμός της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας προς τον μαζικό τουρισμό, η συνεχόμενη μεταβολή των επιπέδων τουριστικής ζήτησης, η αύξηση του όγκου των τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα, η εξάρτηση από τους μεσάζοντες του τουρισμού για την διανομή του τουριστικού προϊόντος στις κύριες αγορές, η έλλειψη διαχειριστικών ικανοτήτων από τους Έλληνες επιχειρηματίες και η έλλειψη μιας συγκεκριμένης και λεπτομερούς τουριστικής πολιτικής ή ενός στρατηγικού σχεδιασμού, έχουν οδηγήσει στην ωρίμανση του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος. Σημαντικό τμήμα των δυσχερειών που προέκυψαν κατά την εφαρμογή των πολιτικών για την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στη χώρα μας, οφείλεται στον ελλιπή και ανεπαρκή στρατηγικό σχεδιασμό, τόσο σε εθνικό, όσο και σε περιφερειακό-τοπικό επίπεδο. Για τους λόγους αυτούς απαιτείται ένα μακροχρόνιο σχέδιο δράσης το οποίο θα αφορά στη βιωσιμότητα και τον εμπλουτισμό του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ανάμεσα στις οποίες συγκαταλέγεται και ο πολιτιστικός τουρισμός.

Σύμφωνα με την παγκόσμια διακήρυξη της Μανίλας (Φεβρουάριος 1980) «οι φυσικές και πολιτιστικές αξίες αποτελούν θεμελιώδη πόλο τουρισμού». Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο πολιτισμός εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να θεωρείται ότι

αποτελεί συστατικό στοιχείο του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος και των άλλων χωρών γενικότερα, παρά ένα συγκεκριμένο τμήμα της τουριστικής αγοράς που πρέπει να αναπτυχθεί. Οι όποιες παρεμβάσεις σχετικά με την αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων, είχαν μέχρι στιγμής θετική - πλην όμως περιορισμένη - συμβολή στη δημιουργία προσφοράς πολιτιστικού τουρισμού. Μέχρι σήμερα δεν έχουν γίνει συντονισμένες προσπάθειες ανάμεσα στους αρμόδιους φορείς που ασκούν την τουριστική και πολιτιστική πολιτική, ώστε να βελτιωθεί η εθνική τουριστική πολιτική και να αξιοποιηθεί ο πολιτιστικός πλούτος προς όφελος της κοινωνίας και οικονομίας κάθε χώρας . Η αδυναμία συσχέτισης πολιτισμού και τουρισμού εξηγείται περαιτέρω και από την αδυναμία προσδιορισμού του πολιτισμού ως κλάδου της παραγωγικής διαδικασίας, δεδομένου ότι περικλείει ένα σύνολο ποικίλων δραστηριοτήτων.

Η πολιτική για τον τομέα του πολιτισμού, μέχρι πρόσφατα, ήταν υποτυπώδης και υποβαθμισμένη, με αποτέλεσμα οι όποιες παρεμβάσεις να αφορούν κυρίως σε έργα τοπικής σημασίας, τα οποία είχαν αποσπασματικό χαρακτήρα σε σχέση με ένα συνολικό σχέδιο πολιτιστικής πολιτικής και κατ' επέκταση τουριστικής πολιτιστικής πολιτικής.

Ο πολιτισμός αντιμετωπίζεται ως μία από τις συνιστώσες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού, χωρίς να υπάρχει κάποια διαρθρωτική παρέμβαση ώστε να αποτελέσει το υποκείμενο στις βασικές επιλογές και κατευθύνσεις της τουριστικής πολιτικής.

Η ανάπτυξη και προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού ως ανεξάρτητης μορφής τουρισμού στην Ελλάδα είναι ακόμη περιορισμένη και αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι η φιλοσοφία του πολιτιστικού τουρισμού και οι πιθανές επιπτώσεις από την ανάπτυξή του δεν έχουν ακόμα διερευνηθεί αρκετά. Σε αντίθεση με άλλες χώρες, όπου η εναλλακτική αυτή μορφή προωθείται όλο και περισσότερο με σκοπό την αύξηση των τουριστών. Οι μελέτες που έχουν εκπονηθεί μέχρι στιγμής στην έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού. Αυτό βέβαια διαφαίνεται από το γεγονός ότι στις μελέτες τουριστικής ανάπτυξης που έχουν εκπονηθεί από διάφορους φορείς τουρισμού, (ΕΟΤ, ΣΕΤΕ, κ.α.), οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν τμήμα των γενικότερων προτάσεων για την τουριστική ανάπτυξη της χώρας, χωρίς να έχει καθορισθεί συγκεκριμένη στρατηγική για την αυτόνομη ανάπτυξή τους.

Η απουσία ολοκληρωμένων τομεακών και κλαδικών στρατηγικών, η χαλαρή σύνδεση των επί μέρους στόχων μεταξύ τους και με τους στρατηγικούς στόχους, η

έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, η ατελής ωρίμανση των αναγκαίων μελετών και εγκριτικών διαδικασιών, αποτελούν τις βασικές αιτίες για την αποσπασματικότητα των δράσεων, τις καθυστερήσεις στην εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για τον τουρισμό και την αναποτελεσματικότητα ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού.

Η πολλαπλή και πολυεπίπεδη εμπλοκή πολλών και διαφορετικών συμβουλευτικών και ενδιάμεσων φορέων (ΥΠ.ΑΝ.: Υπουργείο Ανάπτυξης, ΥΠΕΘΟ: Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, ΥΠΕΧΩΔΕ: Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ΥΠΠΟ: Υπουργείο Πολιτισμού, Επιτροπές Παρακολούθησης των Ε.Π. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα:, κ.α.), καθώς και οι πολλαπλές αρμοδιότητες ή συναρμοδιότητες ανάμεσα στους δημόσιους φορείς συνεπάγεται δυσκινησία και αδυναμία καθορισμού και επίτευξης συγκεκριμένων και ποσοτικοποιημένων στόχων για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού ως αυτοτελούς μορφής τουρισμού. Αυτό στοιχειοθετείται από την αναντιστοιχία των σχετικών δράσεων που υλοποιούνται μέσα από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Πολιτισμός» του ΥΠ.ΠΟ (Υπουργείο Πολιτισμού) και «Ανταγωνιστικότητα» του ΥΠ.ΑΝ. (Υπουργείο Ανάπτυξης) (π.χ. διαχείριση επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους, οργάνωση και προβολή καλλιτεχνικών και λαογραφικών εκδηλώσεων, δίκτυα τοπικών ή ειδικών μουσείων, αναστηλώσεις και αναχρησιμοποιήσεις διατηρητέων κτιρίων, ανάδειξη παραδοσιακών συνόλων και συνηθειών). Αναγκαία θεωρείται και η εναρμόνιση της εθνικής πολιτικής με την πολιτική της Κοινότητας στους τομείς Πολιτισμού και Τουρισμού. Στόχος θα πρέπει να είναι η συμπληρωματικότητα των έργων που εντάσσονται στα διάφορα προγράμματα και σχέδια και όχι η αλληλοεπικάλυψη.

Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την συνεργασία των τομέων Πολιτισμού και Τουρισμού, μέσα από τη διαμόρφωση ενός στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης πολιτιστικού τουρισμού.

Επιπλέον, η συνεργασία του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα περιορίζεται κατά κύριο λόγο στην ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων με τη μορφή επιχορηγήσεων σε εγκαταστάσεις ειδικής υποδομής, καθώς και στους τομείς του μάρκετινγκ και της διαφήμισης, χωρίς να παρέχονται κίνητρα ή το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο, που θα αναπτύξει τη μεταξύ τους συνεργασία στον τομέα ανάπτυξης τουριστικών σχεδίων και το σχεδιασμό προϊόντων πολιτιστικού τουρισμού (όπως ανάπτυξη πολιτιστικών θελγήτρων/προστασία και προβολή πολιτισμού και εθνικής κληρονομιάς, κλπ.).

Όσον αφορά στον τομέα της έρευνας στον τομέα του πολιτιστικού τουρισμού, από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι αυτή είναι περιορισμένη, ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι υπάρχουσες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί και αφορούν στο προφίλ των πολιτιστικών επισκεπτών που επισκέπτονται στη χώρα μας, αποτελούν συνήθως τμήμα ερευνητικών προγραμμάτων που πραγματοποιείται με τη συμμετοχή και άλλων χωρών (π.χ. η έρευνα του ATLAS: (European Association for Tourism and Leisure Education) σχετικά με το προφίλ των πολιτιστικών τουριστών). Η απουσία εμπειριστατωμένης έρευνας που να αφορά αποκλειστικά τον πολιτιστικό τουρισμό στην Ελλάδα καθιστά δυσχερή τον καθορισμό σταθερής στρατηγικής ανάπτυξης και σχεδιασμού για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού και κατ' επέκταση τον καθορισμό ρεαλιστικών και ποσοτικοποιημένων στόχων (γενικών-ειδικών), προγραμμάτων και δράσεων και τέλος τον σχεδιασμό κατάλληλου μάρκετινγκ, για την προσέλκυση επισκεπτών με κατεξοχήν πολιτιστικά κίνητρα.

Με το κατάλληλο σχέδιο - μάρκετινγκ η Ελλάδα θα μπορέσει να παράγει, να επιβεβαιώσει και να προβάλλει μια ταυτότητα (όπως τόπους μνήμης, ιστορικά μνημεία, παραδόσεις, κ.α. - γενικά στοιχεία που συγκροτούν τη λεγόμενη «πολιτισμική κληρονομιά» - καθώς και παραδοσιακές τέχνες) και με τον τρόπο αυτό να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό στην τουριστική αγορά.

Η διαφημιστική προβολή μπορεί να υλοποιηθεί με την κατάστρωση ενός ειδικευμένου στην προώθηση και προβολή πολιτιστικού τουρισμού σχεδίου μάρκετινγκ, μετά από εκτεταμένη έρευνα αγοράς για τα επιθυμητά τμήματα της τουριστικής αγοράς με τη χρήση διαφόρων μέσων προβολής, όπως διαφήμιση, το διαδίκτυο, η συμμετοχή σε διεθνείς τουριστικές εκθέσεις και άλλες δράσεις δημοσίων σχέσεων. Παράλληλα, θα πρέπει να παρέχεται εκ των προτέρων εκτεταμένη πληροφόρηση, τόσο στο εξωτερικό, όσο και στο εσωτερικό της χώρας, για τις πολιτιστικές δραστηριότητες που λαμβάνουν στη χώρα, γεγονός που θα ενίσχυε τη διοργάνωση και αποτελεσματική προώθηση των νέων τουριστικών πακέτων.

Τα προφανή συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, στο πεδίο της πολιτιστικής κληρονομιάς, μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, στην άρση των περιφερειακών ανισοτήτων, μέσω και της ανάδειξης της ταυτότητας των διαφόρων περιοχών, καθώς και στη διερεύνηση των ευκαιριών και των δυνατοτήτων αξιοποίησης, αναβάθμισης και προβολής των πολιτιστικών πόρων της χώρας.

Ο πολιτιστικός τουρισμός μπορεί να αποτελέσει το εργαλείο που θα ενισχύσει τη διαφοροποίηση του υπάρχοντος ελληνικού τουριστικού προϊόντος και θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα του, ώστε να υπάρξει μια μακροπρόθεσμη δυναμική και ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι απαραίτητες θεσμικού χαρακτήρα παρεμβάσεις οι οποίες θα στοχεύουν στην ανάπτυξη και προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, μέσα από την προσφορά εξειδικευμένων υπηρεσιών και προϊόντων, στον στρατηγικό σχεδιασμό για μια πολιτιστική πολιτική του τουρισμού, στην ενίσχυση της τοπικής διάστασης της κάθε περιοχής μέσα από την προβολή των ιδιαίτερων πολιτιστικών πόρων που διαθέτει, στον εκσυγχρονισμό του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου με την παροχή κινήτρων και επιχορηγήσεων ώστε να επιτευχθεί η συνεργασία του ιδιωτικού τομέα σε έργα και δράσεις πολιτιστικού τουρισμού και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, τη δημιουργία φορέα άσκησης πολιτιστικής τουριστικής πολιτικής, στην αναβάθμιση και στον εκσυγχρονισμό της τουριστικής εκπαίδευσης, στην πολιτική για την έρευνα και την επιστημονική ανάλυση της πολιτιστικής τουριστικής ανάπτυξης και την ανάπτυξη συγκροτημένης πολιτικής πολιτιστικού τουρισμού στον τομέα του μάρκετινγκ και της διαφήμισης, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Αυτό που απαιτείται είναι επιπλέον μέτρα για να προστατευθεί και να προωθηθεί η πολιτιστική κληρονομιά, η χρήση νέων τεχνολογιών και ο συντονισμός των δραστηριοτήτων, κυρίως σε επίπεδο οργάνωσης γεγονότων (φεστιβάλ, εκδηλώσεις, εκθέσεις, κ.λπ.). Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και των πολιτιστικών τουριστών, με τρόπο που θα «σέβεται και θα προστατεύεται η αυθεντικότητα και η διαφορετικότητα των πολιτιστικών αξιών της κάθε περιοχής».

Προς την κατεύθυνση ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού θα πρέπει να υπάρξει ένα σχέδιο στρατηγικής ανάπτυξης, το οποίο θα καθορίζει με σαφήνεια τους τομείς που αφορά (π.χ. μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικές πόλεις, κάστρα, εκκλησίες, μοναστήρια, γαστρονομία, μουσική, χορός, θέατρο, λαογραφία, ήθη, έθιμα, κ.α.) και το οποίο θα αποτελεί τη βάση για την κατάστρωση βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων σχεδίων ανάπτυξης αλλά και προβολής πολιτιστικού τουρισμού, τα οποία με τη σειρά τους θα καθορίζουν συγκεκριμένες δράσεις/μέτρα και ρεαλιστικούς στόχους (σαφής και ποσοτικοποιημένους), που θα πρέπει να επιτευχθούν σε συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα.

Αναγκαία προϋπόθεση για την επιτυχία του σχεδιασμού στόχων που αφορούν στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και στη διαχείριση του τουρισμού, είναι η συνειδητοποίηση των εκάστοτε προτεραιοτήτων στα πλαίσια μιας βιώσιμης προοπτικής και ο συντονισμός στόχων και έργων. Θα πρέπει, επίσης, να ληφθούν μέτρα τα οποία θα αφορούν στην καταγραφή των πολιτιστικών πόρων της χώρας, τη διατήρηση, συντήρηση και διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, την αξιοποίηση εθνικών, περιφερειακών και τοπικών πολιτιστικών πόρων, τη βελτίωση της πολιτιστικο-τουριστικής υποδομής, κατάρτιση στελεχών σχετικών με τον πολιτιστικό τουρισμό, τη χάραξη πολιτιστικών δρομολογίων, την ενεργοποίηση των τοπικών φορέων προς την κατεύθυνση της πολιτιστικο-τουριστικής ανάδειξης των περιοχών τους και την ενίσχυση και άλλων μορφών τουρισμού που συνδέονται με τον πολιτιστικό τουρισμό (π.χ. αγροτουρισμός, αστικός, κ.α.).

Ο πολιτισμός θα πρέπει να ειδωθεί στο πλαίσιο της διαφοροποίησης και του εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος, της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας έναντι των άλλων Μεσογειακών προορισμών, (κυρίως των γειτονικών ανταγωνιστριών χωρών : Ιταλία, Κύπρος, Αίγυπτος, Τουρκία) την καθιέρωση μιας νέας «εικόνας», της ανασυγκρότησης της εθνικής οικονομίας και της περιφερειακής ανάπτυξης, της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης στον τουριστικό τομέα και της αλλαγής της σημερινής επιχειρηματικής νοοτροπίας που προσβλέπει στο άμεσο κέρδος, χωρίς την παροχή αντίστοιχου επιπέδου ποιοτικών τουριστικών υπηρεσιών και αγαθών.

Τέλος, Η Ελλάδα ως χώρα υποδοχής μπορεί να επηρεάσει την τουριστική ζήτηση μέσα από την προώθηση μιας διαφορετικής τουριστικής εικόνας, ως χώρα υποδοχής πολιτιστικών τουριστών που θα ανταποκρίνεται στα επιμέρους χαρακτηριστικά τους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την προβολή των ιδιαίτερων πολιτιστικών πόρων που διαθέτει, όχι μεμονωμένα αλλά στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου σχεδίου ανάπτυξης πολιτιστικού τουρισμού και στη δημιουργία ενός νέου τουριστικού προϊόντος το οποίο θα απευθύνεται σε συγκεκριμένα τμήματα της τουριστικής αγοράς, δηλ. σε επισκέπτες με κατεξοχήν πολιτιστικά κίνητρα. Οι πολιτιστικοί πόροι που διαθέτει η Ελλάδα, προσδιορίζουν την ταυτότητά της ως χώρα διεθνώς. Η δημιουργία και προσφορά ενός πολιτιστικού τουριστικού προϊόντος θα αποτελέσει το «σήμα κατατεθέν» που θα δίνει έμφαση στη μοναδικότητά του ή την αυθεντικότητά του.

Η αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι δυνατόν να δώσει νέα, μοναδικά προϊόντα διαφοροποιώντας το παραγόμενο τουριστικό προϊόν και προσελκύνοντας νέους επισκέπτες, ενώ παράλληλα θα συντελέσει στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής του πληθυσμού. Ταυτόχρονα, η αξιοποίηση αυτή μπορεί να βοηθήσει στον εμπλουτισμό και την ποιοτική αναβάθμιση του υπάρχοντος τουριστικού προϊόντος ή ακόμα να βοηθήσει στην απόκτηση ξεχωριστής ταυτότητας και διαφορετική ελκυστικότητα προς τη διεθνή και ελληνική πελατεία (συνεδριακός, αθλητικός, εκπαιδευτικός, κινήτρων, κ.λπ.).

Μέσα από το ευρύ φάσμα των πολιτιστικών πόρων που διαθέτει η Ελλάδα, χρειάζεται να γίνουν οι κατάλληλες επιλογές (ή συνδυασμός επιλογών), έτσι ώστε να δημιουργηθούν τα πολιτιστικά προϊόντα τα οποία θα χαρακτηρίζουν την κάθε περιοχή της χώρας και θα τη διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες. Ο πολιτιστικός τουρισμός, ως ποιοτικός τουρισμός, προϋποθέτει και συνεπάγεται ένα υψηλό κόστος προστασίας και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και ενίσχυσης της σύγχρονης δημιουργίας, επομένως, θα πρέπει να συνοδεύεται από υψηλό επίπεδο υπηρεσιών προς τον επισκέπτη - τουρίστα, ώστε η απόσβεση του κόστους με οικονομικούς όρους να επιτευχθεί μέσα από τις παρεχόμενες σε αυτόν υπηρεσίες. Αυτό προϋποθέτει ότι η μεν εθνική πολιτιστική πολιτική θα εξυπηρετεί δυναμικά το στόχο της συντήρησης, προβολής και πλήρους αξιοποίησης των μουσείων - μνημείων - πολιτιστικών χώρων, η δε εθνική τουριστική πολιτική θα στοχεύει στη δημιουργία ποιοτικών υπηρεσιών παράλληλα με την κατασκευή υποδομών (π.χ. ξενοδοχείων, καταλυμάτων, μαρίνων κλπ), ώστε να προσελκύνονται και υψηλού επιπέδου επισκέπτες στους τουριστικούς πολιτιστικούς προορισμούς.

Στα μέτρα ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού θα πρέπει να επιδιωχθεί η δημιουργία πακέτων για την ικανοποίηση των αναγκών αυτής της αγοράς. Ο σχεδιασμός νέων τουριστικών πακέτων με θεματικό πεδία τον πολιτισμό, την ιστορία, τις αρχαιότητες, τα μουσεία, τον λαϊκό πολιτισμό, την πολιτιστική κληρονομιά, την ελληνική κουζίνα, τη σύγχρονη εικαστική τέχνη, την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, τα βυζαντινά, μεταβυζαντινά και νεώτερα μνημεία, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις, τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, τα φεστιβάλ, τη λαϊκή παραδοσιακή τέχνη, τις παραδόσεις, κ.α., θα στοχεύει στην προσέλκυση νέων, περισσότερο μορφωμένων και απαιτητικών επισκεπτών, που αναζητούν στα ταξίδια τους την εκπαίδευση παράλληλα με τη διασκέδαση.

Βιβλιογραφία

Ξένη Βιβλιογραφία

Apostolopoulos T., New strategy of tourism development (in Greek), Tourism and Economy, 1990, pp. 228-238.

Boniface P., «Tourism Culture », Annals of Tourism Research, Vol. 25, No 3, 1998, pp. 746-749.

Bouhalis D. «Tourism in Greece: Strategic Analysis and Challenges», Current Issues in Tourism, Vol.4, No 5, 2001, pp. 440-475.

Burns P. and Holden A., “Tourism, a new perspective”, Prentice Hall, 1995.

Clark A., “The power to define: meanings and values in cultural tourism”. In Robinson M. et al (eds.) Reflections on International tourism: Expressions of Culture, Identity and Meaning in Tourism (Business Education Publishing), 2000.

Clark A., “The Cultural Tourism Dynamic”, 2003,
<http://www.nottingham.ac.uk/ttri/pdf/conference/alan%20clark.pdg> , πρόσβαση την 15η Νοεμβρίου 2008.

Cohen E., “Authenticity and Commodification in Tourism”, Annals of Tourism Research, Vol. 15, No 3, 1998, pp. 371-386.

Drakatos C., Seasonal concentration of tourism in Greece. Annals of Tourism Research, Vol. 14, 1987, pp.582-586.

Economist Intelligence Unit, «The market for cultural tourism in Europe», Travel and Tourism Analyst, UK, OP, Vol. 6, 1993, pp. 30-46.

Gartner W., “Tourism Development, Principles, Processes and Policies”. In Wiley J. and Sons, INC, 1996.

Gilbert D., "Strategic Marketing Planning for National Tourism", *Revue de Tourisme*, No. 1, 1990a pp. 18-27.

Hughes H. L., «Redefining Cultural Tourism», *Annals of Tourism Research*, Vol. 22, No 3, 1996, pp. 707-709.

Kalogeropoulou H., "Cultural Tourism in Greece", In G. Richards, (Eds.) *Cultural Tourism in Europe*, Cab International, 1996, pp. 183-195.

Karpodini – Dimitriadi E., "Developing Cultural Tourism in Greece", In M. Robinson and P. Boniface (Eds), *Tourism and Cultural Conflicts*, CAB INTERNATIONAL 1999, pp.113-127.

Konsolas N. and Zacharatos G., *Regionalization of tourism activity in Greece: Problems and Policies*. In H. Briassoulis and J. Van der Straaten (eds) *Tourism and Environmental: Regional Economic and Policy issues*, 1993, pp. 57-65. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher.

Leontidou L., *Greece: Prospects and contradictions of tourism in the 1980' s*. In A.M. Williams and G.J. Shaw (eds) *Tourism and Economic Development: Western European Experiences* (2nd edn), London: Belhaven Press, 1991, pp. 94-106.

Lickorish L. - Jenkins C., *An introduction to Tourism*, Butterworth, 1999.

Loukissas P., "Tourism's regional development impacts: A comparative analysis of the Greek islands". *Annals of Tourism Research*, 1982, Vol. 9, pp. 523-543

Matley I., *Physical and Cultural Factors Influencing the Location of Tourism*. In: Association of American Geographers (ed.), 1976, *The Geography of International Tourism*, Michigan State University, Reprinted in: Mill, Robert Christie and Alastair M. Morrison (1992), *The Tourism System: An Introductory Text*, 2nd ed., Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall International.

McKercher B. - du Cros H., *Cultural Tourism. The partnership between Tourism and Cultural Heritage Management*, New York, The Haworth Hospitality Press, 2002.

Mathieson A. And Wall G., "Tourism, economic physical and social impacts", Logman, 1992, pp. 133-177.

Nuryanti W., "Heritage and Postmodern Tourism", *Annals of Tourism Research*, Vol. 23, No 2, 1996, pp. 249-260.

Orbasli A., *Tourists in Historic Towns. Urban Conservation and Heritage Management*. London E & FN Spon, 2000.

Poon A., *Competitive strategies for new tourism*. In C. Cooper (ed.) *Progress in Tourism Recreation and Hospitality Management*, London: Belhaven Press, 1989, Vol. 1, pp. 91-102.

Porter M., *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York: Free Press, 1980.

Richards G., «Production and Consumption of European Cultural Tourism», *Annals of Tourism Research*, Vol. 2, No 2, 1996, pp. 261-283.

Richards G., "Cultural Tourism: Challenges for management and Marketing", OS MONOGRAPHS, In *Trends in Outdoor recreation, leisure and Tourism*, (Eds. W.C. Gartner and D.W. Lime), Cab International 2000, pp. 187-1950.

Richards G., "The market for cultural tourism". In *Cultural attractions and European tourism*, CABI Publishing; Wallingford; UK, 2001, pp. 31-53.

Richards G., "Tourism Attraction Systems, Exploring Cultural Behavior", *Annals of Tourism Research*, Vol. 29, No 4, 2002, pp. 1048-1064.

Sharpley R. and Sharpley J., "Sustainability and the consumption of Tourism". In Principles to Practice, edited by M. J. Stabler, Cab International, 1997.

Silberberg T., «Cultural Tourism and Business Opportunities for museums and heritage cities», Tourism Management, Vol. 16, No 5, 1995, pp. 361-365.

Stebbins R., «Cultural Tourism as Serious Leisure», Annals of Tourism Research, Vol. 24, No 2, 1996, pp. 450-452.

Stebbins R., «Identity and Cultural Tourism», Annals of Tourism Research, Vol. 22, No 3, 1997, pp. 589-615.

Walle A., "Cultural Tourism, A Strategic Focus", Westview Press, 1998.

Waitt G., "Consuming Heritage, Perceived Historical Authenticity", Annals of Tourism Research, Vol. 27, No 4, 2000, pp. 835-862.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αγγελίδης Μ., Η χωροθέτηση του τουρισμού στην Ελλάδα. Προβλήματα ανάπτυξης, χωροθέτησης και περιβάλλοντος. Εισήγηση στην ημερίδα «Τουρισμός και Περιβάλλον», ΤΕΕ, Τεχνικά Χρονικά, 1995, σελ. 63-68.

Αυγερινού-Κολώνια Σ., «Η δικτύωση των ιστορικών πόλεων της Μεσογείου. Η πρόταση του αστικού τουρισμού», Ελληνικό Τμήμα ICOMOS, ΤΕΕ, Προστασία και Ανάπτυξη των Ιστορικών Πόλεων στον 21ο αι., Γενική Συνέλευση της Διεθνούς Επιστημονικής Επιτροπής Ιστορικών Πόλεων CIVVH-ICOMOS, Κέρκυρα, 18-20 Απριλίου 2002.

Βαρβαρέσος Στ., ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ έννοιες, μεγέθη, δομές. Η ελληνική πραγματικότητα, Αθήνα: β' έκδοση, ΠΡΟΠΟΜΠΟΣ, 2000.

Βαφειάδης Ν., Εικόνα, ανταγωνιστικότητα, αποδοτικότητα, προοπτικές του Ελληνικού Τουρισμού, ΕΟΤ, 1988.

Γαλάνη-Μουτάφη Β., Έρευνες για τον Τουρισμό στην Ελλάδα και την Κύπρο-Μια ανθρωπολογική Προσέγγιση, Αθήνα: Εκδόσεις ΠΡΟΠΟΜΠΟΣ, 2002.
Υπουργείο Ανάπτυξης, ΕΟΤ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ 2002-2006

Ζαχαράτος Γ., Τουριστική κατανάλωση, Αθήνα: ΚΕΠΕ, 1986.

Ηγουμενάκης Ν.- Κραβαρίτης Κ.- Λύτρας Π., Εισαγωγή στον τουρισμό, Αθήνα, Εκδόσεις Interbooks, 1999.

Κοκκώσης Χ. – Τσάρτας Π., Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον, Αθήνα, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ Α.Ε., 2001.

Κρεμέζη Αικ., «Η αναθεωρημένη Χάρτα του Πολιτιστικού Τουρισμού», Ελληνικό Τμήμα ICOMOS, ΤΕΕ, Προστασία και Ανάπτυξη των Ιστορικών Πόλεων στον 21ο αι., Γενική Συνέλευση της Διεθνούς Επιστημονικής Επιτροπής Ιστορικών Πόλεων CIVVIH-ICOMOS, Κέρκυρα 18-20 Απριλίου 2002.

Κρεμέζη Αικ., «Η Χάρτα του Πολιτιστικού Τουρισμού», στο Συνέδριο «Πολιτιστική Ανάπτυξη: Ανάπλαση και προστασία ιστορικών κέντρων και μνημείων», Ινστιτούτο Επιμόρφωσης, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα, 29-31 Οκτωβρίου 2002.

Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού, “Κύπρος”, Thekon, Σεπτέμβριος 2004

Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού, “Κύπρος-1000 Χρόνια Ιστορία&Πολιτισμός”, Α.Αaloneftis P& P Co, Σεπτέμβριος 2004

Λένος Ν., «Ελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά, Α. Δημόσια Πολιτική και Εθνικές πρωτοβουλίες προστασίας και Διαχείρισης στο πλαίσιο της Διεθνούς Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Νομοθετικό-Επιχειρησιακό πεδίο) Β. Προτάσεις εφαρμογής και Ανασχεδιασμού», Επιστημονική Ημερίδα «Κράτος και Δημόσια Πολιτική», Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 3 Μαΐου 2003.

Λογοθετίδης Μ., «Νέες μορφές τουρισμού συμβατές με το περιβάλλον», ΤΕΕ «Τουρισμός και Περιβάλλον στις νησιωτικές περιφέρειες» Πρακτικά Συνεδρίου, Ηράκλειο Κρήτης, 17-19 Μαρτίου 1995.

Παπαγιάννης Θ., «Ο Τουρισμός υπό το πρίσμα της αειφορίας», ΤΕΕ «*Τουρισμός και Περιβάλλον: επιλογές για βιώσιμη ανάπτυξη*», Τεχνικά Χρονικά, 5/95, 1987

Παυλόπουλος Π., *Η παραοικονομία στην Ελλάδα*, ΙΟΒΕ, 1987.

Σουκούλης Δ. – Καλογεράκος Γ., «Πολιτικές και προτάσεις με στόχο τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της ελληνικής περιφέρειας», Τουριστική Αγορά, Σεπτέμβριος 2004, σελ. 54-59.

Σπιλάνης Γ., «Η τουριστική ανάπτυξη της Λέσβου με την αξιοποίηση πολιτιστικών και φυσικών πόρων», ΤΕΕ «Τουρισμός και Περιβάλλον στις νησιωτικές περιφέρειες», Πρακτικά Συνεδρίου, Ηράκλειο Κρήτης, 17-19 Μαρτίου 1995.

Σπιλάνης Γ., «Τουρισμός και περιφερειακή ανάπτυξη. Η περίπτωση των νησιών του Αιγαίου», Τουριστική Ανάπτυξη - Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις, Εκδόσεις Εξάντας Α.Ε., Αθήνα, 2000, σελ. 149-180.

Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), *Τουρισμός: εξελίξεις και προβλήματα*, Αθήνα, 1993.

Σφακιανάκης Μ., *Εναλλακτικές μορφές τουρισμού*, Αθήνα, Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», 2000.

Τσάρτας Π., «Πρόγραμμα ανάπτυξης Πολιτιστικού τουρισμού στη Χίο», ΤΕΕ «Τουρισμός και Περιβάλλον: επιλογές για βιώσιμη ανάπτυξη», Τεχνικά Χρονικά, Τεύχος 5/95, 1995, σελ.87-89.

Τσάρτας Π., «Κριτική αποτίμηση των παραμέτρων συγκρότησης των χαρακτηριστικών της μεταπολεμικής τουριστικής ανάπτυξης», Τουριστική Ανάπτυξη- Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις, Αθήνα, Εκδόσεις Εξάντας Α.Ε., 2000, σελ. 189-211.

Τσάρτας Π., Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό, Αθήνα, Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ, 1996.

Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), Εξέλιξη τουριστικής κίνησης 2004, Αθήνα, Οκτώμβριος 2004.

Υπουργείο Ανάπτυξης - Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), Πρόταση Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006, Τομέας Τουρισμού, Επιτροπή Κατάρτισης ΣΠΑ Τομέα Τουρισμού, Αναθεωρημένος Προϋπολογισμός 2, Αθήνα, Μάρτιος 1999.

ΥΠΑ, Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, Republic of Turkey, Ministry State Institute of Statistics, Instituto de Estudios Turisticos, Ισπανία, Republic of Croatia, Central Bureau of Statistics, Egyptian Tourism Federation, Central Bureau of Statistics Κροατία, Εξέλιξη Τουριστικής Κίνησης Ελλάδα – Ανταγωνιστές 2004-2005/Εξέλιξη Τουριστικής Κίνησης Ελλάδα – Ανταγωνιστές 2006-2007/Εξέλιξη Αλλοδαπού Τουρισμού στην Ελλάδα και τις Ανταγωνίστριες Χώρες

Δικτυακοί Τόποι

<http://www.athensguide.org/blog/2008/10/athina.html> (13/10/08)

http://giaxaliotis.blogspot.com/2008/02/blog-post_3853.html (13/10/08)

Ginis Vacances S.A. – Travel Organization <http://www.ginis.gr> (13/10/08)

<http://www.windmillstravel.com/gr/article.php?id=553&rel=outgoing&r=108> (13/10/08)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%AF%CE%B1> (13/10/08)

<http://www.google.gr/#hl=el&source=hp&q=%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1+%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CE%B1+%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85+%CE%B9%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%B1%CF%82&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7+Google&meta=&aq=f&oq=%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1+%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CE%B1+%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85+%CE%B9%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%B1%CF%82&fp=f7ea761313597dec> (14/12/08)

http://www.traveltips.gr/Egypt/Egypt_when_to_go.htm (27/10/08)

<http://www.aegean.gr/gympeir/piramides.htm> (27/10/08)

http://www.meditours.gr/Medi_Tours_Egypt_017.asp (27/10/08)

<http://www.windmillstravel.com/gr/article.php?id=583&rel=outgoing&r=63> (27/10/08)

http://www.meditours.gr/Medi_Tours_Egypt_019.asp (27/10/08)

http://www.unesco.org/culture/silkroads/html_eng/history.shtml (27/10/08)

<http://www.boutrostours.gr/package-tours/travel-to-egypt/sightseeing-aswan-gr.html>
(27/10/08)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%> (27/10/08)

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CF%80%CE%BB%CE%B5_%CE%A4%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%AF (27/10/08)

<http://www.kapatravel.gr/index.asp?mod=location&ID=3> (27/10/08)

<http://www.ekpaideusi.com/konstantinoupoli/agia%20sofia.html> (27/10/08)

http://www.boutakoglou.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=572:2008-08-03-15-55-24&catid=130:2008-07-29-16-24-57 (27/10/08)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BC%CF%8D%CF%81%CE%BD%CE%B7>
(15/12/08)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%8D%CF%83%CE%B1>
(15/12/08)

http://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_Turkey (15/12/08)

http://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_Egypt (15/12/08)

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Egyptbar.svg> (15/12/08)

www.sete.gr/files/.../Press%20Conference%20-%20Pinakes.doc (15/12/08)

<http://www.intravelreport.gr/?p=3085> (15/12/08)

<http://www.athensguide.org/blog/2008/10/athina.html> (15/12/08)

<http://www.athensguide.org/greek/kriti.htm> (15/12/08)

http://giaxalotis.blogspot.com/2008/02/blog-post_3853.html (15/12/08)

<http://20gym-patras.ach.sch.gr/GREEK/patrasaxiotheata-greek.htm> (15/12/08)

<http://www.acropolis.gr/acropolis.htm> (15/12/08)

<http://ligapola.blogspot.com/2009/05/blog-post.html> (15/12/08)

<http://www.pio.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/D31FFD43B9474825C225762C00382B79?OpenDocument&sub=2&e=> (10/6/09)

<http://ligapola.blogspot.com/2009/05/blog-post.html> (10/6/09)

<http://www.athensguide.org/greek/kriti.htm> (10/6/09)

http://www.hellasportal.gr/cat_content.asp?lng=el&contentid=174&catid=260&cattypeid=102&menu2=241&menu3=252&menu4=259&htab=1&visible=1 (10/6/09)

<http://20gym-patras.ach.sch.gr/GREEK/patrasaxiotheata-greek.htm> (10/6/09)

<http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=8&langID=1> (20/10/09)

<http://www.italy-travel-guide.org/el/> (20/10/09)

<http://www.windmillstravel.com/gr/cpac.php?r=108> (20/10/09)

<http://www.cyprusinfo.gr/> (20/10/09)

<http://www.cyprus-travel-guide.info/el/> (20/10/09)

http://www.traveltips.gr/Egypt/Egypt_main.htm (20/10/09)

<http://www.athensguide.org/blog/2008/10/athina.html> (13/10/08)

http://giaxalotis.blogspot.com/2008/02/blog-post_3853.html (13/10/08)

[Ginis Vacances S.A. – Travel Organization http://www.ginis.gr](http://www.ginis.gr) (13/10/08)

<http://www.windmillstravel.com/gr/article.php?id=553&rel=outgoing&r=108> (13/10/08)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%AF%CE%B1>(13/10/08)

<http://www.google.gr/#hl=el&source=hp&q=%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1+%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CE%B1+%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85+%CE%B9%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%B1%CF%82&btnG=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7+Google&meta=&aq=f&oq=%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B1+%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CE%B1+%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85+%CE%B9%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%B9%CE%B1%CF%82&fp=f7ea761313597dec> (14/12/08)

http://www.traveltips.gr/Egypt/Egypt_when_to_go.htm (27/10/08)

<http://www.aegean.gr/gympeir/piramides.htm> (27/10/08)

http://www.meditours.gr/Medi_Tours_Egypt_017.asp (27/10/08)

<http://www.windmillstravel.com/gr/article.php?id=583&rel=outgoing&r=63> (27/10/08)

http://www.meditours.gr/Medi_Tours_Egypt_019.asp (27/10/08)

http://www.unesco.org/culture/silkroads/html_eng/history.shtml (27/10/08)

<http://www.boutrostours.gr/package-tours/travel-to-egypt/sightseeing-aswan-gr.html>
(27/10/08)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%> (27/10/08)

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CF%80%CE%BB%CE%B5_%CE%A4%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%AF (27/10/08)

<http://www.kapatravel.gr/index.asp?mod=location&ID=3> (27/10/08)

<http://www.ekpaideusi.com/konstantinoupoli/agia%20sofia.html> (27/10/08)

http://www.boutakoglou.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=572:2008-08-03-15-55-24&catid=130:2008-07-29-16-24-57 (27/10/08)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BC%CF%8D%CF%81%CE%BD%CE%B7>
(15/12/08)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%8D%CF%83%CE%B1>
(15/12/08)

http://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_Turkey (15/12/08)

http://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_Egypt (15/12/08)

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Egyptbar.svg> (15/12/08)

www.sete.gr/files/.../Press%20Conference%20-%20Pinakes.doc (15/12/08)

<http://www.intravelreport.gr/?p=3085> (15/12/08)

<http://www.athensguide.org/blog/2008/10/athina.html> (15/12/08)

<http://www.athensguide.org/greek/kriti.htm> (15/12/08)

http://giaxalotis.blogspot.com/2008/02/blog-post_3853.html (15/12/08)

<http://20gym-patras.ach.sch.gr/GREEK/patrasaxiotheata-greek.htm> (15/12/08)

<http://www.acropolis.gr/acropolis.htm> (15/12/08)

<http://ligapola.blogspot.com/2009/05/blog-post.html> (15/12/08)

<http://www.pio.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/D31FFD43B9474825C225762C00382B79?OpenDocument&sub=2&e=> (10/6/09)

<http://ligapola.blogspot.com/2009/05/blog-post.html> (10/6/09)

<http://www.athensguide.org/greek/kriti.htm> (10/6/09)

http://www.hellasportal.gr/cat_content.asp?lng=el&contentid=174&catid=260&cattypeid=102&menu2=241&menu3=252&menu4=259&htab=1&visible=1 (10/6/09)

<http://20gym-patras.ach.sch.gr/GREEK/patrasaxiotheata-greek.htm> (10/6/09)

<http://www.visitgreece.gr/pages.php?pageID=8&langID=1> (9/10/09)

<http://www.italy-travel-guide.org/el/> (9/10/09)

<http://www.windmillstravel.com/gr/cpac.php?r=108> (9/10/09)

<http://www.cyprusinfo.gr/> (9/10/09)

<http://www.cyprus-travel-guide.info/el/> (9/10/09)

http://www.traveltips.gr/Egypt/Egypt_main.htm (9/10/09)

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AD%CE%B3%CE%B1%CF%81%CE%BF%CE%9C%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%91%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CF%8E%CE%BD (20/10/09)

<http://www.fhw.gr/fhw/index.php?lg=1&state=pages&id=80> (20/10/09)

<http://www.gefyra.gr/index.php?ID=TvlDAsY8a26kjDBT> (20/10/09)

<http://users.kyk.sch.gr/athdimoger/isthmos.htm> (20/10/09)

<http://www.ert.gr/menoumellada/peloponnisos/00099-n.-korinthias-o-isthmos-tis-korinthou.htm> (20/10/09)

http://www.unesco-hellas.gr/gr/1_1.htm (20/10/09)

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CE%A0%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7> (20/10/09)

<http://www.tholos254.gr/> (20/10/09)